Форма № 24

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Запорізька політехніка»

Економіко-гуманітарний інститут.
Факультет економіки та управління
(повне найменування інституту, назва факультету)

Фінанси, банківська справа та страхування
(повне найменування кафедри)

Пояснювальна записка
до дипломної магістерської роботи
магістра
(ступінь вищої освіти (освітній ступінь))

на тему **Управління фінансовими потоками банку в системі забезпечення банківської безпеки**

Виконав: магістрант 6 курсу, групи ФЕУЗ- 119м
спеціальності (напряму підготовки)
072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
(код і найменування спеціальності)
Освітня програма (спеціалізація) Фінанси і кредит
(код і назва напряму підготовки, спеціальності)

Логвиненко В.В.
(прізвище та ініціали)

Керівник Фатюха Н. Г.
(прізвище та ініціали)

Рецензент Петрищев В.П.
(прізвище та ініціали)

2020 рік

Форма № 25

Національний університет «Запорізька політехніка
(повне найменування вищого навчального закладу)

Інститут, факультет ЕГІ. Факультет економіки та управління
Кафедра Фінанси, банківська справа та страхування
Ступінь вищої освіти (освітній ступінь) магістр
Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
(код і назва)
Освітня програма (спеціалізація) Фінанси і кредит
(назва освітньої програми (спеціалізації)

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри к.е.н., доцент
Шаров С.В.
"21" 12 2020 року

З А В Д А Н Н Я
НА ДИПЛОМНИЙ ПРОЕКТ (РОБОТУ) МАГІСТРАНТКИ
Логвиненко Віталію Вікторовичу
(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема проекту (роботи) Управління фінансовими потоками банку в системі забезпечення банківської безпеки
керівник проекту (роботи) к.е.н., доцент Фатюха Н.Г.,
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)
затверджені наказом вищого навчального закладу від "21"жовтня 2020 року №261
2. Строк подання магістрантом проекту (роботи)
3. Вихідні дані до проекту (роботи) фінансова звітність АТ «Банк Кредит Дніпро» за 2017, 2018, 2019 роки, законодавчі та інструктивні матеріали Національного банку України
4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)
Розділ 1. Теоретичні аспекти управління фінансовими потоками банку в системі забезпечення банківської системи
Розділ 2. Аналіз управління фінансовими потоками банку в системі забезпечення банківської системи
Розділ 3. Вдосконалення управління фінансовими потоками банку в системі забезпечення банківської безпеки
Розділ 4. Охорона праці та техніка безпеки в надзвичайних ситуаціях

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)
Рис. 1.3 Залежність безпеки банківського бізнесу від рівня його вартості

6. Консультанти розділів проекту (роботи)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	прийняв виконане завдання
1	Фатюха Н.Г., доцент		
2	Фатюха Н.Г., доцент		
3	Фатюха Н.Г., доцент		
4	Журовель С.М. ст.викл		
Нормоконтроль	Чередниченко Н.О., ст.викл.		

7. Дата видачі завдання 25 травня 2020р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломного проекту (роботи)	Строк виконання етапів проекту (роботи)	**Примітка**
1	Збір матеріалу на дипломування	25.05.20-8.06.20	
2	Групування та аналіз зібраного матеріалу. Уточнення завдань дипломування	9.06.20-29.06.20	
3	Виконання теоретичної частини роботи	30.06.20-27.07.20	
4	Розрахункова частина роботи	28.07.20-12.10.20	
5	Формування висновків та пропозицій	13.10.20-19.10.20	
6	Написання та оформлення дипломної магістерської роботи	20.10.20-9.11.20	
7	Перевірка роботи керівником, консультантами	21.10.20-27.11.20	
8	Попередній захист роботи	01.12.20	
9	Переплітання дипломної магістерської роботи	14.12.20	
10	Захист роботи у ЕК	23.12.20	

Магістрант _____ Логвиненко В.В.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник проекту (роботи) _____ Фатюха Н.Г.
(підпис) (прізвище та ініціали

АНОТАЦІЯ

Логвиненко В.В. **Управління фінансовими потоками банку в системі забезпечення банківської безпеки** – Дипломна магістерська робота.

Дипломна магістерська робота зі спеціальності 072 магістр з фінансів, банківської справи та страхування. – Кафедра фінанси, банківська справа та страхування, національний університет «Запорізька політехніка», 2020.

Дипломна магістерська робота присвячена розробці теоретико-методологічним питанням та практичним рекомендаціям з удосконалення управління фінансовими потоками в системі забезпечення банківської безпеки.

Розглянуті питання сутності фінансових потоків, організації управління фінансовими потоками банку, методи покращення безпеки управління фінансовими потоками банку.

Досліджено фінансову звітність АТ «Банк Кредит Дніпро» за 2017-2019рр. та його діяльність.

Здійснено аналіз управління грошовими фінансовими потоками банку в активних та пасивних операціях. Визначено, що майже 40% в загальному обсязі активів займають кредити та прострочена заборгованість, тому для фінансової безпеки банку необхідно проводити постійний аналіз їх якості, здійснювати управління ним.

Запропоновані напрями покращення безпеки управління фінансовими потоками банку, що дозволить більш безпечно та економічно залучати кошти з ціллю отримання прибутку у майбутньому.

Ключові слова: ФІНАНСОВІ ПОТОКИ, БЕЗПЕКА БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ, КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК, АКТИВНІ ТА ПАСИВНІ ОПЕРАЦІЇ БАНКУ.

ANNOTATION

Lohvinenko V.V. **Management of financial flows of the bank in the system of banking security**

Diploma master's degree work from speciality 072 master's degrees of finances, banking and insurance. it is Department finances, banking and insurance, national university «Zaporizhzhya Polytechnic», 2020.

The master's thesis is devoted to the development of theoretical and methodological issues and practical recommendations for improving the management of financial flows in the system of banking security.

The issues of the essence of financial flows, the organization of financial flows management of the bank, methods of improving the security of financial flows management of the bank are considered. The financial statements of JSC «Bank Credit Dnipro» for 2017-2019 have been studied and its activities.

The analysis of cash flow management of the bank in active and passive operations is carried out. It is determined that almost 40% of total assets are loans and overdue debt, so for the financial security of the bank it is necessary to conduct a constant analysis of their quality, to manage it. The proposed ways to improve the security of financial flow management of the bank, which will be safer and more economical to raise funds for future profit.

Keywords: FINANCIAL FLOWS, SECURITY OF THE BANKING SYSTEM, COMMERCIAL BANK, ACTIVE AND PASSIVE OPERATIONS

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ДО ДИПЛОМНОЇ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

1. Фатюха Н. Г., Логвиненко В.В. Аналіз активних операцій АО «Банк Кредит Дніпро» в контексті фінансової безпеки банку. "*Science and education: problems, prospects and innovations*": the 2nd International scientific and practical conference 4-6 November 2020, Kyoto : CPN Publishing Group, Japan, 2020. С. 640 – 651 https://sci-conf.com.ua/wp-content/uploads/2020/11/SCIENCE-AND-EDUCATION-PROBLEMS-PROSPECTS-AND-INNOVATIONS-4-6.11.20.pdf (дата звернення: 10.11.2020).

2. Фатюха Н. Г., Логвиненко В.В. Аналіз активних та пасивних операцій АТ «Банк Кредит Дніпро» в контексті фінансової безпеки банку. *Ефективна економіка.* 2020. № 12. URL: http:// http://www.economy.nayka.com.ua (дата звернення: 23.12.2020).

ПЕРЕЛІК УМОВНИХПОЗНАЧЕНЬ, СИМВОЛІВ, ОДИНИЦЬ, СКОРОЧЕНЬ І ТЕРМІНІВ

Тис. грн	-	Тисяч гривень
Млн.грн	-	Мільйонів гривень
табл.	-	таблиця
рис.	-	Рисунок
ОЕСР	-	Організація економічного співробітництва та розвитку
ВВП	-	Валовий внутрішній продукт
ВРУ	-	Верховна рада України
НБУ		Національний банк України

ЗМІСТ

АНОТАЦІЯ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, СИМВОЛІВ, ОДИНИЦЬ, СКОРОЧЕНЬ І ТЕРМІНІВ

ВСТУП 10

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ ПОТОКАМИ БАНКУ В СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ 14

1.1. Сутність управління фінансовими потоками банку 14

1.2. Організація управління фінансовими потоками банку 17

1.3. Побудова системи безпеки банку 22

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ ПОТОКАМИ БАНКУ В СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ 34

2.1. Загальна характеристика та фінансова діяльність банківської установи на прикладі АТ «Банк Кредит Дніпро» 34

2.2. Аналіз управління грошовими фінансовими потоками банку в активних та пасивних операціях 47

2.3. Аналіз управління безпекою банківських операцій 67

РОЗДІЛ 3. ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ ПОТОКАМИ БАНКУ В СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БАНКІВСЬКОЇ БЕЗПЕКИ 83

3.1. Вдосконалення моделей оцінки фінансової безпеки комерційного банку 83

3.2. Вдосконалення безпеки фінансових потоків комерційного банку 92

РОЗДІЛ 4. ОХОРОНА ПРАЦІ ТА ТЕХНІКА БЕЗПЕКИ В

НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ 99

ВИСНОВКИ 115

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ 120

Додаток А. Баланс (Звіт про фінансовий стан) АТ «Банк Кредит Дніпро» за 2017 р 126

Додаток Б. Баланс (Звіт про фінансовий стан) АТ «Банк Кредит Дніпро» за 2018 р. 127

Додаток В. Баланс (Звіт про фінансовий стан) АТ «Банк Кредит Дніпро» за 2019 р 128

Додаток Д. Економічні нормативи та ліміти відкритої валютної позиції АТ «Банк Кредит Дніпро» станом на 01 грудня 2018 року 129

Додаток Е. Економічні нормативи та ліміти відкритої валютної позиції АТ «Банк Кредит Дніпро» станом на 01 грудня 2019 року 130

ВСТУП

Актуальність теми. Основу банківського бізнесу складають операції, пов’язані із залученням і наступним розміщенням фінансових ресурсів з метою отримання прибутку. Як сукупність усіх надходжень і платежів, ці операції можуть бути представлені у вигляді потоків фінансових ресурсів.

Управління фінансовими потоками банку, через свою складність та багатогранність, вимагає розробки додаткової комплексної системи. Вона має виконувати такі основні функції, як: мінімізація банківських ризиків, забезпечення необхідного рівня ліквідності банківських операцій з одночасним забезпеченням достатнього рівня прибутковості банку, забезпечення надійності та стійкості.

Теоретичним дослідженням фінансових потоків присвячені наукові праці таких вчених, як Г.М. Азаренкової, І.О. Бланка, А.Р. Горбунова, А.М. Коваля, С.Ю. Серової, А.Н. Селезньової та ін. Разом з тим, питання щодо визначення сутності поняття «фінансовий потік банку», його характерних ознак та принципів управління можна віднести до переліку маловивчених.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дипломна магістерська робота виконана згідно з темою кафедри фінанси, банківська справа та страхування НУ «Запорізька політехніка» № 05318 «Управління фінансовими потоками банку в системі забезпечення банківської безпеки». Внесок автора полягає у дослідженні сутності поняття «фінансові потоки» та їх ролі в забезпеченні банківської безпеки.

Мета та завдання роботи. Метою роботи є комплексне дослідження динаміки фінансових потоків банку та вироблення пропозицій щодо управління фінансовими потоками банку в системі забезпечення банківської безпеки.

Для досягнення поставленої мети дослідження в роботі сформульовано такі завдання:

- дослідити теоретичні засади управління фінансовими потоками;

- з’ясувати сутність поняття «фінансовий поток банку» з урахуванням існуючих визначень в економічній літературі;

- визначити характерні ознаки фінансових потоків банку;

- провести аналіз фінансових потоків банку за 2017-2019рр.;

- надати пропозиції з удосконалення щодо управління фінансовими потоками банку в системі забезпечення банківської безпеки.

Об’єктом дослідження дипломної магістерської роботи є фінансова звітність АТ «Банк Кредит Дніпро» в частині управління фінансовими потоками банку за 2017-2019 роки.

Предметом дослідження є фінансові потоки, пов’язані з банківською діяльністю.

Методи дослідження. Теоретична частина магістерської дипломної роботи складається з дослідження наукових робіт вчених, які займались вивченням поняття «фінансовий поток» й удосконаленням банківської безпеки. Дослідження ґрунтувалось на вивчені матеріалу та формуванні висновків. Проведено аналіз активних і пасивних операцій банку, проаналізовано дотримання Банком економічних нормативів, встановлених НБУ. Здійснено горизонтальний та вертикальний аналіз активних та пасивних операцій банку за 2017-2019 рр.

Інформаційною базою дослідження слугували наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених з банківської справи, законодавчі та нормативні документи ВРУ та НБУ, матеріали науково-практичних конференцій, Інтернет-ресурси.

Елементи наукової новизни. Наукова новизна одержаних полягає в розробці практичних рекомендацій щодо покращення управління фінансовими потоками в системі банківської безпеки.

У процесі дослідження отримано наступні наукові результати:

удосконалено:

- запропоновано схему оцінки рівня фінансової безпеки банківської системи;

- запропоновано алгоритм побудови системи безпеки управління

фінансовими потоками банку, котрий включає мінімізацію банківських ризиків і забезпечення необхідного рівня ліквідності банківських операцій;

дістало подальший розвиток:

- сформовано загальне поняття фінансового потоку на основі досліджень науковців;
- застосовані розрахунки активних та пасивних операцій банку дають змогу оцінити якість діяльності банку, його ліквідність та рівень банківських ризиків.

Практичне значення одержаних результатів полягає в дослідженні показників Банку та розробленні теоретико-методичних засад щодо покращення безпеки банківської системи та управління фінансовими потоками, зокрема.

Особистий внесок здобувача полягає у самостійному одержані результатів дослідження щодо управління фінансовими потоками в системі забезпечення банківської безпеки. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, в магістерській роботі використані лише ті ідеї та положення, які є результатом особистої роботи здобувача.

Апробація результатів магістерської роботи. Основні положення дипломної магістерської роботи були викладені й отримали позитивну оцінку на науково-практичній конференції: *Science and education: problems, prospects and innovations*": the 2nd International scientific and practical conference 4-6 November 2020, Kyoto : CPN Publishing Group, Japan, 2020. С. 640 – 651 https://sci-conf.com.ua/wp-content/uploads/2020/11/SCIENCE-AND-EDUCATION-PROBLEMS-PROSPECTS-AND-INNOVATIONS-4-6.11.20.pdf (дата звернення: 10.11.2020) та публікації статті: Аналіз активних та пасивних операцій АТ «Банк Кредит Дніпро» в контексті фінансової безпеки банку. *Ефективна економіка.* 2020. № 12. URL: http:// http://www.economy.nayka.com.ua.

Структура та обсяг роботи. Дипломна магістерська робота «Управління фінансовими потоками банку в системі забезпечення банківської безпеки» складається з анотації, вступу, чотирьох розділів, висновків, списку

використаних джерел та додатків. Робота містить 130 сторінок комп’ютерного тексту, з них 119 основного тексту, 8 рисунків, 37 таблиці, 58 джерел, 4 додатка.

РОЗДІЛ 1
ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ ПОТОКАМИ БАНКУ В СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ

1.1. Сутність управління фінансовими потоками банку

Основу банківського бізнесу складають операції, які пов’язані із залученням і наступним розміщенням фінансових ресурсів. Метою такої операції є отримання прибутку. Як сукупність усіх надходжень і платежів, ці операції можуть бути представлені у вигляді потоків фінансових ресурсів. Складність та багатогранність процесу управління банківською установою вимагає розробки комплексної системи управління фінансовими потоками. Основною метою функціонування такої системи є мінімізація банківських ризиків і забезпечення необхідного рівня ліквідності банківських операцій з одночасним забезпеченням достатнього рівня прибутковості банку, що в кінцевому рахунку має забезпечити надійність і стійкість банку. Натомість, зараз стрімко розповсюджується практика управління активами, пасивами та їх потоками, але не існує однозначного визначення поняття «фінансовий поток». Кожен науковець може трактувати по-своєму це поняття, так як воно може відображати різні очікування банківських менеджерів та контролюючих органів. Але, незважаючи на цей факт, різноманітність визначень фінансового потоку ускладнює розробку єдиних норм і правил управління ним.

В економічній науці ми можемо спостерігати дві протилежні концепції. Згідно першого підходу, фінансові потоки ототожнюються з грошовими потоками.

Другий підхід ґрунтується на відокремлені фінансових і грошових потоків як на дві окремі частини. Так, Лукасевич І.Я., розглядаючи проблеми фінансового менеджменту, використовує лише поняття «грошовий поток», визначаючи його як «розподілений у часі рух грошових коштів, що виникає в

результаті господарської діяльності та окремих операцій суб’єкта господарювання» [1, с.100]. Сьогодні більшість авторів при розгляді питань, пов’язаних з управлінням фінансовою діяльністю підприємств, використовують аналогічний підхід.

Бланк І.О. також оперує лише поняттям грошового потоку, яке тлумачить як «сукупність розподілених у часі надходжень і виплат грошових коштів, які генеруються його господарською діяльністю, і рух яких пов'язаний з факторами часу, ризику та ліквідності» [2, с.469].

Попков В. П. і Семенов В. П., розглядаючи фінансовий поток, трактують його як «рух грошових коштів представлений у вигляді функції часу» [3, с. 137].

На думку Горбунова О. Р., «фінансовий поток — це поток видатків або доходів компанії протягом певного проміжку часу. Він має початкову і кінцеву точки, інтенсивність (швидкість) та інші характеристики» [4, с. 4-5].

На нашу думку, такі визначення фінансового потоку ототожнюють його з грошовим потоком, з чим не можна погодитись. Поняття «фінансовий поток», з нашої точки зору, є ширшим, ніж «грошовий поток», оскільки фінансовий поток може бути як еквівалентним, так і безеквівалентним. Прикладом безеквівалентного фінансового потоку є податкові платежі та дивіденди. Саме такої позиції дотримуються представники другої концепції.

Азаренкова Г. М. підкреслює, що грошові потоки відіграють провідну роль у формуванні фінансових ресурсів, а отже, і в розумінні самого поняття «фінансовий поток». Гроші мають здатність перетворюватися на капітал, який у загальному вигляді є частиною фінансових ресурсів, що приносять дохід. Отже, саме фінансові ресурси, на думку вченого, дозволяють відокремити поняття «фінансовий поток» від поняття «грошовий поток».

Поняття «фінансовий поток» Азаренкова Г. М. трактує як «цілеспрямований рух, зміна (обсягів, типів, форм і видів) фінансових ресурсів певного суб’єкта господарювання, що здійснюються спільно з відповідними йому грошовими потоками (еквіваленті фінансові потоки) або без них

(безеквівалентні фінансові потоки), але обов’язково з урахуванням фактора часу, та відображає ліквідність зазначених фінансових ресурсів» [5, с. 72-75].

Особливу увагу приділяє грошовому і фінансовому потокам Козлюк А. М. Він каже так: «Грошовий поток — рух однієї з форм капіталу, платіж, здійснений або отриманий. Фінансовий поток — це рух ресурсів у будь-якій функціональній формі, який виникає між учасниками фінансових відносин» [6, с. 19]. Для розуміння поняття «фінансовий поток» слід також розглянути зміст терміна «поток».

Вітлінський В. В. та Конюховський П. В. зробили однозначний висновок, щодо цього поняття, трактуючи його так: « поток - економічна величина, що вимірюється у процесі руху деякого ресурсу з урахуванням часового інтервалу». Розмірність потоку — це обсяг, поділений на інтервал часу. Змістовний бік поняття «поток» пов’язаний з поняттям швидкості зміни стану системи. Тобто формально фінансовий поток може визначатися як [7, с. 408; 8, с.147]:

$$x(t) = dx(t)dt, \qquad (1.1)$$

де x(t) — обсяг фінансових ресурсів;

t — час, протягом якого аналізується зміна фінансових ресурсів.

Таке визначення можна використовувати при розгляді та самостійній розробці певних економікоматематичних моделей. Якщо ж розглядати фінансовий поток, як суто економічну категорію, то необхідно виділити його характерні ознаки, які і розкривають його економічний зміст:

- фінансовий поток — це рух фінансових ресурсів, зміна їх обсягів, форм видів і типів;
- фінансовий поток пов'язаний з факторами часу, ризику та ліквідності;
- фінансовий поток має розмірність: обсяг (вартість) та час;
- фінансовий поток є об’єктом управління.

Взявши на озброєння вклад окремих науковців та їх думки щодо поняття фінансового потоку та його походження, можна зробити свої висновки.

Проаналізувавши самостійно складений науковцями матеріал, ми зробили загальне поняття фінансового потоку — це рух, зміна обсягів, форм, видів і типів фінансових ресурсів суб'єкта господарювання з урахуванням різних факторів, таких як: час, ризик та ліквідність.

З точки зору банківської діяльності, фінансовий поток, на нашу думку — це рух, зміна або трансформація обсягів, форм, видів і типів фінансових ресурсів банку з урахуванням факторів часу, ризику та ліквідності. При цьому фінансові потоки банку мають різноманітну природу та можуть бути диференційовані за економічним змістом, вартістю, структурою, а також обмежені за обсягом та строками.

Оскільки фінансовий поток є безперервним у часі, доцільно кожний поток розглядати на певному часовому інтервалі. Після закінчення цього інтервалу поток не зникає, а переходить з однієї форми в іншу, змінює напрямок руху або розпадається на окремі складові частини.

Кожен фінансовий поток складається з однорідних елементів — елементів фінансового потоку (одноразове перерахування або перерозподіл фінансових ресурсів). Елемент потоку визначається двома основними параметрами — величиною (вартістю) і часом.

Абсолютна величина елемента фінансового потоку відповідає сумі грошових коштів, що перебувають у русі. Тому будь-яка банківська операція може бути представлена як послідовність елементів фінансового потоку.

1.2. Організація управління фінансовими потоками банку

Фінансові потоки банку мають різноманітну природу. Тому проблема ефективного управління фінансовими потоками тісно пов'язана з проблемою їх

класифікації. На нашу думку, фінансові потоки банку можуть бути класифіковані за певними ознаками (рис. 1.1).

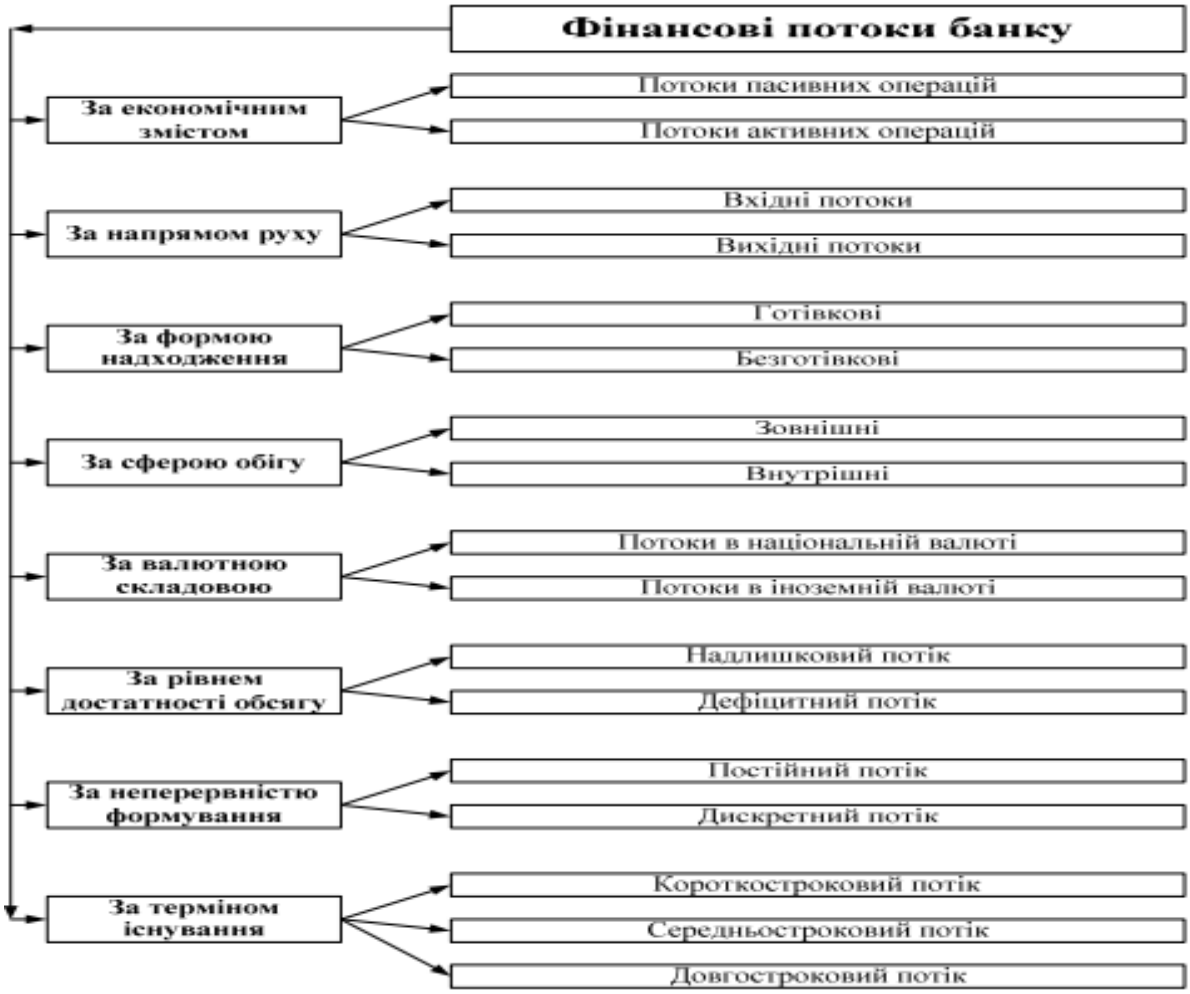

Рис. 1.1 Класифікація фінансових потоків банку за різними ознаками [9]

Виникнення та формування фінансового потоку при здійсненні банківських операцій є результатом прояву фінансово-економічних відносин, а отже має певні ознаки:

- по-перше, рух фінансових ресурсів здійснюється за умови використання договірних зобов’язань між контрагентами, що забезпечується наявністю відповідного документального оформлення та підтвердження причини формування фінансового потоку;

- по-друге, особливості операцій банку дають змогу ідентифікувати фінансові потоки за видами руху фінансових ресурсів;

- по-третє, фінансові потоки, що генеруються банком, мають виключно фінансовий характер, оскільки їх результатом є формування, розподіл та використання фондів фінансових ресурсів банку.

Фінансовий поток може належати до однієї із груп лише на певному часовому інтервалі, тому що поток і його складові елементи з часом переходять з однієї групи в іншу. Крім того, кожний фінансовий поток має низку характеристик, які дозволяють його віднести до кількох класифікаційних груп в конкретний момент часу. Вхідні фінансові потоки банку формують пасивну частину банківського балансу, а саме ресурсну базу і дохід від його діяльності. До вхідних фінансових потоків банку належать надходження на кореспондентські рахунки, на поточні та депозитні рахунки клієнтів, відсоткові платежі та повернення основної суми боргу за кредитними операціями.

Вихідні фінансові потоки банку створюють активну частину банківського балансу, вони формують його кредитний та інвестиційний портфелі. Прикладом вихідних потоків є платежі з кореспондентського рахунку банку, платежі за дорученням клієнтів, операції з надання кредитів та купівлі цінних паперів, відсоткові витрати, повернення вкладів та міжбанківських кредитів. Для отримання всебічного уявлення про управління активами та пасивами доцільно розглянути системо утворюючі фінансові потоки, які формують основні банківські портфелі. Вихідний фінансовий поток, що формує кредитний портфель, складається з потоку корпоративного, індивідуального та міжбанківського кредитування. Кредитні операції банків потенційно є найбільш прибутковими, але вони пов’язані з високим рівнем кредитного ризику.

Системо утворюючим вихідним фінансовим потоком також є поток, який формує інвестиційний портфель банку. В свою чергу, він складається з вихідних потоків, що утворюють торговий портфель, портфель на продаж, портфель до погашення та інвестиції в асоційовані та дочірні компанії.

Також інвестиційний портфель можна розглядати в розрізі потоків вкладень в державні та корпоративні цінні папери, цінні папери центрального банку. Основним системо утворюючим вхідним фінансовим потоком є поток,

що формує депозитний портфель банку. На другому рівні ієрархії він складається з надходжень на депозитні рахунки фізичних осіб, юридичних осіб та органів державної влади. Депозитний портфель також необхідно розглядати через призму стабільності ресурсної бази.

Таким чином, депозитний портфель можна представити у вигляді потоку надходжень строкових депозитів та потоку надходжень депозитів до запитання.

Отже, діяльність банку можна представити у вигляді моделі вхідних і вихідних фінансових потоків (рис. 1.2).

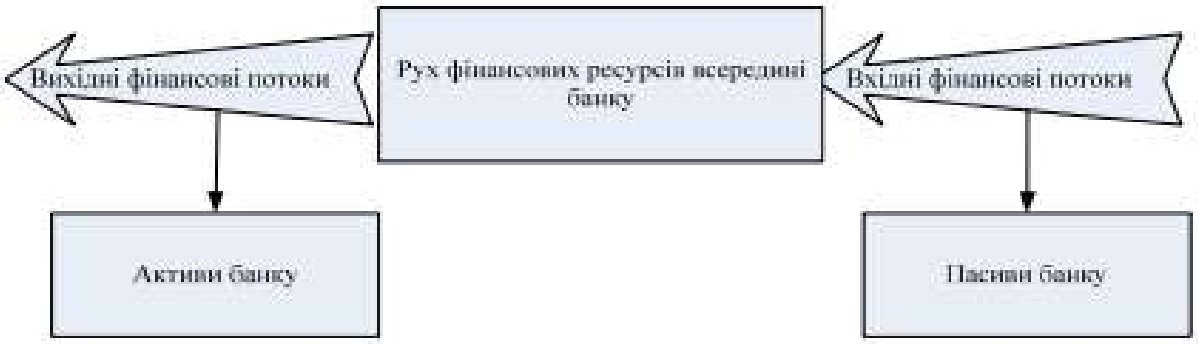

Рис. 1.2 Модель фінансових потоків банку [9]

В такій моделі фінансові ресурси, які надходять в банк у вигляді вхідного фінансового потоку із зовнішнього бізнес-середовища, в процесі функціонування банку трансформуються з категорії в категорію, з однієї групи в іншу, змінюють напрямок руху та виходять з банку у макросередовище в іншій формі. Тому фінансові потоки відображають рух фінансових ресурсів через призму операцій, які здійснює банк.

Виходячи з цього, можна погодитись з твердженням Коваля В. М., що будь-яка банківська операція складається з одного або групи фінансових потоків [10, с. 49]. Управління фінансовими потоками можна розглядати як систему принципів і методів розробки та реалізації управлінських рішень, пов’язаних з формуванням, розподілом і використанням фінансових ресурсів

банку. Ефективне управління фінансовими потоками банку забезпечується реалізацією наступних принципів:

Оперативність управління. Мінливість чинників зовнішнього середовища, а саме зміна кон'юнктури фінансових ринків та нормативно-правового поля, а також внутрішні умови функціонування банку вимагають від банківських менеджерів оперативного прийняття управлінських рішень, що пов'язані з формуванням і використанням фінансових ресурсів.

Інтегрованість із загальною системою управління. Незалежно від сфери прийняття управлінського рішення, воно прямо або опосередковано впливає на формування фінансових потоків і результати діяльності банку. Управління фінансовими потоками тісно пов'язане зі всіма іншими напрямами фінансового менеджменту, що створює необхідність органічної інтегрованості управління фінансовими потоками банку з іншими функціональними системами банку.

Інформаційне забезпечення. Прийняття управлінських рішень у сфері формування та використання фінансових ресурсів вимагає достовірної інформаційної бази. Інформаційна система банку повинна забезпечувати постійне оновлення інформації, її систематизацію, аналітичну обробку та своєчасне надходження до відповідних структурних підрозділів.

Забезпечення необхідного рівня ліквідності. Неузгодженість вхідних і вихідних фінансових потоків за обсягами та строками призводить до дефіциту або надлишку ліквідних коштів. Реалізація цього принципу забезпечується шляхом синхронізації та балансування вхідних і вихідних фінансових потоків на кожному аналізованому часовому інтервалі.

Мінімізація ризиків. Управління фінансовими потоками є одним із інструментів сучасного ризик-менеджменту, що забезпечує мінімізацію банківських ризиків шляхом оптимізації руху фінансових потоків. Таким чином, основною метою управління вхідними та вихідними фінансовими потоками має бути мінімізація ризиків у поєднанні з досягненням максимальної дохідності операцій і забезпеченням необхідного рівня ліквідності та фінансової стійкості банку

1.3. Побудова системи безпеки банку

Банківська система загалом та кожен банк зокрема потребують створення такої системи забезпечення безпеки, яка б дала змогу вистояти в мінливому сьогоденні, зберегти ліквідність та платоспроможність, розробити засоби завчасного виявлення та попередження загроз, а також ліквідації негативних наслідків уже наявних загроз. Зважаючи на теоретико-методичні підходи до трактування сутності поняття «система забезпечення безпеки банку», можемо розділити науковців на дві основних групи. До першої групи належать усі науковці, які під системою забезпечення безпеки банку розуміють сукупність функціональних складових за різними напрямами діяльності банку, які забезпечуватимуть захист і протидію загрозам з усіх боків [11, с. 49; 12; 13; 14; 15; 16; 17; 18; 19; 20; 21; 22; 23]. На жаль, найчастіше розглядають структуру системи забезпечення економічної безпеки банку, виділяючи в ній серед інших структурних елементів функціональну складову.

Б.В. Шпильовий розглядає фінансово-економічну безпеку банку, представляючи її як сукупність підсистем, пов’язаних із кредитними, валютними, розрахунковими, інвестиційними операціями, а також операціями, пов’язаними зі збиранням, обробленням, зберіганням, використанням та попередженням псування, підробки та викрадення інформації як із застосуванням техніко-технологічних ресурсів, так і без них. Особливої уваги, на його думку, заслуговує забезпечення безпеки операцій, що проводяться банками з платіжними документами та формуванням системи захисту банку й результатів його господарської діяльності від шахрайських та злочинних дій з боку сторонніх осіб та співробітників банку [14, с. 634].

Якщо перша група науковців більше зосереджує свою увагу на характеристиці безпеки банку через її функціональні складові, то друга група науковців під системою забезпечення безпеки комерційного банку розуміє

сукупність механізмів та засобів зміцнення безпеки банку. Водночас дехто з них робить акцент на призначенні, меті цієї системи.

Н.І. Гавловська та Є.М. Рудніченко під системою безпеки банку пропонують розуміти сукупність необхідних взаємопов'язаних елементів, діяльність яких спрямована на протидію реальним або потенційним внутрішнім і зовнішнім загрозам та ризикам задля захисту інтересів банку й створення безпечних умов його функціонування та розвитку.

При цьому Б.В. Шпильовий, визначаючи систему безпеки банку, наголошує на її елементах. Зокрема, на його думку, система фінансово-економічної безпеки банківської установи повинна включати такі обов'язкові елементи, як об'єкти та суб'єкти економічної безпеки банку, підсистеми економічної безпеки, принципи, на яких повинна будуватися система фінансово-економічної безпеки, механізм управління фінансово-економічною безпекою банку [14, с. 636].

Більшість же науковців поєднує ці ключові поняття, визначаючи систему забезпечення безпеки банку, хоча виділяє різні структурні елементи системи [24; 16, с. 136]. Таким чином, пропоную під системою забезпечення безпеки комерційного банку розуміти сукупність об'єктів, суб'єктів, принципів, функцій, методів оцінювання та механізму зміцнення безпеки банку, що підпорядковані спільній меті та поставленим завданням попередження загроз і протидії ним, зміцнення позицій банку як на внутрішньому ринку, так і на зовнішньому, підвищення ефективності його діяльності. Виходячи з цього, пропонуємо розділяти поняття системи безпеки банку як сукупності функціональних складових (перший підхід) та системи забезпечення безпеки банку як сукупності структурних елементів забезпечення безпеки банку.

У зв'язку з необхідністю прийняття фінансових рішень проблема забезпечення безпеки банку за вартісно-орієнтованим підходом є надзвичайно актуальною. Застосування вартості банку як чинника, що визначає рівень безпеки, є невипадковим, оскільки вартість банківського бізнесу тісно

пов’язана з його безпекою. У праці [25, с. 98] автори зображають залежність безпеки банківського бізнесу від його вартості (рис. 1.3).

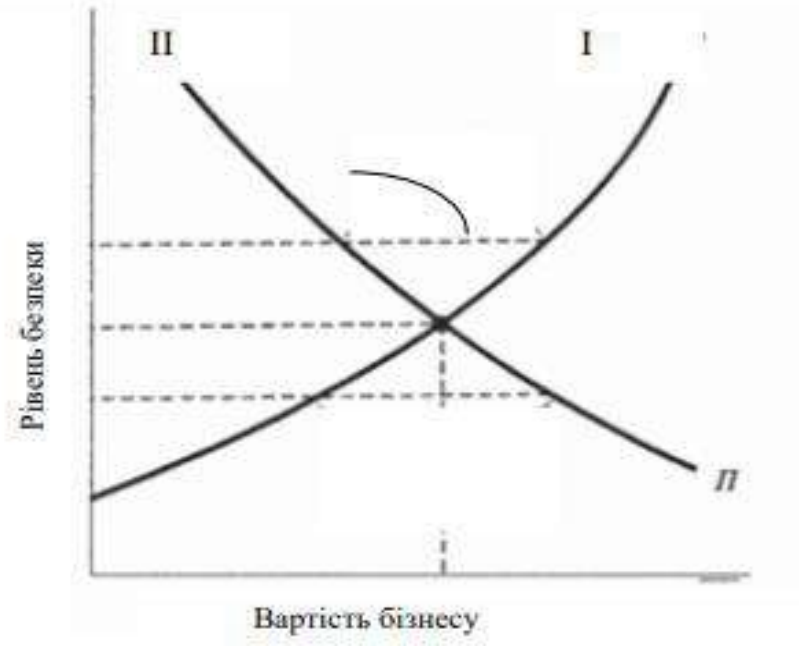

Рис. 1.3 Залежність безпеки банківського бізнесу від рівня його вартості [25, с. 98]

Автори визначають, що вартість банку двояко впливає на рівень його безпеки. З одного боку, зростання вартості банку сприяє підвищенню рівня його безпеки (через зростання активів, як наслідок, можливості протистояти зовнішнім та внутрішнім загрозам) (лінія I), а з іншого боку, зростання вартості підвищує рівень активності суб’єктів, що бажають змінити права власності на цю установу (як в законний, так і в незаконний спосіб) (лінія II).

В такому разі дії власника бізнесу повинні бути спрямовані на пошук такого оптимального співвідношення складових «вартість – розвиток – безпека», яке забезпечить можливість його ефективного функціонування в перспективі.

При цьому, за основу необхідно брати вартість банківського бізнесу, щодо якої коригувати параметри розвитку та безпеки.

Це пояснюється тим, що саме вартість є основою розвитку та безпеки, тобто за збільшення вартості підвищуються темпи розвитку та рівень безпеки [25, с. 99].

Суб'єктами системи забезпечення фінансової безпеки комерційного банку слід вважати окремих посадових осіб, відповідні служби банку та його керівників, Національний банк України, банківську систему, державні органи нагляду та контролю, які вживають заходів щодо зміцнення безпеки банку та підвищення ефективності його діяльності.

Задля створення сприятливих умов для ефективного функціонування системи забезпечення фінансової безпеки комерційного банку вона повинна виконувати низку функцій, серед яких С.М. Побережний, О.Л. Пластун, Т.М. Болгар, А.О. Єпіфанов, В.С. Домбровський та інші науковці виділяють:

– визначення потенційних проблем, до складу яких входять такі параметри, як ідентифікація проблеми, оцінювання її масштабів, визначення факторів, що привели до виникнення проблеми і можуть погіршити ситуацію;

– усунення проблем, тобто вибір необхідних важелів впливу на проблему, а також визначення методів її усунення;

– контроль результативності, тобто аналіз ефективності вжитих заходів і повторна перевірка наявності цієї проблеми;

– забезпечення ефективного фінансового управління шляхом використання відповідного фінансового інструментарію та специфічних методів фінансового управління.

Система забезпечення безпеки банку повинна посідати одне з ключових місць у системі управління банком для вчасного виявлення ймовірних ризиків і загроз, попередження їх появи та ефективної нейтралізації, що сприятиме оптимізації фінансового управління банком і підвищенню ефективності його діяльності.

При цьому слід враховувати, що система забезпечення безпеки комерційного банку взаємодіє із зовнішнім середовищем, впливаючи на нього та зазнаючи зворотного впливу.

Таким чином, схема системи забезпечення фінансової безпеки комерційного банку матиме такий вигляд (рис. 1.4).

Рис. 1.4 Система забезпечення фінансової безпеки комерційного банку [9]

Система забезпечення фінансової безпеки та фінансовими потоками зокрема, за вартісно-орієнтованим підходом потребує введення ще одного ключового елементу, а саме оцінювання вартості банку, що передбачає врахування вартісного підходу під час формування кожного елементу системи. Таким чином, основною метою системи забезпечення фінансової безпеки банку має бути зміцнення безпеки через нарощування вартості капіталу банку, недопущення її зниження як основної цінності й мети діяльності. Окрім того, оцінювання вартості банку є структурним елементом системи управління банком, тому вона є також єднальною ланкою зазначених систем (рис. 1.5).

Ефективне функціонування системи забезпечення фінансової безпеки комерційного банку передбачає проходження певних етапів, серед яких слід виділити:

– постійне збирання даних та діагностику фінансового стану банку, можливих ризиків і загроз, рівня фінансової безпеки;

– розроблення та застосування системи необхідних превентивних та антикризових явищ;

– контролювання за виконанням прийнятих рішень; – оцінювання ефективності роботи системи;

– вдосконалення системи забезпечення фінансової безпеки комерційного банку.

Рис. 1.5 Система забезпечення фінансової безпеки комерційного банку за вартісно-орієнтованим підходом [9]

Однак слід зазначити, що в такому разі система функціонуватиме лише в об'єктивних умовах внутрішнього та зовнішнього середовища. За навмисного втручання, фальшування інформації вона дестабілізується. Тоді для вчасної діагностики та виходу з кризи необхідною та першочерговою умовою є пошук джерела фальсифікації та його нейтралізація. Лише після цього система зможе працювати у звичному режимі.

Алгоритм функціонування такої системи наведено на (рис. 1.6), що сприятиме попередженню виникнення загрозливих ситуацій і недопущенню появи їх наслідків.

Рис. 1.6 Алгоритм функціонування системи забезпечення фінансової безпеки комерційного банку [9]

Отже, можна зробити висновок, що під системою забезпечення безпеки комерційного банку слід розуміти сукупність об’єктів, суб’єктів, принципів, функцій, методів оцінювання та механізму зміцнення безпеки банку, що підпорядковані спільній меті та поставленим завданням попередження загроз та протидії ним, зміцнення позицій банку на ринку, як внутрішньому, так і зовнішньому, підвищення ефективності його діяльності.

Система забезпечення фінансової безпеки комерційного банку посідає одне з ключових місць у системі управління банком.

Сполучною ланкою між ними, відповідно до вартісно-орієнтованого підходу, є оцінювання вартості банку, що передбачає врахування вартісного

підходу під час формування кожного елементу системи.

Таким чином, основною метою системи забезпечення фінансової безпеки банку має бути зміцнення безпеки через нарощування вартості капіталу банку, недопущення її зниження як основної цінності та мети діяльності.

Алгоритм функціонування системи забезпечення фінансової безпеки комерційного банку передбачає проведення діагностики діяльності та рівня безпеки банку.

За позитивного результату банк продовжує роботу у звичному режимі, а за виявлення недостатнього рівня безпеки необхідно пройти низку етапів, з яких заключним етапом є оцінювання результативності самої системи, її вдосконалення та повернення до початкового етапу.

Ключові характеристики фінансової безпеки банків:

– забезпечує рівноважний і стійкий фінансовий стан банку; – сприяє ефективній діяльності банку;

– дозволяє на ранніх стадіях визначити проблемні місця в діяльності банку;

– нейтралізує кризи і запобігає банкрутствам.

Враховуючи дослідження які наведені в літературі [26,27,28], можна зробити висновок про те, що основна мета фінансової безпеки банку полягає в безперервній і стійкій підтримці стану, який характеризується збалансованістю і стійкістю до впливу зовнішніх і внутрішніх загроз [26, 28].

Проведений аналіз наукових робіт [29] показав, що фінансова безпека банку визначається:

– стабільністю і стійкістю фінансового стану банку;

– ступенем ефективності фінансово-економічної діяльності;

– рівнем контролю за зовнішніми і внутрішніми ризиками;

– рівнем достатності власного капіталу;

– ступенем захищеності інтересів акціонерів.

Забезпечення фінансової безпеки банків передбачає виконання таких завдань:

– ідентифікацію ризиків і пов'язаних з ними потенційних небезпек; – визначення індикаторів фінансової безпеки банку;

– впровадження системи діагностики та моніторингу стану фінансової безпеки;

– розробку заходів, спрямованих на забезпечення фінансової безпеки банку як в короткостроковому, так і в довгостроковому періодах;

– контроль за виконанням запланованих заходів;

– аналіз виконання заходів, їх оцінка, корегування;

– ідентифікацію загроз банку і корегування індикаторів залежно від зміни стану зовнішнього середовища, цілей і завдань банку.

У цілому загрози безпеці банків можна поділити на дві великі групи – внутрішні й зовнішні.

Перелік внутрішніх загроз банку та їх можливі прояви, наведені в табл.1.1.

Таблиця 1.1

Основні види внутрішніх загроз

№	Внутрішні загрози	Можливі прояви
1	2	3
1	Якість кредитного портфеля	– рівень проблемних кредитів; – неповернення кредитів; – незбалансована кредитна політика; – збільшення простроченої заборгованості.
2	Рівень і компетенція менеджменту	– прийняття неправильних управлінських рішень; – неефективна діяльність внаслідок неоптимального використання потенціалу банку; – помилки в стратегічному плануванні й прогнозуванні; – побудова нераціональної структури банку.

Продовження табл. 1.1

1	2	3
3	Залежність від інсайдерів	– пільгове кредитування засновників; – прийняття управлінських рішень під тиском власників; – відстоювання інтересів власників, а не інтересів банку.
4	Злочинні дії персоналу	– шахрайство; – розголошення конфіденційної інформації; – неефективна робота персоналу; – перехід ключових працівників до конкурентів. – недостатній рівень кваліфікації персоналу.
5	Неефективна діяльність банку	– низький рівень прибутків; – недосконала оцінка кредитних ризиків; – низький рівень прибутковості активів; – слабке маркетингове дослідження ринку і як наслідок недостатній рівень диверсифікованості банківських операцій.
6	Структура активів і пасивів	– дефіцит власних коштів; – низькій рівень ліквідності й нестача ліквідних активів; – завищений рівень ризикових актів; – збільшення активів низької якості; – нестачу капіталу; – незбалансованість активів і пасивів за строками

До зовнішніх належать загрози, що містять у собі фактори, які є результатом впливу зовнішнього середовища на банк, зокрема діяльність держави, економічна кон'юнктура в країні та світі, конкуренти та ін. До

внутрішніх загроз належать фактори, які або безпосередньо генеруються банком, або є частиною його внутрішнього середовища.

Перелік зовнішніх загроз банку та їх можливі прояви, наведені в табл. 1.2.

Таблиця 1.2

Основні види зовнішніх загроз

№	Зовнішні загрози	Можливі прояви
1	2	3
1	Нормативне регулювання банківської діяльності	– недосконаліть законодавства, наприклад, відсутність закону про банківську таємницю створює загрозу розголошення інформації про діяльність банку та його клієнтів; – мінливість законодавства; – відкликання ліцензії на здійснення банківської діяльності або зміна умов ліцензування.
3	Нестабільність зовнішнього середовища	– глобальні або локальні фінансові кризи; – неможливість одержати доступ до зовнішніх фінансових ресурсів; – валютний, процентний і ринковий ризики; – блокування активів банку в іншій державі; – державний дефолт.
4	Недовіра до банківської системи	– недовіра з боку інвесторів; – недовіра з боку підприємств (кредиторів); – недовіра з боку населення (вкладників); – швидке вилучення великого обсягу коштів із банку; – використання засобів масової інформації для провокування банківської кризи;
5	Конкурентне середовище	– не конкурентоспроможність банку; – несумлінна діяльність конкурентів; – різке збільшення ринкових ставок за депозитами; – різке зниження ринкових ставок за кредитами; – завдання економічних збитків підприємствам; – ключовим контрагентам банку.

Продовження табл.1.2

1	2	3
6	Злочинна діяльність	– шахрайські дії третіх осіб; грабіж і крадіжка цінностей банку; злом комп'ютерних мереж банку.
7	Негативні макроекономічні умови	– високий рівень інфляції та інфляційних очікувань; – дефіцит інвестиційних коштів і низькій рівень інвестиційної активності в країні; – економічна криза в країні; – падіння попиту на кредити й банківські послуги.
8	Діяльність держави	– нестабільність податкової, кредитної й страхової політики; – політична нестабільність; – військові конфлікти.

До основних внутрішніх загроз можна віднести рівень забезпеченості фінансовими ресурсами, незадовільну структуру активів і пасивів, некомпетентність вищого керівництва і персоналу, а також інші фактори, що безпосередньо належать до внутрішньої діяльності банку.

Кожен банк веде свою політику захисту від зовнішніх загроз. Найчастіше – це злочинні та шахрайські дії та макроекономічні зміни, бо економічний стан країни напряму впливає на стан банківської системи та на безпеку фінансових потоків зокрема.

РОЗДІЛ 2
АНАЛІЗ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ ПОТОКАМИ БАНКУ В СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ

2.1. Загальна характеристика та фінансова діяльність банківської установи на прикладі АТ «Банк Кредит Дніпро»

Банк Кредит Дніпро (БКД) заснований у 1993 році. Відповідно до класифікації Національного банку України, БКД – у групі банків з приватним капіталом.

Банк надає повний спектр банківських послуг приватним особам та корпоративному бізнесу, особливу увагу приділяючи агросектору. Надійність банку та ефективність його діяльності підтверджені авторитетними рейтинговими агентствами та визнані діловою спільнотою Так, у серпні 2020 р. українське РА IBI-Rating підвищило рейтинг банку за національною шкалою до рівня «uaA +» з прогнозом «у розвитку» та підтвердило рейтинг надійності депозитів на рівні «4+» – висока надійність.

Банк Кредит Дніпро увійшов до ТОП-20 (17-а позиція) впливового рейтингу «50 провідних банків України 2020», згідно з дослідженням ІА «Фінансовий клуб», і зайняв 4-е місце в номінації «Інтернет-банкінг» цього рейтингу. У 2019 році банк став переможцем у номінації «Ощадний банк для бізнесу» рейтингу «Банки 2019 року».

Банк Кредит Дніпро є членом Фонду гарантування вкладів фізичних осіб, Незалежної асоціації банків України та учасником міжнародних платіжних систем VISA International та Mastercard. Ліцензія НБУ № 70 від 22.10.2018 р. [30].

Чинниками пов’язані з недоотриманням надходжень, які можуть спричиняти проблеми для фінансової безпеки банку, є: відволікання значної ресурсної бази в неприбуткові активи, що негативно впливає на рівень надходжень; відчутний вплив ринкових ризиків, наприклад, валютного чи

відсоткового (якщо банк сподівається переважну частину доходів одержати завдяки проведенню в разі зміни кон'юнктури ринку або економічної ситуації певних операцій, скажімо, валюто обмінних, він ризикує взагалі не дочекатися цієї частини доходів, адже коливання курсу може виявитися незначним); неефективна політика банку в галузі ціноутворення (встановлення неадекватних відсоткових ставок за депозитами та кредитами; надання позичок, обслуговування інсайдерів та окремих клієнтів на пільгових умовах); залежність обсягу надходжень від разових, нетрадиційних операцій; залучення дорогих ресурсів на ринку міжбанківських кредитів з метою підтримання обов'язкових економічних нормативів [31].

Без стабільної і надійної банківської системи утримати фінансову безпеку країни на належному рівні неможливо. Це потребує вирішення питання фінансової безпеки як банківської системи в цілому, так і кожного комерційного банку зокрема.

Фінансова безпека банку – це сукупність умов, за яких потенційно небезпечні для його фінансового стану дії чи обставини попереджені чи зведені до такого рівня, за якого вони не здатні завдати шкоди встановленому порядку функціонування банку, збереженню й відтворенню його майна та інфраструктури і перешкодити досягненням банком статутних цілей; належний стан захищеності фінансових інтересів банку, його фінансової стійкості, а також середовища, в якому він функціонує [32].

Однією з ключових складових системи забезпечення фінансової безпеки банку є підсистема фінансової діагностики. Така підсистема повинна в динамічному режимі оцінювати рівень фінансової безпеки банку в цілому та надавати інформацію для швидкого визначення можливих зон неефективної роботи [33].

Важливою складовою аналізу фінансової діяльності банку, є аналіз економічних нормативів. Економічні нормативи діяльності банків (economic ratios; regulatory ratios for banks) – показники, встановлені Національним банком України з метою регулювання банківської діяльності на основі безвиїзного

нагляду для здійснення моніторингу діяльності окремих банків і банківської системи в цілому. Національний банк України встановлює наступні економічні нормативи, що є обов'язковими до виконання всіма банками.

Згідно з показниками економічних нормативів 2018 та 2019 років (Додатки Д, Е), можна зробити висновок, що на кінець 2018 року банк не відповідав вимогам НБУ, бо мав значно низькі показники економічних нормативів. На кінець 2019 року ситуація змінилась й банк став повністю відповідати вимогам банку. У табл. 2.1. відображена різниця між показниками економічних нормативів 2018 та 2019 років.

Таблиця 2.1

Аналіз економічних нормативів АТ «Банк Кредит Дніпро» за 2018 та 2019 роки.

(тис.грн.)

Економічний норматив	2018 рік	2019 рік	Абсолютне відхилення, 2019 р. відносно 2018 р.
Н1, тис. грн.	263 200	1 009 963	746 763
Н2, %	3.6	15,9	12,3
Н3, %	-	14,7	14,7
Н4, %	35.9	-	-35,9
Н5, %	48,9	-	-48,9
Н6, %	43,7	63,9	20,2
Н7, %	130	24,02	-105,98
Н8, %	263,2	146,4	-116,8
Н9, %	45,3	0,13	-45,17
Н11, %	0,01	0,01	0
Н12, %	0,02	0,01	-0,01

Нормативи капіталу: мінімального розміру регулятивного капіталу – Н1 (500 млн. грн.); достатності (адекватності) регулятивного капіталу – Н2 (не менше 10%).

Нормативи ліквідності: миттєва ліквідність – Н4 (не менше 20%); поточна лік-відність – Н5 (не менше 40%); короткострокова ліквідність – Н6 (не менше 60%).

Нормативи кредитного ризику: максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента – Н7 (не більше 25%); великих кредит-них ризиків – Н8 (не більше 8-ми кратного розміру регулятивного капіталу); максимального розміру кредитів, гарантій та поручительств, наданих одному інсайдеру – Н9 (не більше 5%); максимального сукупного розміру кредитів, гарантій та поручительств, наданих інсайдерам – Н10 (не більше 30%).

Нормативи інвестування: інвестування в цінні папери окремо за кожною установою – Н11 (не більше 15%); загальної суми інвестування – Н12 (не більше 60%) [34].

Методи фінансового аналізу, як горизонтальний та вертикальний аналіз є одним з інструментів аналізу фінансової безпеки банку. Горизонтальний (трендовий) аналіз є складовою системи фінансового аналізу, яка полягає у вивченні динаміки окремих фінансових показників у часі. Вертикальний аналіз засновано на структурному розкладі окремих показників. В процесі його здійснення розраховується питома вага окремих складових фінансових показників та вплив кожної складової на результат в цілому.

У діяльності банку важливим моментом є не тільки формування ресурсів, а й ефективне їх розміщення, тому одним з основних напрямів аналізу банківської діяльності є аналіз його активних операцій. Він має сприяти підвищенню ефективності управління активами банку [29].

Здійснимо горизонтальний та вертикальний аналіз АТ «Банк Кредит Дніпро» за даними балансів (Додатки А,Б,В). Аналіз кожної статі наведено у табл.2.2,2.3,2.4,2.5,2.6,2.7.

Таблиця 2.2

Горизонтальний аналіз АТ «Банк Кредит Дніпро»
Активи

(тис.грн.)

	2017	2018	2019	Абсолютне відхилення, тис.грн.		Темп зростання, %	
				3-2	4-3	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6	7	8
Грошові кошти та їх еквіваленти	1433969	1515074	1124122	81105	-390952	105,7	74,2
Кошти в інших банках	486584	320910	365907	-165674	44997	66,0	114,0
Кредити та заборгованість клієнтів	4118982	3963056	3300795	-155926	-662261	96,2	83,3
Інвестиції в цінні папери	279874	408182	330	128308	-407852	145,8	0,1
Депозитні сертифікати Національного Банку України	1001196	1201973	1502244	200777	300271	120,1	125,0
Інвестиційна нерухомість	1335439	1518665	1497696	183226	-20969	113,7	98,6
Інші фінансові активи	5930	52647	16435	46717	-36212	8,9	31,2
Інші активи	87735	168362	245331	80627	76969	192,0	145,7
Основні засоби та нематеріальні активи	232260	287211	261944	54951	-25267	123,7	91,2
Відстрочений податковий актив	263099	263099	263099	-	-	100,0	100
Необоротні активи, утримувані для продажу,	40827	22847	-	-17980	-22847	56,0	-
Усього активів	9286165	9722026	8577903	435861	-1144123	104,7	88,2

Проаналізувавши дані показники можна зробити висновок, що у банка виникли труднощі з необоротними активами, які утримані від продажу і, якщо у 2017 році цей показник складав 40827 грн, у 2018 22857 то у 2019 він вже відсутній. Стрімко знижується показник виданих кредитів та заборгованості клієнтів перед банком. У 2018 році порівняно з 2017 роком зниження склало на 3,8% і падіння продовжилося у 2019 році в порівнянні з 2018 роком (темп зниження становив 83,3%). Також зниження спостерігається й по показнику «інвестиції в цінні папери», який у 2018 році у порівнянні з 2017 виріс на 45,8%, але вже у 2019 році він зменшився на 99,9% (0,3 млн. грн. у 2019 році проти 408,2 млн. грн. у 2018 році).

Взагалі, активи банку мають нестабільну динаміку – у 2017 році цей показник складав 9286,2 млн. грн., у 2018 році зріс на 4,7% й складав вже 9722,0 млн. грн., а у 2019 спостерігаємо його зниження на 11,8% до рівня 8577,9 млн. грн.

Основними напрямками активних операцій Банку традиційно залишалися кредити, інвестиції в депозитні сертифікати НБУ. З метою виконання бюджетних показників та збільшення доходності Банк у 2019 році активно нарощував клієнтську базу, збільшив кількість клієнтів зарплатних проектів, як потенційних користувачів кредитних продуктів Банку для фізичних осіб. Обсяг кеш кредитів збільшився більш ніж у два рази до 794 млн. грн, у той час як обсяг карткового кредитування збільшився на 32,5% до 273 млн. грн.

Стрімке зростання споживчого кредитування було забезпечено за рахунок відбудовування необхідної інфраструктури, насамперед BPM/СЮМ (автоматичне управління бізнес-процесів та операційного дня) та скорінгу, а також розвитку альтернативних каналів продажу, контакт-центру, мережі інформаційно- консультаційних центрів Банку та залучення клієнтів через лідогенерацію у мережі Інтернет.

Банк продовжував активне кредитування аграрних малих та середніх підприємств, адаптуючи свої продукти та бізнес-процеси під МСБ, що допомогло скоротити строк прийняття рішень до двох днів для бланкових кредитних продуктів та до п’яти днів для кредитів з покриттям. На відміну від основних гравців на ринку агрокредитування Банк працює з фермерами, які обробляють менше 1000 га (за стандартними кредитними продуктами Банку мінімальний земельний банк клієнта має становити від 300 Га), і пропонує для таких клієнтів бланковий овердрафт на поповнення обігових коштів у розмірі до 1 млн грн. Також Банк пропонує кредити на придбання аграрної техніки. Портфель кредитів Агро МСБ збільшився на 11% до 729 млн. грн. у 2019 р.

Протягом 2019 року Банком було посилено роботу із стягнення проблемної заборгованості за непрацюючими активами юридичних та фізичних осіб. За результатами роботи з проблемними активами та враховуючи підтримку Акціонера, протягом 2019 року балансова вартість проблемних кредитів знизилась на 50% до 983,6 млн грн, що становить 30% від загального кредитного портфеля Банку.

Протягом звітного року Банк інвестував грошові кошти в короткострокові інструменти НБУ — депозитні сертифікати. Станом на 31 грудня 2019 року такі інвестиції скали 1 502 млн. грн., що на 300 млн. (25%) вище інвестицій станом на 31 грудня 2018 року. Операції з депозитними сертифікатами протягом 2019 року забезпечили отримання процентного доходу в сумі 117 млн. грн., що на 47 млн. більше, ніж отримані у 2018 році.

Інвестиції Банку в ОВДП станом на 31 грудня 2019 року були відсутні, зниження інвестицій за рік становило 408 млн. грн., інвестиції в ОВДП забезпечили отримання процентного доходу в сумі 27 млн. грн. в 2019 році, що на 11 млн. грн. (69%) більше ніж отриманий дохід у 2018 році.

Операції з цінними паперами та депозитними сертифікатами НБУ здійснювалися Банком відповідно до встановлених лімітів [30].

Таблиця 2.3

Горизонтальний аналіз АТ «Банк Кредит Дніпро»

Зобов’язання

(тис.грн.)

	2017	2018	2019	Абсолютне відхилення, тис. грн.		Темп зростання (зниження), %	
				3-2	4-3	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6	7	8
Кошти банків	46	45	39	-1	-6	97,8	86,7
Кошти клієнтів	8336560	8875107	7161453	538547	-1713654	106,5	80,7
Боргові цінні папери, емітовані банком	9993	170	379	-9823	209	1,7	222,9
Резерви за зобов'язаннями	1330	464	106149	-866	105685	34,9	228,8
Інші фінансові зобов'язання	84958	79787	90596	-5171	10809	93,9	113,5
Інші зобов’язання	34997	40924	38756	5927	-2168	116,9	94,7
Усього зобов'язань	8467884	8996497	7397372	528613	-1599125	106,2	82,2

Проаналізувавши вихідні дані можна стверджувати, що найбільші інвестиції зі сторони клієнтів були у 2018 році й склали 8875,1 млн. грн., але вже у 2019 вони скоротилися на 19,3% й склали 7161,5 млн. грн. У 2017 році цей показник складав 833,7 млн. грн.

Зобов’язання банку протягом 2018 року зросли на 6,2% (або на 528,6 млн. грн.), але протягом 2019 року зменшилися на 1599,1 млн. грн., або на 17,8% до 7397,4 млн. грн. станом на 31 грудня 2019 року за рахунок спланованого заміщення дорогих ресурсів новим капіталом Банку.

Обсяг коштів клієнтів у 2018 році зріс на 538,5 млн. грн (або на 6,5%), проте у 2019 році в порівнянні з 2018 роком зменшився на 1713,7 млн. грн. (на 19,3% менше).

За іншими зобов’язаннями аналогічна тенденція: зростання у 2018 році на 16,9%, але падіння на 5,3% (або на 2,2 млн. грн.) до рівня 38,8 млн. грн. у 2019 році в порівнянні з попереднім роком.

Зростання зобов’язань спостерігається за борговими цінними паперами, емітованих банком та резервами за зобов'язаннями, що становить відповідно 222,9% (на 0,2 млн. грн.) та у 228,8 раза більше (на 105,7 млн. грн.) проти зниження у 2018 році в порівнянні з 2017 роком на 98,3% та на 65,1% відповідно.

Дані показники свідчать, що найбільше банк має зобов’язань перед клієнтами та іншими банками, так як вони займають найбільшу частку всіх зобов’язань (96,81 та 1,43% у 2019 році відповідно).

Таблиця 2.4

Горизонтальний аналіз АТ «Банк Кредит Дніпро»

Власний капітал

(тис.грн.)

	2017	2018	2019	Абсолютне відхилення, тис. грн.		Темп зростання (зниження), %	
				3-2	4-3	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6	7	8
Статутний капітал	1544666	2720000	2720000	1175334	-	176,1	100,0
Незареєстровані внески до статутного капіталу	1199000	488454	866561	-710546	378107	40,7	177,4
Емісійні різниці	17678	17577	17469	-101	-108	99,4	99,4
Непокритий збиток	-2041113	-2590801	-2506305	-549688	84496	126,9	96,7

Продовження табл. 2.4

1	2	3	4	5	6	7	8
Резерви переоцінки	98050	90299	82806	-7751	-7493	92,1	91,7
Усього власного капіталу	818281	725529	1180531	-92752	455002	88,7	162,7
Усього зобов'язань та власного капіталу	9286165	9722026	8577903	435861	-1144123	104,7	88,2

Нестабільна динаміка спостерігається у незареєстрованих внесків до статутного капіталу - у 2017 році цей показник склав 1199 млн. грн, у 2018 він знизився на 59,3%, а у 2019 році збільшився на 77,4% в порівнянні з 2018 роком, й склав 866,6 млн. грн.

В цілому, спостерігається нестабільна динаміка показника власного капіталу – у 2017 році цей показник складав 818,3 млн. грн, у 2018 він зменшився на 11,3% та склав 725,5 млн.грн. та вже у 2019 році збільшився на понад 60% до рівня 1180,5млн. грн.

Якщо брати загальний показник заборгованостей та власного капіталу то маємо нестабільну динаміку. У 2017 році цей показник складав 9286,2 млн. грн, у 2018 - зріс на 4,7 % (9722 млн. грн), а в 2019 році відбулося його падіння на 11,8%.

Найбільшу питому вагу у статті «Власний капітал» має статутний капітал. У 2017 році на нього припадало 16,6%, проте у 2019 році відбулося його різке падіння до рівня 10,7%. З суми зобов’язань та власного капіталу власний капітал склав у 2019 році 4,6% проти 8, 8 % у 2017 році.

Фінансовий стан комерційного банку значною мірою залежить від джерел надходження і напрямів використання фінансових ресурсів. Джерела коштів формуються за рахунок зниження активів, росту заборгованості і реінвестування прибутку.

Зростання обсягу використання коштів є наслідком збільшення активів банку і скорочення розміру його заборгованості.

Аналіз капіталу комерційного банку являє собою складне, комплексне завдання, під час вирішення якого слід враховувати загальний фінансовий стан

банку та його діяльність, проаналізувати кон'юнктуру ринку банківських операцій і послуг, економічний стан акціонерів банку та його клієнтів [34].

Таблиця 2.5

Вертикальний аналіз АТ «Банк Кредит Дніпро»

Активи

(тис.грн.)

	2017	2018	2019	Структура, %			Структурні зрушення,в.п. 2018-2017	Структурні зрушення. в.п. 2019-2018
				2017	2018	2019		
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Грошові кошти та їх еквіваленти	1433969	1515074	1124122	15,4	15,5	13,1	0,1	-2,5
Кошти в інших банках	486584	320910	365907	5,2	3,3	4,2	-1,9	0,9
Кредити та заборгованість клієнтів	4118982	3963056	3300795	44,3	40,7	38,4	-3,6	-2,3
Інвестиції в цінні папери	279874	408182	330	3	4,2	0,003	1,2	-4,2
Депозитні сертифікати НБУ	1001196	1201973	1502244	10,7	12,3	17,5	1,6	5,1
Інвестиційна нерухомість	1335439	1518665	1497696	14,3	15,6	17,4	1,3	1,8
Інші фінансові активи	5930	52647	16435	0,06	0,5	0,2	0,44	-0,3
Інші активи	87735	168362	245331	0,9	1,7	2,8	0,8	1,2
Основні засоби та нематеріальні активи	232260	287211	261944	2,5	2,9	3	0,4	0,1
Відстрочений податковий актив	263099	263099	263099	2,8	2,7	3	-0,1	0,4
Необоротні активи, утримувані для продажу,	40827	22847	0	0,4	0,2	0	-0,2	-0,2
Усього активів	9286165	9722026	8577903	100	100	100	0	0

Проаналізувавши дані показники, було знайдено їх питому вагу у кожному році та структурні зміни 2019 року в порівнянні з 2018 роком.

Показник кількості грошових коштів був найбільшим у 2018 році (15,6%) й склав 1515,1 млн. грн. У 2017 році його питома вага була менша на 0,1 в.п., у 2019 році цей показник зменшився на 2,5 в.п. й склав 1124,1 млн. грн.

Стабільне зростання має показник питомої ваги основних засобів та матеріалів. У 2017 році його питома вага складала 2,5%, то у 2018 році він зріс

до 2,9%, а у 2019 році він склав 3% , що більше на 0,1%, ніж у попередньому періоді.

Неоднозначною є динаміка питомої ваги показника коштів в інших банках. У 2017 році вона склала 44,4%, у 2018 році знизилася до 3,3% (склала 320,9 млн. грн.), а у 2019 році знову збільшилася до 4,2% (365,9 млн. грн.), що складає 0,9 в.п. в порівнянні з минулим роком.

В структурі активів найбільша питома вага припадає на кредити та заборгованість клієнтів, що становить 44,4%, 40,8% та 38,5% відповідно у 2017, 2018 та 2019 роках. Спостерігаємо негативну тенденцію, зниження відповідає 2,3 в.п.

Показники питомої ваги інвестиційної нерухомості мають гарну динаміку. У 2017 році вона склала 1335,4 млн. грн, що відповідало 14,4%, у 2018 цей показник збільшився до 1518,7 млн. грн. та склав вже 15,6%. У 2019 році він зменшився до 1497,7 млн. грн, але показник питомої ваги виріс більш ніж на 1,8 в.п. й становить 17,5%.

Спостерігається стабільність у показнику основних засобів та нематеріальних активів, які у 2017 році склали 232,3 млн. грн., питома вага яких становила 2,5%, у 2018 році питома вага зросла до 3,0% й склала 287,2 млн. грн. У 2019 році цей показник склав 263,1млн. грн, що більше ніж у попередньому році на 0,1 в.п..

Значне зменшення спостерігається показника цінних паперів в портфелі банку на продаж, питома вага якого у 2017 році склала 3%, у 2018 році зросла до 4,2% , а у 2019 році питома вага зменшилась на цілих 4,2 в.п й склала 0,004% від всієї суми активів цього року.

Показники інших активів також нестабільні, але мають позитивну динаміку показника питомої ваги: у 2017 році становила 0,9% (87,7 млн. грн.), у 2018 році – 245,3 млн. грн, що складає 1,7%, а у 2019 році ріст до 2,9%, що більше ніж у попередньому році на 1,2 в.п.

Таблиця 2.6

Вертикальний аналіз АТ «Банк Кредит Дніпро»

Зобов’язання

(тис.грн.)

	2017	2018	2019	Структура, %			Структурні зрушення,в.п. 2018-2017	Структурні зрушення. в.п. 2019-2018
				2017	2018	2019		
Кошти банків	46	45	39	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Кошти клієнтів	8336560	8875107	7161453	98,45	98,65	96,81	0,2	-1,84
Боргові цінні папери, емітовані банком	9 993	-	-	0,12	0,0	0,01	-0,1	-0,01
Зобов’язання з оренди	-	464	106149	0,01	0,01	1,43	0,005	1,42
Резерви за зобов'язаннями	1330	170	379	1,00	0,89	1,22	-0,01	0,33
Інші фінансові зобов'язання	84958	79787	90596	0,42	0,45	0,53	-0,1	0,08
Інші забов'язання	34997	40 24	38756	100,00	100,00	100,00	0,04	0
Усього зобов'язань	8467884	8996497	7397372	0,0	0,0	0,0	0	-1,84

В структурі зобов’язань кошти банків складають незначну питому вагу. У 2017, 2018 та 2019 роках це становило 0,0005%.

Показник питомої ваги коштів, які були залучені від клієнтів має тенденцію до зниження, що склало 1,84 %.

Почали збільшуватись показники й інших залучених коштів, питома вага яких становила у 2017 році 0,42%, у 2018 - 0,45%, у 2019 році цей показник збільшився на 0,08 і дорівнював 0,53%.

На 31 грудня 2019 р. залишки на поточних рахунках юридичних осіб на суму 916711 тис. грн. або 22,9% від загальної суми на поточних рахунках клієнтів, розміщено десятьма найбільшими корпоративними клієнтами (2018 р.: 1643717 тис. грн., або 35,9%). На 31 грудня 2019 року залишки на поточних рахунках фізичних осіб на суму 85947 тис. грн., або 2,1% від загальної суми на поточних рахунках клієнтів, розміщено десятьма найбільшими клієнтами (2018р.: 113803 тис .грн., або 2,5%).

Таблиця 2.7

Вертикальний аналіз АТ «Банк Кредит Дніпро»

Власний капітал

(тис.грн.)

	2017	2018	2019	Структура, %			Структурні зрушення,в.п. 2018-2017	Структурні зрушення. в.п. 2019-2018
				2017	2018	2019		
Статутний капітал	1544666	2720000	2720000	16,6	27,9	10,7	11,3	-17,3
Незареєстровані внески до статутного капіталу	1199000	488454	866561	12,9	5	3,4	-7,8	-1,6
Емісійні різниці	17678	17577	17469	0,2	0,18	0,06	-0,009	-0,1
Непокритий збиток	-2041113	-2590801	-2506305	-21,9	-26,6	-9,8	-4,7	16,8
Резерви переоцінки	98050	90299	82806	1	0,92	0,3	-0,1	-0,6
Усього власного капіталу	818281	725529	1180531	8,8	7,4	4,6	-1,3	-2,8
Усього зобов'язань та власного капіталу	9286165	9722026	25429086	100	100	100	0	0

Найбільшу питому вагу у статті «Власний капітал» має статутний капітал. У 2017 році він склав понад 16,6%, у 2018 році він збільшився на 11,3% та склав 27,9%. У 2019 році спостерігається різке падіння цього показника, на понад 17% і у цьому році він склав 10,7%. Також зменшилась питома вага у резервах переоцінки. У 2017 році вони склали 1%, у 2018 знизились на 0,1% й склали 0.92%, а у 2019 зменшились ще на 0,6% й склали 0,3%.

З суми зобов’язань та власного капіталу, власний капітал склав у 2017 році 8,8%, у 2018 році зменшився на 1,3% й склав 7,5%, а у 2019 взагалі зменшився на 2,8%, що призвело падіння цього показника до 4,6%.

Проведене дослідження дає можливість зробити наступні висновки: стан активів банку АТ «Банк Кредит Дніпро» свідчить про певні проблеми, серед яких є висока концентрація наданих кредитів порівняно із загальним обсягом активів, що призводить до погіршення фінансової стійкості банку та його безпеки. Статутний капітал банку два роки був без змін – у 2018 і у 2019 роках він дорівнював 2720 млн. грн і є гарантом стійкості банку. У 2017 році цей показник складав 1544,7 млн. грн, маємо ріст більш ніж на 76%.

2.2. Аналіз управління грошовими фінансовими потоками банку в активних та пасивних операціях

Одним з інструментів аналізу фінансової безпеки банку, є аналіз управління фінансовими потоками банку в активних операціях. В процесі його здійснення розраховується абсолютне відхилення окремих складових фінансових показників та вплив кожної складової на результат в цілому.

У діяльності банку важливим моментом є не тільки формування ресурсів, а й ефективне їх розміщення, тому одним з основних напрямів аналізу банківської діяльності є аналіз його активних операцій. Він має сприяти підвищенню ефективності управління активами банку. Щоб зрозуміти, наскільки успішно банк залучує кошти та грошові ресурси, його фінансовий стан, треба зробити аналіз пасивних операцій, тобто, зобов'язань банку.

Здійснимо спочатку аналіз активних операцій АТ «Банк Кредит Дніпро». Аналіз статі «Грошові кошти та їх еквіваленти» наведено у табл.2.8.

Таблиця 2.8

Аналіз активних операцій АТ «Банк Кредит Дніпро»

(тис.грн.)

	2017	2018	2019	Абсолютне відхилення, тис.грн.	
				2018 від 2017	2019 від 2018
1	2	3	4	5	6
Готівкові кошти	17452	151585	155550	-24867	3965
Залишки коштів на поточних рахунках у банках	988586	1249540	311196	260954	-938344
Залишки коштів на рахунках в НБУ	268931	74527	506143	-194404	431616
Депозити овернайт в інших банках	-	41563	151832	41563	110269
Грошові кошти та їх еквіваленти	1433969	1517215	1124721	83246	-392494
Резерв під зменшення корисності грошових коштів та їх еквівалентів	-	(2141)	(599)	-2141	-2740

Продовження табл. 2.8

1	2	3	4	5	6
Усього грошові кошти та їх еквіваленти	1433969	1515074	1124124	81105	-390950

У 2017 році загальна кількість готівкових коштів склала 176 452 тис.грн., але у 2018 році цей показник знизився на 24 867 й склав 151 585 тис.грн.. У 2019 році він склав 155 550 тис.грн., що на 3 965 більше, порівнюючи з попереднім роком.

Загалом, спостерігається неоднозначна динаміка зміни загального показника грошових коштів та їх еквівалентів. Якщо у 2017 році цей показник склав 1 433 969 тис.грн., то у 2018 він склав вже 1 515 074 тис.грн., що на 81 105 більше, ніж у попередньому звітному періоді. Але у 2019 році показник різко знизився на цілих 390 950 и склав вже 1 124 124 тис.грн.

Станом на 31 грудня 2019 р. сума, еквівалентна 462 978 тис. грн. (2018 р.: 1 291 068 тис. грн.) була розміщена на поточних та депозитних рахунках в банках з країн-членів ОЕСР, що є основними контрагентами Банку з міжнародних розрахунків [35].

Станом на 31 грудня 2019 р. Банк визнав оціночний резерв у розмірі очікуваних кредитних збитків протягом 12 місяців (табл. 2.9).

Таблиця 2.9

Оціночний резерв у розмірі очікуваних кредитних збитків протягом 12 місяців АТ «Банк Кредит Дніпро»

(тис.грн.)

	2018	2019	Абсолютне відхилення, 2019 від 2018 тис.грн.
1	2	3	4
На 1 січня	-	2141	2141

Продовження табл. 2.9

1	2	3	4
Зміни від застосування МСФЗ 9	1682	-	1682
Відрахування до / (Відновлення) резерву під зменшення корисності	527	(1344)	-1871
Курсові різниці	(68)	(198)	-266
На 31 грудня	2141	599	-1542

Грошові кошти ті їх еквіваленти складаються як із готівки в касі та депозитів до запитання (у банках із кредитним рейтингом, що с еквівалентним рейтингу міжнародної рейтингової агенції Fitch на рік і не нижче А-), так і з короткострокових, високоліквідні інвестиції, які вільно конвертуються у відомі суми грошових коштів і яким притаманний незначний ризик зміни вартості. Зміна валової балансової вартості наведеної категорії актів не призводила до суттєвого впливу на формування резерву: загальна сума сформованих резервів під грошові кошти та їх еквіваленти станом на 31 грудня 2019 року склала 0,05% їх валової балансової вартості (станом на 31 грудня 2018 року, відповідно — 0,14% валової балансової вартості на зміну дату) [30]. Щоб розуміти, наскільки активно АТ «Банк Кредит Дніпро» приймає участь у обміну фінансами з іншими комерційними банками, підтримуючи свою поточну ліквідність, розглянемо динаміку змін показників статі «Кошти в інших банках» (табл.2.10).

Таблиця 2.10

Аналіз статі «Кошти в інших банках» АТ «Банк Кредит Дніпро»

(тис.грн.)

	2017	2018	2019	Абсолютне відхилення, тис.грн.	
				2018 від 2017	2019 від 2018
1	2	3	4	5	6
Гарантійні депозити в інших банках	475101	297514	339396	-177587	41882

Продовження табл. 2.10

1	2	3	4	5	6
Кореспондентські рахунки в інших банках	13867	29558	30919	15691	1361
Кошти в інших банках	488968	327072	370309	-161896	43237
Резерв під зменшення корисності за коштами в інших банках	(2114)	(6162)	(4402)	-4048	1760
Усього коштів в інших банках	486854	320910	365907	-165944	44997

У 2017 році кількість коштів в інших банках склала 488 968 тис.грн., але у 2018 році цей показник знизився на 161 896 й склав 327 072 тис.грн.. У 2019 році він склав 370 309 тис.грн., що на 43 237 більше, порівнюючи з попереднім роком.

Запозичені кошти банку - це позики на грошовому ринку, які залучаються у формі міжбанківських кредитів і кредитів центрального банку (НБУ), операцій з цінними паперами на вторинному фондовому ринку, а також позик на ринку євродоларів. Ці кошти мають суттєве значення для підтримки поточної банківської ліквідності і тому активно використовуються комерційними банками України [30]. Нижче поданий аналіз коштів в інших банках за кредитною якістю (табл.2.11).

Таблиця 2.11

Аналіз коштів в інших банках за кредитною якістю АТ «Банк Кредит Дніпро»

(тис.грн.)

	2017	2018	2019	Абсолютне відхилення, тис.грн.	
				2018 від 2017	2019 від 2018
1	2	3	4	5	6
A+/A-	466343	261630	328032	-204713	66402
BBB+/BBB-	2841	24477	27124	21636	2647
BB+/BB-	1283	22481	261	21198	-22220

Продовження табл. 2.11

1	2	3	4	5	6
B+/B-	4078	611	227	-3467	-384
CCC	7340	1731	2898	-5609	1167
Ті, що не мають рейтингу	7083	16142	11767	9059	-4375
Кошти в інших банках	488968	327072	370309	-161896	43237
Резерв під зменшення корисності за коштами в інших банках	(2114)	(6162)	(4402)	-4048	1760
Усього коштів в інших банках	486854	320910	365907	-165944	44997

Можна зробити висновок, що динаміка зростання (зменшення) показника кількості коштів, які не мають рейтингу, має неоднозначну динаміку. У 2017 році цей показник склав 7083 тис.грн., у 2018 році він збільшився на 9059 тис.грн, а у 2019 році він знизився на 4375 тис.грн.

Кредитні рейтинги основані на рейтингах міжнародної рейтингової агенції Fitch, за умови їх наявності, або на рейтингах інших міжнародних рейтингових агенцій, трансформованих до найближчого еквівалента за шкалою рейтингів Fitch.

Кошти в інших банках складаються із залишків коштів, що не визнані грошовими коштами та їх еквівалентами з причин їх розміщення на рахунках «Коштів банків у розрахунках» або з причин більш високого порівняно із вказаною категорією активів кредитного ризику.

Водночас, 89,6% всіх залишків коштів в інших банках розміщено у банках із кредитним рейтингом, що с еквівалентним рейтингу міжнародної рейтингової агенції Fitch на рівні не нижче А-.

Як наслідок, зміна валової балансової вартості наведеної категорії активів не призводила до суттєвого впливу на формування резерву: загальна сума сформованих резервів під кошти в інших банках станом на 31 грудня 2019 року склала 1,19% їх валової балансової вартості (станом на 31 грудня 2018 року, відповідно - 2,36% їх валової балансової вартості на звітну дату) [30].

У статі «Активи» важливу роль відіграють кредити та заборгованість клієнтів (табл..2.12).

Таблиця 2.12

Аналіз кредитів та заборгованостей клієнтів АТ «Банк Кредит Дніпро»

(тис.грн.)

	2017	2018	2019	Абсолютне відхилення, тис.грн. .	
				2018 від 2017	2019 від 2018
1	2	3	4	5	6
Кредити юридичним особам	5835627	6036584	4502104	200957	-1534480
Кредити фізичним особам	785255	1043087	1456728	257832	413087
Іпотека	72059	72662	26222	603	-46440
Авто кредити	79312	76 727	73966	-2585	-2761
Споживчі кредити	633884	893 698	1356540	259814	462842
Кредити клієнтам	6 620 882	7079671	5958832	458789	-1120839
Резерв під зменшення корисності за кредитами та заборгованістю клієнтів	(2501 900)	(311615)	(2658037)	-614715	458578
Усього кредити клієнтам	4118982	3963056	3300795	-155926	-392261

Неоднозначна тенденція спостерігається у динаміці зростання (зниження) показника іпотеки, виданої клієнтам.

Станом на 31 грудня 2019 р. загальна сума заборгованості за кредитами фізичним особам, наданих на придбання автомобілів протягом, в основному, 2007-2014 років, становила 73 966 тис. грн., а розмір сформованих резервів за цією категорією складав 73 966 тис. грн. (2018 р.: 76 727 тис. грн. та 74 207 тис. грн. відповідно).

Станом на 31 грудня 2019 р. загальна сума заборгованості за іпотечними кредитами фізичним особам, наданих, в основному, протягом 2007-2013 років, становила 26 222 тис. грн., а розмір сформованих резервів за цією категорією складав 13 998 тис. грн. (2018 р.: 72 662 тис. грн. та 59 317 тис. грн. відповідно). Протягом 2019 року Банк не надавав кредити позичальниками у зазначених сегментах [30].

У 2019 році Банк здійснив реструктуризацію заборгованості за двома проблемними кредитами, яка призвела до припинення визнання діючої заборгованості та визнання нових кредитно-знецінених активів (POCI). Станом на 31 грудня 2019 р. балансовий залишок заборгованості складає 416 499 тис. грн. (2018 р. 416 457 тис. грн.).

Станом на 31 грудня 2019 р. розмір сформованих резервів за цими проблемними кредитами складав 76 524 тис при. (2018 р: (0 тис. грн.).

З метою підтримки показників капіталу Банку на належному рівні, Акціонер Банку забезпечив надання застави майновими поручителями у якості додаткового забезпечення за вказаною заборгованістю.

У разі розірвання зазначених договорів забезпечення розмір сформованих резервів за зазначеними двома проблемними кредитами станом на 31 грудня 2019 р. збільшився би на 255 639 тис. грн. (2018 р.: 332 220 тис. грн.) [30].

Протягом звітного періоду на виконання затвердженої програми до капіталізації, Акціонер Банку забезпечив збільшення капіталу Банку у тому числі за рахунок врегулювання проблемних кредитів шляхом їх продажу,

Банком було відображено дохід від припинення визнання фінансових інструментів за такими угодами розмірі 627 млн. грн..

Протягом звітного періоду Банк припинив визнання частини знеціненого портфеля «Кредити юридичним особам» валовою балансовою вартістю 813 212 тис. грн. (2018 р.: 139 618 тис. грн.) шляхом його продажу та отримано збитки у сумі 2 263 тис. грн. і дохід у сумі 588 525 тис. грн. (2018 р.: дохід 254 507 тис. грн.), який відображено за статтею «Дохід / (витрати) від припинення визнання фінансових інструментів» звіту про прибутки і збитки та інший сукупний дохід.

Станом на 31 грудня 2019 рр. не було кредитів, що передавались би у забезпечення будь-яких зобов’язань Банку [30].

Важливою складовою аналізу статі «Активи» є інвестиції в цінні папери (табл.2.13).

Таблиця 2.13

Справедлива вартість інвестиції в цінні папери, які оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід АТ «Банк Кредит Дніпро»

(тис.грн.)

	2017	2018	2019	Абсолютне відхилення, тис.грн.	
				2018 від 2017	2019 від 2018
1	2	3	4	5	6
Боргові цінні папери, що рефінансуються Національним банком України	279488	407852	330	128364	-407522
Інструменти капіталу	491	330	-	-161	-330
Інвестиції в цінні папери	279979	408182	330	128203	-407 852
Резерв під зменшення корисності за інвестиціями в цінні папери	(105)	-	-	105	0
Усього інвестицій в цінні папери	279874	408182	330	128308	-407852

Можна спостерігати дуже неоднозначну динаміку зростання (зниження) інвестицій в цінні папери. Якщо у 2017 році він склав 279 979 тис.грн, то у 2018 році він виріс на 128 203 й склав 308 182 тис.грн. Але вже у 2019 році він знизився на цілих 407 852 тис.грн й склав 330 тис.грн.

Стрімко знижується показник інструментів капіталу. У 2017 році він складав 491 тис.грн, у 2018 знизився на 161 тис.грн й склав 330 тис.грн, а у 2019 році він взагалі відсутній.

Інвестиції в інструменти капіталу Банк прийняв рішення класифікувати як такі, що оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід, виходячи з того, що вони не призначені для торгівлі. Зазначені інвестиції включають обов'язкові вкладення в капітали бірж, клірингових центрів тощо.

Протягом звітного періоду, що закінчився 31 грудня 2019 р., Банк отримав дохід у вигляді дивідендів у сум 16 тис. грн. [30].

Об’єкти інвестиційної нерухомості відображені у звіті про фінансовий стан за справедливою вартістю. Зміна справедливої вартості інвестиційної нерухомості відображена у табл.2.14.

Таблиця 2.14

Зміна справедливої вартості інвестиційної нерухомості АТ «Банк Кредит Дніпро»

(тис.грн.)

	2017	2018	2019	Абсолютне відхилення, тис.грн.	
				2018 від 2017	2019 від 2018
1	2	3	4	5	6
На 1 січня	1276502	1335439	1518665	58937	183226
Переведення з інших активів	-	39830	44086	39830	4256
Звернення стягнення на предмет застави	111934	25523	-	- 86411	-25523
Переведення з категорії будівель, які займає власник	-	8293	-	8293	-8293
Вкладення в інвестиційну нерухомість	84	280	350	196	70
Переведення з необоротних активів, утримуваних для продажу	8003	255	-	-7748	-255
Продаж	-	(33702)	(14150)	-33702	
Збитки від переоцінки до справедливої вартості	(67552)	(35987)	(56235)	31565	- 20248
Прибутки від переоцінки до справедливої вартості	6468	178734	4976	172266	-173758
На 31 грудня	1335439	1 518 665	149 696	183226	-20969

Протягом 2019 р. Банк отримав орендний дохід та компенсацію витрат, понесених на утримання інвестиційної нерухомості, в сумі 21 619 тис. грн. (2018 р.: 13 826 тис. грн.). Операційні витрати та витрати на утримання інвестиційної нерухомості за 2019 рік склали 9 149 тис. грн. (2018 р.: 9 384 тис. грн.) [30].

Якщо об'єкт нерухомості, частину якого займає власник і частина якого здається в оренду, не відповідає критеріям розмежування для визнання нерухомості інвестиційною, такий об'єкт визнається Банком нерухомістю, яку займає власник.

В 2019 та 2018 р. Банк провів оцінку справедливої вартості інвестиційної нерухомості із залученням незалежних експертів, за результатами якої, Правління Банку прийняло рішення про коригування вартості об'єктів там, де

справедлива вартість нерухомості відрізняться від їх балансової вартості. За результатами коригування балансової вартості було визнано збиток у сумі 51 259 тис. грн. (2018 р. прибуток 142 747 тис грн.), який відображено у складі звіту про прибутки і збитки та інший сукупний дохід.

Станом на 31 грудня 2019 р. один об'єкт інвестиційної нерухомості вартістю 7 006 тис. грн. (2018 р.: 14 000 тис. грн.) розташовано у АР Крим, за яким Банк зберігає контроль [30].

Таблиця 2.15

Фінансові активи АТ «Банк Кредит Дніпро»

(тис.грн.)

	2017	2018	2019	Абсолютне відхилення, тис.грн.	
				2018 від 2017	2019 від 2018
1	2	3	4	5	6
Нараховані доходи до отримання	60484	89882	99472	29 398	9590
Дебіторська заборгованість за розрахунками з банками	26687	67215	39470	40 528	-27745
Дебіторська заборгованість за розрахунками з клієнтами	4373	4206	2499	-167	-1707
Інші фінансові активи	452	594	246	142	-348
Усього за статтею інші фінансові активи	91996	161897	141687	69901	-20210
Резерв під зменшення корисності за іншими фінансовими активами	(86 066)	(109250)	(125252)	23066	16002
Усього фінансові активи	5930	52647	16435	46717	-36212

Можна зробити висновок, що з кожним роком збільшується показник резерву під зменшення корисності за іншими фінансовими активами. Якщо у 2017 році цей показник складав -86 066 тис.грн., то у 2018 він виріс на 23 066 тис. грн й склав 109 250 тис.грн., а у 2019 році склав -125 252 тис.грн, що на 16 002 більше, ніж у попередньому році. Усього фінансових активів стало мене у 2019 році, в порівнянні з 2018 роком, на 36 212 тис.грн.

Таблиця 2.16

Інші активи АТ «Банк Кредит Дніпро»

(тис.грн.)

	2017	2018	2019	Абсолютне відхилення, тис.грн.	
				2018 від 2017	2019 від 2017
1	2	3	4	5	6
Застава, що перейшла у власність банку	66065	147507	123347	81442	-24160
Передплачені послуги	14818	12993	12881	1818	-112
Розрахунки з працівниками банку	10332	8220	7007	-2112	-1213
Витрати майбутніх періодів	8391	7759	5484	-632	-2275
Запаси	2263	6120	2449	33857	-3671
Придбання необоротних активів	991	2397	1262	1406	-1135
Податки та обов'язкові платежі, сплачені авансом, за виключенням податку на прибуток	754	1883	347	1129	-1536
Банківські метали	370	360	364	-10	4
Інші активи	103984	187239	153141	83255	-34098
Резерв під зменшення корисності за іншими активами	(16249)	(18877)	(18546)	-2628	-331
Усього інші активи	87735	168362	134595	80753	-33767

Показник застави, що перейша у власність банку має нестабільну динаміку. У 2017 році він склав 66 065 тис.грн, через рік він зріс майже вдвічі й склав вже 147 507 тис.грн., а у 2019 році спостерігається зниження цього показнику на 24 160 тис.грн. – через це, він склав 123 347 тис.грн.

Динаміка росту показника загальної кількості інших активів також має неоднозначний характер. Якщо у 2017 році цей показник склав 87 735 тис.грн, то у 2018 році він склав вже 168 595 тис.грн, що на 80 753 більше, ніж у попередньому році. У 2019 році показник зменшився на 33 767 й склав 134 595 тис.грн.

Також, розглядаючи та аналізуючи статтю «Активи», потрібно враховувати показники подання фінансових інструментів за категоріями їх оцінки. Розглянемо та проведемо аналіз показників 2017, 2018, 2019 р.р.(табл. 2.17).

Таблиця 2.17

Фінансові активи за категоріями оцінки за 2017, 2018, 2019 р. АТ «Банк Кредит Дніпро»

(тис.грн.)

	2017	2018	2019	Абсолютне відхилення, тис.грн.	
				2018 від 2017	2019 від 2018
1	2	3	4	5	6
Грошові кошти та їх еквіваленти	1433969	151074	1124122	81105	-39 952
Кошти в інших банках	486854	320910	365907	-165944	44997
Кредити та заборгованість клієнтів	4118982	3963056	3300795	-155926	4502104
Інвестиції в цінні папери	279874	408182	330	128308	-407852
Депозитні сертифікати Національного банку України	1001196	1201973	1502244	200777	300271
Інші фінансові активи	5930	52647	16435	46717	-36212
Усього фінансових активів	7046931	7461842	6309833	414911	-1152009

Спостерігається неоднозначна динаміка зміни показнику грошових коштів та їх еквівалентів. У 2017 році він склав 1 433 969 тис.грн., у 2018 він зріс на 81 105, але вже у 2019 році значно знизився – на цілих 390 952, через що й склав лише 1 124 122 тис.грн.

Можна також відмітити стабільний приріст показника депозитних сертифікатів Національного банку України. У 2017 році він склав 1 100 196 тис.грн., у 2018 році він виріс до 1 201 973 тис.грн, що більше ніж у попередньому звітному періоді на 200 777 тис.грн. У 2019 році цей показник склав вже 1 502 244 тис.грн, що більше ніж у 2018 році на цілих 300 271 тис. грн.

Також проведемо аналіз пасивних операцій Банку. Пасивні операції - операції, завдяки яким банківські установи формують свої фінансові ресурси для проведення активних операцій. Наприклад, банк бере депозити, а видає потім кредити й з цього отримує прибуток. Розглянемо у табл.2.17, 2.18 інші фінансові та не фінансові зобов’язання станом на 31 грудня 2017, 2018, 2019 років.

Таблиця 2.18

Аналіз інших фінансових зобов'язань АТ «Банк Кредит Дніпро»

(тис.грн.)

	2017	2018	2019	Абсолютне відхилення, тис.грн.	
				2018 від 2017	2019 від 2018
1	2	3	4	5	6
Залишки на транзитних рахунках за операціями з платіжних карток	62123	46649	63804	-15474	17155
Залишки на транзитних рахунках за операціями з клієнтами	2119	7875	12358	5756	4483
Інші нараховані витрати	17007	8780	3752	-8227	-5028
Нараховані витрати за операційною орендою	-	10860	2003	10860	-8857
Кредиторська заборгованість за операціями з фінансовими інструментами	-	2259	282	2259	-1977
Інші фінансові зобов'язання	3709	3828	8577	119	4749
Усього інші фінансові зобов'язання	34997	80251	90596	45254	10345

Тенденцію зниження можна спостерігати за показником інших нарахованих витрат. У 2017 році вони склали 17 007 тис.грн, у 2018 зменшились на 8 227 тис.грн й склали 8780 тис.грн, а у 2019 році склали 3 752 тис.грн, що менше, ніж у попередньому звітному періоді на 4 483 тис.грн.

У 2017 році залишки на транзитних рахунках за операціями з платіжних карток, склали 62 123 тис.грн., у 2018 цей показник зменшився на 15 474, а у 2019 році знову зріс на 17 155, відносно показника попереднього року, й склав 63 804 тис.грн.

Взагалі, показник фінансових зобов'язань має тенденцію зросту. Якщо у 2017 році він складав лише 34 997 тис.грн., то у 2018 році він зріс більш ніж у два рази й склав вже 80 251 тис.грн. У 2019 році такж спостерігається зростання цього показника – він знову зріс, але вже на 10 345 й склав 90 596 тис.грн.

Не враховуючи залишки на транзитних рахунках за операціями з платіжних карток , різке зростання цього показника також було спричинено

появою нарахованих витрат за операційною орендою, та кредиторською заборгованістю за операціями з фінансовими інструментами.

Таблиця 2.19

Аналіз інших нефінансових зобов'язань АТ «Банк Кредит Дніпро»

(тис.грн.)

	2017	2018	2019	Абсолютне відхилення, тис.грн.	
				2018 від 2017	2019 від 2018
1	2	3	4	5	6
Нараховані виплати за невикористаними відпустками	14481	17652	19652	3171	2000
Зобов'язання по внескам до Фонду гарантування вкладів фізичних осіб	9917	11776	7683	1859	-4093
Інші податки до сплати, крім податку на прибуток	6193	5906	6847	-287	941
Доходи майбутніх періодів	2835	2805	2646	-30	-159
Кредиторська заборгованість за придбані активи, отримані послуги	1356	2591	1693	1235	-898
Нарахування персоналу за заробітною платою	215	194	253	-21	59
Усього інші зобов'язання	34997	40924	38756	5927	-2168

Порівнюючи з фінансовим зобов'язаннями, динаміка не фінансових зобов'язань має неоднозначний характер. У 2017 році цей показник склав 34 997 тис.грн.. Протягом року він зріс на 5 927 и склав вже 40 924 тис.грн., а у 2019 знизився на 2 168 тис.грн й склав 38 576 тис.грн.

Спостерігається стабільне зростання нарахованих виплат за невикористаними відпусками – у 2017 цей показник складав 14 481 тис.грн., у 2018 році він зріз на 3 171 й становив вже 17 652 тис.грн. У 2019 році цей показник дійшов до позначки 19 652 тис.грн., що на 2 000 тис.грн більше, ніж у попередньому звітному періоді.

Найменші не фінансові зобов'язання Банку спостерігаються навпроти показника «Нарахування персоналу за заробітною платою». У 2017 році він

склав 215 тис.грн, у 2018 році він зменшився на 21 й склав вже 194 тис.грн., а у 2019 році він збільшився на 59 й вже становить 253 тис.грн.

Таблиця 2.20

Договірні та умовні зобов'язання АТ «Банк Кредит Дніпро»

(тис.грн.)

	2017	2018	2019	Абсолютне відхилення, тис.грн.	
				2018 від 2017	2019 від 2018
1	2	3	4	5	6
Гарантії	360100	792185	441628	432085	-350557
Непокриті акредитиви	-	48178	-	48178	-48178
Авалі	677	-	-	-677	0
Усього	360777	840363	441628	479586	-398735
Грошове забезпечення за гарантіями	(104063)	(322451)	(173812)	-218388	148639
Резерви за зобов'язаннями	(1020)	(94)	(377)	926	-283
Усього інші зобов'язання	255694	517818	267439	262124	-250379

Динаміка зміни показника не фінансових зобов'язань має неоднозначний характер. У 2017 році цей показник склав 255 694 тис.грн.. Через рік він зріс на 262 124 й склав вже 517 818 тис.грн., але у 2019 знизився аж на 250 379 тис.грн й склав 267 439 тис.грн.

Таблиця 2.21

Зміни договірних та умовних відкличних зобов'язань АТ «Банк Кредит Дніпро»

(тис.грн.)

	2017	2018	2019	Абсолютне відхилення, тис.грн.	
				2018 від 2017	2019 від 2018
1	2	3	4	5	6
Гарантії	360100	792185	441628	432085	-350557
Непокриті акредитиви	-	48178	-	48178	-48178
Авалі	677	-	-	-677	0

Продовження табл. 2.21

1	2	3	4	5	6
Усього	360777	840363	441628	479585	-398735
Грошове забезпечення за гарантіями	(104063)	(322451)	(173 812)	218388	-148639
Резерви за зобов'язаннями	(1020)	(94)	(377)	926	-283
Договірні та умовні зобов'язання	255694	517818	267439	262124	-250379

У 2017 році загальна кількість договірних та умовних зобов'язань склала 255 694 тис.грн., а у 2018 цей показник виріс на 262 124 й склав 517 818. У 2019 році сума договірних та умовних зобов'язань знизилась на 250 379 й показник склав вже 267 439 тис.грн. [36].

Таблиця 2.22

Адміністративні та інші операційні витрати АТ «Банк Кредит Дніпро»

(тис.грн.)

	2017	2018	2019	Абсолютне відхилення, тис.грн.	
				2018 від 2017	2019 від 2018
1	2	3	4	5	6
Витрати на персонал	254386	290882	305476	36 496	14 594
Виплати до Фонду гарантування вкладів фізичних осіб	48425	49060	38885	635	-10 175
Витрати на оперативний лізинг (оренду)	41078	38656	8314	-2 422	-30 342
Амортизація основних засобів з права користування	-	-	25780	0	25 780
Професійні послуги	19373	25773	13634	6 400	-12 139
Маркетинг та реклама	14603	25265	25950	10 662	685
Експлуатаційні та господарські витрати	18256	22469	22743	4 213	274
Витрати на утримання основних засобів та нематеріальних активів	10591	12662	16307	2 071	3 645
Витрати на стягнення боргів	30617	19118	11793	-11 499	-7 325
Амортизація основних засобів та нематеріальних активів	17878	17529	23594	-349	6 065
Послуги зв'язку	16326	16638	15861	312	-777
Витрати на охорону	10018	16605	13866	6 587	-2 739
Уцінка майна, що перейшло у власність банку як заставодержателя	(11)	14439	6391	14 450	-8 048

Продовження табл. 2.22

1	2	3	4	5	6
Витрати на залучення клієнтів	1342	10223	22092	8881	0
Переоцінка основних засобів	-	9356	9326	9356	11869
Уцінка необоротних активів, утримуваних для продажу	1119	6640	-	5521	-30
Податки та інші обов'язкові платежі, крім податку на прибуток	4275	6372	9364	2097	-6640
Витрати на відрядження	4308	4035	2918	-273	9364
Інкасаторські послуги	3525	3904	4354	379	-6372
Витрати від модифікації фінансових інструментів	-	-	96	0	-1117
Інше	2163	4549	23854	2386	450
Адміністративні та інші операційні витрати	498272	594175	600598	95903	96

Взагалі, з кожним роком показник адміністративних та інших операційні витрат зростає, хоча й у 2019 році цей показник збільшився лише на 96 тис.грн й склав 600 598 тис.грн., в порівнянні з попереднім звітнім періодом. У 2017 році цей показник складав 498 272, у 2018 році він склав 594 175 тис.грн., що на 95 903 тис.грн. більше, в порівнянні з попереднім роком.

Таблиця 2.23

Процентні доходи АТ «Банк Кредит Дніпро»

(тис.грн.)

	2017	2018	2019	Абсолютне відхилення, тис.грн.	
				2018 від 2017	2019 від 2018
1	2	3	4	5	6
Кредити клієнтам	634975	621893	701886	-13082	79993
Юридичним особам	503122	438073	347704	-65049	-90369
Фізичним особам	131853	183820	354182	51967	170362
Цінні папери	86791	85290	143944	-1501	58654
Кошти в інших банках	2113	4430	7317	2317	2887
Усього процентних доходів	723879	711613	826451	-12266	114838

Згідно з даними, яка опублікована у фінансовій звітності Банку, можна зробити висновок, що з кожним роком АТ «Банк Кредит Дніпро» видає все

більше кредитів саме фізичним особам й стрімко нарощує цей показник. Це свідчить про те, що фінансова установа користується все більшою довірою зі сторони простих клієнтів. У 2017 році цей показник складав 131 853 тис.грн., у 2018 зріс на 51 967 й склав 183 820 тис.грн. У 2019 році було видано кредитів фізичним особам на 354 182 тис.грн, що більше, ні у попередньому періоді, на 170 362 тис.грн.

Від'ємна динаміка спостерігається при розгляді кількості виданих кредитів юридичним особам. У 2017 році цей показник складав 503 122 тис.грн., а у 2018 він все склав 438 073 тис.грн., що менше ніж у попередньому році на 65 049. Продовжував зменшуватись цей показник й у 2019 році – він склав 3477704 тис.грн, що менше, ніж у 2018 році на 90 369 тис.грн.

Таблиця 2.24

Процентні витрати АТ «Банк Кредит Дніпро»

(тис.грн.)

	2017	2018	2019	Абсолютне відхилення, тис.грн	
				2018 від 2017	2019 від 2018
1	2	3	4	5	6
Кошти клієнтів	(575770)	(514683)	(631441)	61087	-116758
Юридичним особам	(189224)	(240875)	(333810)	-51651	-92935
Фізичним особам	(386546)	(273808)	(284276)	112738	-10468
Боргові цінні папери, емітовані банком	(6958)	(88)	-	6870	88
Усього процентних витрат	(582728)	(514771)	(631527)	-67957	-117410
Чистий процентний дохід	141151	196842	221620	55691	24778

Банк успішно залучує депозити зі сторони юридичних осіб. Щорічно цей показник зростає – у 2017 році він склав 189 224 тис.грн., у 2018 він склав вже 240 875 тис.грн., що на 51 651 тис.грн. більше, ніж у попередньому періоді. У 2019 році цей показник виріс ще на 92 935 тис.грн. й склав 333 810 тис.грн.

Якщо порівняти процентні доходи та витрати АТ «Банк Кредит Дніпро», можна зробити висновок, що прибутки установи щорічно зростають – 141 151 тис.грн. вони складали у 2017 році, через рік вони виросли на 55 691 тис.грн. й склали 196 842 тис.грн, а у 2019 році збільшились ще на 24 778 тис.грн. й склали 221 620 тис.грн.

Таблиця 2.25

Комісійні доходи АТ «Банк Кредит Дніпро»

(тис.грн.)

	2017	2018	2019	Абсолютне відхилення, тис.грн.	
				2018 від 2017	2019 від 2018
1	2	3	4	5	6
Розрахунково-касове обслуговування	57389	95468	320282	38079	224814
Операції з платіжними картками	71477	84351	91558	12874	7207
Операції з іноземною валютою	39152	50646	39162	11494	-11484
Гарантії та акредитиви	8212	20272	11807	12060	-8465
Операції з кредитного обслуговування	904	1596	761	692	-835
Маркетинг та реклама	1205	654	688	-551	34
Депозитарна діяльність	730	142	19	-588	-123
Інше	179069	253129	464277	74060	211148

Комісійні доходи Банку також з кожним роком зростають. Найбільш прибутковими статями є «Розрахунково-касове обслуговування» та «Інші комісійні доходи». У 2017 році показник доходу з розрахунково-касового обслуговування складав 57 389 тис. грн, у 2018 він виріс на 38 079 тис. грн. й склав 95 408 тис. грн. У 2019 році цей показник зріс більше ніж вдвічі й склав 320 282 тис. грн.

Стрімко зростає доход Банку й завдяки іншим комісійним доходам. Якщо у 2017 році цей показник складав 179 069 тис.грн., то через рік він вже збільшився на 74 060 тис.грн. й склав 253 129 тис.грн., а у 2019 році він виріс на цілих 211 148 тис.грн. й склав 464 277 тис.грн.

Таблиця 2.26

Комісійні витрати АТ «Банк Кредит Дніпро»

(тис.грн.)

	2017	2018	2019	Абсолютне відхилення, тис.грн.	
				2018 від 2017	2019 від 2018
1	2	3	4	5	6
Операції з платіжними картами	(38644)	(48590)	(221145)	-9946	-172555
Розрахунково-касове обслуговування	(18426)	(41491)	(56634)	-23065	-15143
Комісійні витрати за програмами лояльності до клієнтів	(9028)	(12150)	(1916)	-3122	10234
Гарантії та акредитиви	(569)	(2799)	(435)	-2230	2364
Комісійні витрати за гарантіями та акредитивами	(613)	(644)	(629)	-31	15
Інші витрати	(67280)	(105674)	(280759)	-38394	-175085
Чистий комісійний дохід	111789	147455	183518	35666	36063

Прямо пропорційно з доходами Банку зростають й комісійні витрати, але прибуток АТ «Банк Кредит Дніпро» продовжує зростати. Чистий комісійний дохід у 2017 році складав 111 789 тис.грн., у 2018 році цей показник виріс на 35 666 тис.грн. й склав 147 455 тис.грн. У 2019 році він склав 183 518 тис.грн., що на 36 063 більше, ніж у попередньому періоді.

Таблиця 2.27

Інші доходи АТ «Банк Кредит Дніпро»

(тис.грн.)

	2017	2018	2019	Абсолютне відхилення, тис.грн.	
				2018 від 2017	2019 від 2018
1	2	3	4	5	6
Безповоротна фінансова допомога	-	-	328000	0	328000
Дивіденди	-	-	16	0	16

Продовження табл. 2.27

1	2	3	4	5	6
Агентська винагорода за фінансовими послугами	3588	61498	112243	57910	50745
Дохід від операційної оренди	8150	13941	26381	5791	12440
Відшкодування експлуатаційних витрат від оренди	-	2795	4576	2795	1781
Дохід від продажу інвестиційної нерухомості	-	814	1240	814	426
Відшкодування витрат на стягнення боргів	822	1336	796	514	-540
Штрафи, пені, що отримані	2281	2784	742	503	-2 042
Дохід від продажу активів, утриманих для продажу	1426	845	334	-581	-511
Дохід від модифікації лізингу (оренди)	-	-	161	0	161
Дохід від вибуття основних засобів	13	161	118	148	-43
Дооцінка необоротних активів, утриманих для продажу	-	2	57	2	55
Дохід від модифікації фінансових інструментів	-	-	2	0	2
Дохід від продажу майна, що перейшло у власність банку як заставодержателя	-	1874	-	1874	-1874
Інші	2527	777	4442	-1750	3665
Усього інші доходи	18807	86827	479108	68020	392281

Кількість інших доходів і їх показники з кожним роком зростає. У 2017 році цей показник складав 18 807 тис.грн, у 2018 році він вріс на 68 020 й склав 86 827. У 2019 році показник інших доходів збільшився за рахунок безповоротної фінансової допомоги більш ніж в 5 разів й склав 479 108 тис.грн.

2.3. Аналіз управління безпекою банківських операцій

Для забезпечення безпеки банківських операцій та фінансових потоків, банк здійснює управління ризиками в ході постійного процесу визначення, оцінки та спостереження, а також шляхом встановлення лімітів ризику та інших заходів внутрішнього контролю. Процес управління ризиками має вирішальне

значення для підтримання стабільної рентабельності Банку, і кожен окремий співробітник Банку несе відповідальність за ризики, пов’язані з його або її обов’язками. Банк схильний до кредитного ризику, ризику ліквідності та ринкового ризику, який, в свою чергу, поділяється на ризик, пов'язаний з торговими операціями, та ризик, пов'язаний з неторговою діяльністю. Банк також схильний до операційних ризиків. Процес незалежного контролю ризиків не відноситься до ризиків ведення діяльності, таким, наприклад, як зміна середовища, технології та зміни в галузі. Такі ризики контролюються Банком в ході процесу стратегічного планування. Всі ці показники впливають на безпеку банківських операцій та демонструють здатність фінансової установи мінімізувати ці ризики [30].

Метою політики управління ризиками є ідентифікація, моніторинг, аналіз і управління ризиками, з якими стикається Банк. Система управління ризиками передбачає зважену політику щодо визначення апетиту до ризику, шляхом впровадження лімітів ризику та постійному моніторингу їх дотримання, впровадження засобів контролю. Протягом звітного періоду функції управління ризиком були розподілені між Наглядовою радою, Правлінням, Комітетом з управління активами та пасивами операційно-технологічних ризиків, підрозділами, що за своїми функціями покликані управляти ризиками Банку, Комітетом з бізнесу юридичних осіб та Комітетом з бізнесу фізичних осіб та іншими колегіальними органами.

Функції управління ризиком були розподілені в Банку в такий спосіб: Наглядова рада Наглядова рада, у тому числі Комітет з управління ризиками Наглядової ради, відповідає за загальний підхід до управління ризиками, за затвердження стратегії, політики та принципів управління ризиками. Правління організовує та контролює процес управління ризиками в Банку [30].

Функція управління ризиками на цьому рівні передбачає розробку стратегії управління ризиками, а також впровадження принципів, концепції, політики та лімітів ризику.

Управління ризиків корпоративного та роздрібного бізнесів Вказані

підрозділи являються другою лінією захисту та забезпечують аналітично-методологічну основу управління ризиками, відповідають за впровадження та проведення процедур, пов’язаних із управлінням ризиками, з метою забезпечення незалежних процесів контролю.

Комітети. За виконання стратегії управління ризиками відповідають Комітет з бізнесу юридичних осіб та Комітет з бізнесу фізичних осіб , Комітет з управління активами та пасивами, Комітет з інформаційної безпеки та операційно технологічних ризиків [30].

Бізнес-підрозділи. Бізнес-підрозділи є першою лінією захисту та відповідають на своєму рівні за контроль ризиків, включаючи контроль розмірів позицій, що піддаються ризику, у порівнянні зі встановленими лімітами, а також оцінку ризику нових продуктів і структурованих договорів. На цьому рівні також забезпечується збір повної, достовірної та оперативної інформації в системі оцінки ризику і звітності про ризики.

Внутрішній аудит Управління внутрішнього аудиту періодично проводить аудит процесів управління ризиками, що відбуваються у Банку, під час якого перевіряється як достатність процедур, так і виконання цих процедур Банком. Управління внутрішнього аудиту обговорює результати проведених перевірок і подає свої висновки та рекомендації Наглядовій раді і Правлінню Банку [30].

Надмірна концентрація ризику. Концентрації ризику виникають у випадку, коли ряд контрагентів здійснює схожі види діяльності, або їх діяльність ведеться в одному географічному регіоні, або контрагенти володіють аналогічними економічними характеристиками, і в результаті зміни в економічних, політичних та інших умовах чинять схожий вплив на здатність цих контрагентів виконати договірні зобов’язання. Концентрації ризику відбивають відносну чутливість результатів діяльності Банку до змін в умовах, які чинять вплив на певну галузь або географічний регіон. Для того, щоб запобігти надмірні концентрації ризику, політика та процедури Банку включають в себе спеціальні принципи, спрямовані на підтримання

диверсифікованого портфелю. Здійснюється управління встановленими концентраціями ризику.

Кредитний ризик Кредитний ризик являє собою ризик фінансового збитку для Банку внаслідок невиконання позичальником або контрагентом своїх договірних зобов'язань перед Банком. Банк управляє кредитним ризиком шляхом встановлення граничного розміру ризику (ліміту), який Банк готовий прийняти за окремими контрагентами чи групою контрагентів, що несуть загальний економічний ризик, а також за допомогою моніторингу дотримання встановлених індикаторів ризику. За договорами, пов'язаними з зобов'язаннями кредитного характеру (зобов'язання за безвідкличними невикористаними кредитними лініями, акредитивами та гарантіями), Банк несе ризики, що є аналогічними ризикам за кредитами і що знижуються за допомогою тих самих процедур і політики контролю ризиків. Балансова вартість статей звіту про фінансовий стан, включаючи похідні інструменти, без урахування впливу зниження ризику внаслідок використання генеральних угод про взаємозалік і угод про надання забезпечення, найбільш точно відображає максимальний розмір кредитного ризику за даними статтями.

За фінансовими інструментами, що обліковуються за справедливою вартістю, їх балансова вартість відображає поточний розмір кредитного ризику, але не максимальний розмір ризику, який може виникнути в майбутньому в результаті змін у вартості.

Кредитна якість фінансових активів. Банк управляє кредитною якістю фінансових активів за допомогою внутрішньої системи контролю рівня ризиків, що притаманні як контрагентам, так і окремим портфелям активів. Ця система забезпечує можливість сфокусованого управління існуючими ризиками, а також дозволяє порівнювати розмір кредитного ризику за різними видами діяльності, географічними регіонами і продуктами [30].

Система опирається на низку фінансово аналітичних методів, а також на оброблені ринкові дані, що являють собою основну вихідну інформацію для оцінки ризику контрагентів. Керівництво оцінює зменшення корисності

кредитів клієнтам шляхом оцінки ймовірності погашення та відшкодування авансів на основі аналізу окремих позичальників за окремо взятими суттєвими кредитами, а також у сукупності за кредитами з аналогічними умовами та характеристиками ризику. Фактори, взяті до уваги при оцінці окремих кредитів, включають історію погашення, поточний фінансовий стан позичальника, своєчасність погашення та заставу, часові рамки з виплати майбутніх процентів, стан економічної галузі діяльності позичальника тощо. Для оцінки суми зменшення корисності Керівництво оцінює суми та строки майбутніх платежів у рахунок погашення основної суми та процентів за кредитом, а також суми надходжень від продажу застави у відповідності до принципів. Детальна інформація відносно якості активних операцій Банку в розрізі окремих груп активів представлено у примітці 8 «Кошти в інших банках», що розкриває структуру вказаної групи високоліквідних активів у розрізі рейтингів контрагентів Банку; у примітках 9 «Кредити та заборгованість клієнтів, що містять детальну інформацію щодо ступеня знецінення окремих груп активів.

Ринковий ризик. Ринковий ризик полягає в тому, що зміни ринкових показників, таких, як процентні ставки, курси цінних паперів, валютні курси та кредитні спреди (що не відносяться до змін кредитоспроможності боржника/кредитора), впливатимуть на доходи чи на вартість фінансових інструментів.

Метою управління ринковим ризиком є управління та контроль ринкового ризику в межах прийнятних параметрів при оптимізації прибутковості за ризик. Банк розмежовує свій ринковий ризик між портфелем інструментів, призначених для торгових операцій, і портфелем інструментів, не призначених для торгових операцій. Портфелі інструментів, призначених для торгових операцій включають позиції, що виникають при створенні ринку та при відкритті власної позиції, разом із фінансовими активами та зобов’язаннями, які управляються на основі справедливої вартості. Відповідальність за управління ринковим ризиком покладено на КУАП. Управління ризик-менеджменту несе відповідальність за розробку положень з

управління ризиками (які підлягають затвердженню Правлінням Банку та Наглядовою радою) і за щоденну перевірку дотримання цих положень. Валютний ризик Валютний ризик полягає в тому, що зміни офіційних обмінних курсів валют впливають на дохід Банку або на вартість його портфелів фінансових інструментів. Банк має активи та зобов'язання, виражені в декількох іноземних валютах [30].

Валютний ризик виникає в тому випадку, коли фактичні або прогнозовані активи в іноземній валюті є більшими або меншими, ніж зобов'язання в тій самій валюті. Керівництво встановлює ліміти та здійснює постійний моніторинг валютних позицій у відповідності до постанов НБУ та затвердженої внутрішньої методології. Політика стосовно відкритих валютних позицій обмежена певними максимальними значеннями, встановленими у відповідності до законодавства України, і НБУ здійснює їх ретельний щоденний моніторинг. Аналіз валютної позиції Банку за монетарними активами та зобов'язаннями на 31 грудня 2017, 2018, 2019 р років. та 31 грудня 2018 р. відображена у (табл. 2.28, 2.29)

Таблиця 2.28

Аналіз валютної позиції Банку за монетарними активами АТ «Банк Кредит Дніпро»

(тис.грн.)

	Монетарні активи, тис.грн.			Абсолютне відхилення, тис.грн.	
	2017	2018	2019	2018 від 2017	2019 від 2018
1	2	3	4	5	6
Гривні	2742709	3544157	4426667	801448	882510
Долари США	4100842	3371444	1478055	-729398	-1893389
Євро	471848	536 343	393541	64495	-142802
Інші валюти	11406	9 898	11570	-1508	1672
Усього монетарних активів	7326805	7461842	6309833	135037	-1152009

З проведеного дослідження можна зробити висновок, що монетарні активи банку щорічно зростають лише у національній валюті та у інших валютах. Найбільше знизились монетарні активи у доларах США – у 2017 році вони становили 4 100 842 тис.грн, за рік цей показник знизився на 729 389 тис.грн. й становив у 2018 році 3 371 444 тис.грн., а у 2019 році він взагалі знизився майже вдвічі, в порівнянні з минулим роком, й становив 1 478 055 тис.грн.

Таблиця 2.29

Аналіз валютної позиції Банку за монетарними зобов'язаннями АТ «Банк Кредит Дніпро»

(тис.грн.)

	Монетарні зобов'язання,тис.грн			Абсолютне відхилення, тис.грн.	
	2017	2018	2019	2018 від 2017	2019 від 2018
1	2	3	4	5	6
Гривні	4375606	5 091790	5254124	716184	162334
Долари США	3468950	3 200767	1 699153	-268183	-1501614
Євро	578263	659141	402571	80878	-256570
Інші валюти	10068	3875	2768	-6193	-1107
Усього монетарних активів	8432887	8955573	7358 616	522686	-1596957

На 31 грудня 10-відсоткове послаблення курсу гривні стосовно таких валют збільшило б (зменшило б) прибуток до оподаткування та власний капітал на зазначену нижче суму. Цей аналіз передбачає, що всі інші змінні величини, зокрема процентні ставки, залишаються постійними.

Процентний ризик полягає в тому, що зміни процентних ставок впливають на майбутні грошові потоки або справедливу вартість фінансових інструментів. Процентний ризик оцінюється тим, наскільки зміни ринкових процентних ставок впливають на процентну маржу і на чистий дохід від процентів. Коли строки активів, що приносять процентний дохід, відрізняються від строків зобов'язань, за якими нараховуються проценти, чистий дохід від процентів збільшуватиметься або зменшуватиметься в результаті зміни

процентних ставок. З метою управління процентним ризиком Банку Керівництво постійно проводить оцінку ринкових процентних ставок за різними видами активів і зобов'язань, за якими нараховуються проценти. Процентна маржа за активами і зобов'язаннями, що мають різні строки виплат, може збільшуватись у результаті зміни ринкових процентних ставок. На практиці Банк змінює процентні ставки за активами і зобов'язаннями, виходячи з поточних ринкових умов і взаємних домовленостей, що оформлюються додатком до основного договору, в якому зазначається нова процентна ставка. КУАП встановлює основні політики та підходи до управління процентним ризиком, включаючи максимальний розмір кредиту та мінімальні процентні ставки за кредитами стосовно продуктів, груп клієнтів і строків. Управління процентним ризиком здійснюється за допомогою методу аналізу розриву в активах і зобов'язаннях, у рамках якого визначається та аналізується різниця, або «розрив», між активами та зобов'язаннями, чутливими до коливань процентних ставок [30]. Середні ефективні ставки процента за основними активами і зобов'язаннями, за якими нараховуються проценти розглянуті у (табл. 2.30, 2.31, 2.32).

Таблиця 2.30

Середні ефективні ставки процента за основними активами і зобов'язаннями, за якими нараховуються проценти у гривні АТ «Банк Кредит Дніпро»

(%)

	2017	2018	2019	Структурні зрушення, в.п.	
				2018 від 2017	2019 від 2018
1	2	3	4	5	6
Грошові кошти та їх еквіваленти	-	-	-	-	-
Поточні рахунки клієнтів	6,1	7,3	8,5	1,20	1,20

Продовження табл. 2.30

1	2	3	4	5	6
Кредити та заборгованість клієнтів	20,3	22	26,1	1,70	4,10
Інвестиції в цінні папери	-	-	-	-	-
Депозитні сертифікати Національного банку України	13,1	17,0	16,0	3,90	-1,00
Строкові кошти клієнтів	14,7	15,6	16,6	0,90	1,00
Боргові цінні папери, емітовані банком	-	-	-	-	-
Зобов’язання з оренди	-	-	18,7	-	18,7

З отриманих даних можна зробити висновок, що зростання (зниження) середніх ефективних ставок процента має неоднозначну динаміку.

Показник депозитних середніх ефективних ставок процента сертифікатів НБУ у 2017 році становив 13,1%, у 2018 році він зріс на 3,9 в.п. й склав 17%. У 2019 році ми знову спостерігаємо незначне зниження цього показнику на 1 в.п., до позначки 16%.

Позитивну динаміку має показник середніх ефективних ставок процента строкових коштів клієнта. Якщо у 2017 році він складав 14,7%, то у 2018 він зріс на 1,2 в.п. й становив 7,3%, а у 2019 знову зріс на 1,2 в.п. й досягнув позначки 8,5%.

Таблиця 2.31

Середні ефективні ставки процента за основними активами і зобов’язаннями, за якими нараховуються проценти у доларах США АТ «Банк Кредит Дніпро»

(%)

	2017	2018	2019	Структурні зрушення, в.п.	
				2018 від 2017	2019 від 2018
1	2	3	4	5	6
Грошові кошти та їх еквіваленти	-	0,3	0,7	0,3	0,4

Продовження табл. 2.31

1	2	3	4	5	6
Кредити та заборгованість клієнтів	7,6	7,3	7,8	-0,3	0,5
Інвестиції в цінні папери	5,2	5,4	6,1	0,2	0,7
Депозитні сертифікати Національного банку України	0,4	-	-	-0,4	0,0
Поточні рахунки клієнтів	4,7	0,4	0,5	-4,3	0,1
Строкові кошти клієнтів	7,2	3,4	2,7	-3,8	-0,7
Боргові цінні папери, емітовані банком	-	-	-	-	-
Зобов’язання з оренди	-	-	8,3	-	8,3

Згідно з проведеного аналізу, можна звернути увагу на те, що середні ефективні процентні ставки процента кредитів та заборгованостей клієнтів має позитивну динаміку зростання (зниження). Зокрема, у 2017 році цей показник складав 7,6%, але у 2018 році він знизився на 0,3 в.п. й становив 7,3%. У 2019 році цей показник зріс ще на пів в.п. й склав вже 7,8%.

Банк нарощує середні ефективні ставки процента інвестицій у цінні папери. Якщо у 2017 році цей показник складав 5,2%, то у 2018 році він вріс на 0,2% й склав 5,4%. У 2019 цей показник знову виріс, але вже на 0,7% й склав 6,1%.

Таблиця 2.32

Середні ефективні ставки процента за основними активами і зобов’язаннями, за якими нараховуються проценти у Євро АТ «Банк Кредит Дніпро»

(%)

	2017	2018	2019	Структурні зрушення, в.п.	
				2018 від 2017	2019 від 2018
1	2	3	4	5	6
Грошові кошти та їх еквіваленти	-	-	-	-	-
Кредити та заборгованість клієнтів	2,6	3,8	7,1	1,20	3,30

Продовження табл. 2.32

1	2	3	4	5	6
Інвестиції в цінні папери	-	-	-	0,0	0,0
Депозитні сертифікати Національного банку України	-	-	-	-	-
Поточні рахунки клієнтів	0,3	-	-	0,30	-
Строкові кошти клієнтів	3,4	2,1	0,4	-1,30	-1,70
Боргові цінні папери, емітовані банком	7,0	-	-	-7,0	0,0
Зобов'язання з оренди	-	-	-	0,0	-

Можемо спостерігати від'ємну тенденцію зміни показника середнього ефективного процента строкових коштів клієнтів. У 2017 році він складав 3.4%, у 2018 році знизився на 1,3% й склав 2,15, а у 2019 році знизився ще на 1,7% й склав 0,4%.

У разі зміни кон'юнктури ринку Керівництво Банку у відповідності до умов договорів може змінювати процентні ставки за кредитами клієнтам. Крім того, Банк регулярно переглядає процентні ставки залучення коштів клієнтів в залежності від кон'юнктури ринку. Банк розраховує показник абсолютного процентного ризику або зміни чистого процентного доходу за сценарієм паралельних зсувів кривої доходності.

На 31 грудня 2018 р. збільшення процентних ставок за зобов'язаннями на один відсоток, за умови, що всі інші змінні величини залишаються постійними, зменшило б чистий процентний дохід за рік на 7 290 тис. грн. (2017 р.: зменшило б на 5 450 тис. грн.). Зниження процентних ставок на один відсоток, за умови, що всі інші змінні величини залишаються постійними, виявив би рівно протилежний вплив на чистий процентний дохід на зазначену вище суму [30].

Ризик ліквідності виникає при загальному фінансуванні діяльності та при управлінні позиціями. Він включає як ризик неможливості фінансування активів у належний строк і за належними ставками, так і ризик неможливості ліквідації активу за прийнятною ціною та у належний строк, а також ризик

невиконання Банком своїх зобов’язань за виплатами при настанні строку їх погашення у звичайних або непередбачених умовах.

Підхід керівництва до управління ліквідністю полягає в тому, щоб забезпечити, по можливості, постійний достатній рівень ліквідності для погашення своїх зобов’язань у належний строк, як у звичайних умовах, так і в надзвичайних умовах, не зазнавши при цьому невиправданих збитків і без ризику для репутації Банку. Банк активно підтримує диверсифіковані та стабільні джерела фінансування, які включають довгострокові та короткострокові кредити, отримані від інших банків, мінімальну суму депозитів юридичних і фізичних осіб, а також диверсифіковані портфелі високоліквідних активів, щоб мати можливість швидко та безперешкодно задовольняти непередбачені потреби в ліквідності. Для підтримання короткострокової ліквідності Банк залучає короткострокові депозити, купує та продає іноземну валюту. Для підтримки довгострокової ліквідності Банк залучає середньострокові та довгострокові депозити, купує та продає цінні папери, регулює свою політику стосовно процентних ставок і контролює витрати.

При управлінні ліквідністю Банком враховується необхідність формування обов’язкових резервів в Національному банку України, розмір яких залежить, зокрема, від рівня залучення вкладів клієнтів. Інформація щодо зобов’язань передбачає включення до розрахунку залишків, які підлягають погашенню за першою вимогою, тобто, передбачається, що вимога про погашення була заявлена на найбільш ранню можливу дату. Однак Банк очікує, що більшість з клієнтів не вимагатимуть погашення на найбільш ранню дату, на яку Банк буде зобов’язаний провести відповідну виплату, і відповідно, таблиця не відбиває очікуваних грошових потоків, розрахованих Банком на підставі інформації про вимогу вкладів за минулі періоди [30].

Недисконтовані фінансові зобов’язання Банку в розрізі строків, що залишились до їх погашення на підставі договірних умов та інші недисконтовані витрати грошових коштів станом на 31 грудня 2019 р. відображені у табл. 2.33.

Таблиця 2.33

Аналіз недисконтованих фінансових зобов'язань Банку в розрізі строків, що залишились до їх погашення на підставі договірних умов та інші недисконтовані витрати грошових коштів АТ «Банк Кредит Дніпро»

(тис.грн.)

Валюта	Недисконтований грошовий відтік			Абсолютне відхилення, тис.грн.	
	2017	2018	2019	2018 від 2017	2019 від 2018
1	2	3	4	5	6
До 3 місяців	4862527	5772279	5934518	909752	162239
Від трьох місяців до одного року	3233632	2554489	1284045	-679143	-1270444
Від одного року до п'яти років	60001	189322	277564	0	0
Понад п'ять років	383749	439483	40123	129321	88242
Усього	8531131	8955573	7536250	55734	-399360

В графі «До 3 місяців» також враховуються кошти на вимогу. У таблиці показано недисконтовані зобов'язання, що підлягають погашенню згідно з договором. Виплати, що здійснюються по отриманні повідомлення, вважаються такими, що підлягають виплаті негайно.

Однак Банк розраховує на те, що багато клієнтів не вимагатимуть виплат одразу ж після настання дати, коли Банк мав би здійснити виплату згідно з договором, і таблиця не відображає очікувані грошові потоки, визначені на основі сум депозитів, утримуваних у минулі періоди. Крім того, значна частина залишків на поточних рахунках оцінюється Керівництвом, як умовно стабільні залишки.

Періоди здійснення виплат за активами і зобов'язаннями та можливість заміни, за прийнятною ціною, зобов'язань, за якими нараховуються проценти, у строки їх погашення є важливими факторами оцінки ліквідності Банку та ризику, який виникає внаслідок зміни процентних ставок і курсів обміну валют [30].

Операційний ризик – імовірність виникнення збитків або додаткових втрат або недоотримання запланованих доходів унаслідок недоліків або помилок в організації внутрішніх процесів, навмисних або ненавмисних дій працівників Банку або інших осіб, збоїв у роботі інформаційних систем Банку або внаслідок впливу зовнішніх факторів. Операційний ризик уключає юридичний ризик, однак має виключати ризик репутації та стратегічний ризик. Операційний ризик властивий всім продуктам, процесам, видам діяльності, процедурам і системам. Управління операційним ризиком є невід'ємною частиною (функцією) на всіх рівнях управління. Підхід до управління та моніторингу операційного ризику погоджується з управлінням і моніторингом інших видів ризиків у Банку, зокрема ринковим і кредитним. Управління операційним ризиком здійснюється відповідно до моделі трьох ліній захисту:

На першій лінії захисту перебувають бізнес-підрозділи та підрозділи підтримки діяльності Банку. Вони є власниками всіх операційних ризиків, що виникають у сфері їх відповідальності. Зазначені підрозділи відповідають за виявлення та оцінювання операційних ризиків, ужиття управлінських заходів та звітування щодо таких ризиків. На першій лінії захисту Банк призначає в рамках підрозділів працівників, відповідальних за внутрішній контроль операційного ризику.

На другій лінії захисту виконує такі функції в частині управління операційним ризиком:

- розроблення, впровадження та постійний розвиток системи управління операційним ризиком;

- оцінка величини операційного ризику Банку, уключаючи оцінку на основі інформації, що надається працівниками Банку, відповідальними за внутрішній контроль операційного ризику підрозділів першої лінії захисту.

На третій лінії захисту Управління внутрішнього аудиту здійснює оцінку ефективності системи управління операційним ризиком підрозділами першого та другого рівнів захисту, уключаючи оцінку ефективності системи внутрішнього контролю. Управління операційним ризиком здійснюється на

всіх етапах наступних банківських процесів. Банком використовуються наступні методи реагування:

- мінімізація (пом'якшення) ризику – вживання необхідних заходів, спрямованих на зниження рівня виявленого ризику до прийнятного;

- прийняття ризику – після проведення аналізу обставин виявлення ризику реалізація заходів по його мінімізації не є економічно обґрунтованою;

- уникнення ризику – відмова від проведення операцій банківського процесу із властивим ризиком;

- страхування (передавання) ризику – страхування операційних ризиків, які не можуть управлятися Банком і виходять за рамки його безпосереднього контролю.

Можна зробити висновок, що операційний ризик суттєво не вплинув на результати діяльності Банку за 2019 рік.

Комплаєнс ризик — це імовірність виникнення збитків та/або санкцій, додаткових втрат або недоотримання запланованих доходів або втрати репутації внаслідок невиконання Банком вимог законодавства, нормативно правових актів, ринкових стандартів, правил добросовісної конкуренції, правил корпоративної етики, виникнення конфлікту інтересів, а також внутрішньобанківських документів Банку [30].

Банк прагне максимально уникати комплаєнс-ризиків шляхом підтримання високого рівня культури управління комплаєнс-ризиками, постійного навчання персоналу, чіткого виконання норм законодавства України, нормативних актів Національного банку України та внутрішніх документів Банку, оцінки зовнішніх та внутрішніх факторів, що можуть спричинити виникнення комплаєнс-ризиків, та завчасного реагування на них.

З метою контролю рівня комплаєнс-ризику в Банку запроваджена ефективна система:

- виявлення комплаєнс-ризиків та інцидентів, забезпечення своєчасного реагування на них;

- виявлення потенційних та наявних конфліктів інтересів, забезпечення своєчасного їх уникнення / усунення;

- залучення управління комплаєнс для вирішення проблемних питань, які знаходяться в його компетенції;

- аналізу нових продуктів та значних змін в діяльності Банку (до моменту їх запровадження);

- аналізу рішень колегіальних органів Банку;

- аналізу звітності підрозділів Банку, в т. ч. звітів аудиту, тощо;

- ескалації виявлених ризиків та/або порушень, та організації процесу реагування на них [30].

РОЗДІЛ 3
ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ ПОТОКАМИ БАНКУ В СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БАНКІВСЬКОЇ БЕЗПЕКИ

3.1. Вдосконалення моделей оцінки фінансової безпеки комерційного банку

Першочерговою проблемою забезпечення економічної безпеки банку є її аналіз, вибір основних показників оцінки та зведення їх до сукупного інтегрального показника.

Для забезпечення економічної безпеки банку та захисту від основних загроз, першочергове значення набуває оцінка стану економічної безпеки банку та її основних складових, які спрямовані на врахування всіх чинників впливу.

В економічній літературі немає єдиного підходу до побудови моделей і методів оцінки безпеки банків, а більшість цих підходів зводиться до оцінки економічної безпеки банківської діяльності. Однак, аналізуючи наявні підходи до оцінки рівня економічної та фінансової безпеки банків і банківської системи, варто зауважити, що вони є досить подібними та часто включають в себе одні і ті ж показники, оскільки на етапі аналізу поняття економічної та фінансової безпеки банків є надто розмитими.

Визначення проблем і недоліків в наявних моделях оцінки фінансової безпеки банків і банківської системи загалом потребує групування цих методик за певними групами. Серед таких груп, виходячи з аналізу широкого кола економічної літератури, варто виділити такі:

- методи та моделі, що ґрунтуються на використанні економічних нормативів як основних критеріїв;
- метод коефіцієнтів і показників;
- метод економіко-математичного моделювання;
- методи експертних оцінок (табл.3. 1)

Таблиця 3.1

Методи та моделі оцінки фінансової безпеки банків і банківської системи та їх дослідники

	Методи та моделі, що ґрунтуються на використанні економічних нормативів	Методи та моделі, що ґрунтуються на коефіцієнтах і показниках	Методи та моделі, що ґрунтуються на оцінці банківських ризиків	Метод економіко-математичного моделювання	Методи експертних оцінок
Автори	В.І Гайдук, Н.В. Гайдук, А.Л. Воронков	Е.А. Андрєєва	В.Е. Черенков	З. Васильченко І. Васильченко	
	І.М. Крупка	А.О. Єпіфанов, О.Л. Пластун та ін.	А.О. Єпіфанов, О.Л. Пластун та ін.	Н. Різник	А.О. Єпіфанов, О.Л. Пластун та ін.
		О.М. Колодізєв, О.М. Штаєр		О.М. Колодізєв, О.М. Штаєр	
		Н.Н. Наточева		В.І. Франчук, С.І Мельник	
		П.В. Каллаур	П.В. Каллаур		
		Г.Ю. Хачатурян			
		В.І. Гайдук Н.В. Гайдук А.Л. Воронков			
		О.І. Барановський			

Як бачимо з табл. 3.1, більшість дослідників використовують методи та моделі оцінки рівня фінансової безпеки банків і банківської системи, які ґрунтуються на використанні коефіцієнтів і показників. Варто також зазначити, що всі інші методи, окрім методу експертних оцінок, є взаємопов’язаними з методом показників, оскільки оцінка ризиків і математичні моделі ґрунтуються на певних показниках [37].

На наш погляд, для оцінки рівня фінансової безпеки треба використовувати відносні показники, які є гнучкішими, ніж економічні нормативи.

У цьому випадку універсальними моделями оцінки рівня фінансової безпеки є методи, які ґрунтуються на коефіцієнтах, що відображають фінансові аспекти діяльності банку. Кількість коефіцієнтів залежить від підходів

дослідника до вирішуваної проблеми, що, відповідно, зумовлює появу великої кількості таких коефіцієнтів (табл. 3 2).

Таблиця 3.2

Показники / коефіцієнти оцінки рівня безпеки банків і банківської системи

№ п/п	Автори, які досліджували безпеку банківської діяльності за допомогою коефіцієнтного методу / Назва коефіцієнта / показника	Е.А. Андрєєва	О.Л. Пластун А.О. Єпіфанов	О.М. Штаєр О.М. Колодізєв	Н.Н. Наточева	П.В. Каллаур	Г.Ю. Хачатурян	В.І. Гайдук та ін..	О.І. Барановський	В. І. Франчук С.І. Мельник
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1.	Відхилення від нормативів банківської ліквідності / показники ліквідності	+	+		+	+				
2.	Динаміка показників економічної ефективності і рентабельності (ROA, ROE), %	+	+		+	+	+		+	+
3.	Якість активів	+			+					+
4.	Плинність кадрів*	+								
5.	Норматив використання власного капіталу банків для придбання акцій юр. осіб, %*	+								
6.	Коефіцієнт фондування в національній і іноземній валютах*	+								
7.	Рівень процентної маржі (кредити-депозити), %		+			+			+	+
8.	Ефективність роботи з процентними коштами*		+							+
9.	Ефективність комісійної діяльності *		+							
10.	Прибуток на одного співробітника*		+							
11.	Рівень проблемних кредитів, %		+			+	+		+	+
12.	Коефіцієнти кредитних ризиків, %		+		+	+	+	+		+
13.	Коефіцієнт співвідношення кредитів і зобов’язань, %		+							
14.	Коефіцієнт достатності капіталу, %		+			+				

Продовження табл. 3.2

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
15.	Таксономічний показник			+						
16.	Загальна валютна позиція*/Валютний ризик		+		+	+				
17.	Співвідношення отриманих і виданих міжбанківських кредитів*		+							
18.	Стабільність ресурсної бази				+					
19.	Фондовий ризик національного та міжнародного ринку				+					
20.	Платіжна позиція банку*				+					
21.	Фінансова стійкість				+					
22.	Дефіцит бюджету				+					
23.	Грошова маса М2/грошова маса в % до ВВП				+			+		
24.	Зміна ставок на національному та міжнародному МБК				+			+	+	
25.	Розподіл кредитів за галузями					+				
26.	Частка коштів клієнтів виражених в іноземній валюті у всіх залучених коштах, %					+				
27.	Коефіцієнт монетизації						+			
28.	Коефіцієнт готівкових коштів / обсяг готівки до ВВП, %						+		+	
29.	Коефіцієнт доларизації, %						+			
30.	Коефіцієнт неплатоспроможних банків, %						+			
31.	Обсяг ВВП на одну особу							+		
32.	Частка обробної галузі в промисловості, %							+		
33.	Обсяг інвестицій							+		
34.	Дохідність 1 грн. активів і капіталу*							+		+
35.	Випереджувальні темпи росту М2 над ВВП, %							+		
36.	Вартість банківських кредитів								+	
37.	Нормативи обов’язкового резервування, %								+	
38.	Обсяг боргу							+		
39.	Можливості використання внутрішніх резервів банку*								+	+
40.	Пріоритетність напрямів використання капіталу*								+	+

З аналізованих вище методів і методик оцінки фінансової, економічної чи загальної безпеки банків і банківської системи заслуговує на увагу підхід Н.М. Наточеєвої [38, с. 83-84], яка запропонувала методику оцінки «стратегічної фінансової безпеки комерційних банків». Ця методика ґрунтується на індикаторах внутрішньої і зовнішньої, міжнародної фінансової безпеки комерційних банків, а також включає в себе визначення стадій фінансової безпеки комерційних банків, а саме: стабільна, нестабільна, загрозлива, критична, катастрофічна.

Однак коефіцієнти оцінки фінансової безпеки не охоплюють усіх загроз фінансовій безпеці банку. Так, запропоновані в методиці коефіцієнти не враховують коефіцієнтів кредитного ризику на національному рівні (що включає в себе прострочену заборгованість, якість кредитного портфеля, обсяг сформованих резервів за кредитними ризиками), обсяг зовнішнього боргу банків (який відображає залежність банківської системи від зовнішнього ринку), коефіцієнт готівкових коштів або частки готівки в грошовій масі (дозволяє визначити рівень грошової маси, яка обслуговує тіньові потоки капіталів), обсяг готівкової іноземної валюти в готівковому грошовому обігу (дозволяє визначити обсяг непідконтрольної банківській системі грошової маси та спрогнозувати обсяги попиту на банківські депозити), окрім цього не відображено динаміку ВВП, яка може бути одним з показників оцінки рівня ділової активності в країні. Тому загалом аналізована методика дасть змогу отримати адекватну оцінку фінансової безпеки окремого комерційного банку, однак не дозволить отримати повну оцінку фінансової безпеки банківської системи.

Поряд з кількісними моделями та методами оцінки рівня фінансової безпеки банків і банківської системи варто відзначити підходи до оцінки якісних показників фінансової безпеки, зокрема методи експертних оцінок, що ґрунтуються на анкетуванні банківських фахівці.

Така практика оцінки фінансової безпеки банків і банківських установ може бути доповненням проаналізованих вище кількісних моделей і методів, оскільки в такій оцінці присутній суб'єктивний фактор експертів.

Механізм здійснення такої оцінки передбачає формування різноманітних анкет і проведення опитування компетентними органами експертів на щомісячній, щоквартальній чи щорічній основі. Одним з варіантів таких анкет є варіант анкети, розроблений А.О. Єпіфановим та О.Л. Пластуном.

Достатньо новітньою моделлю оцінки економічної безпеки банків є модель запропонована О.М. Колодізєвим та О.М. Штаєр [39, с. 69], яка ґрунтується на основі розрахунку таксономічних показників ліквідності, ділової активності, ефективності управління та достатності капіталу банків України.

Недоліком аналізованої моделі є мала кількість показників, що відображають економічну безпеку (у т. ч. і фінансову безпеку) банків України, адже, наприклад, незрозуміло, що автором враховується і показник ефективності управління (цей показник може відображати як кількісну, так і якісну складову управління, яку неможливо математично виразити), також невраховані показники, які відображають валютні ризики.

Поряд з кількісними моделями та методами оцінки рівня фінансової безпеки банків і банківської системи варто відзначити підходи до оцінки якісних показників фінансової безпеки, зокрема методи експертних оцінок, що ґрунтуються на анкетуванні банківських фахівців. Така практика оцінки фінансової безпеки банків і банківських установ може бути доповненням проаналізованих вище кількісних моделей і методів, оскільки в такій оцінці присутній суб'єктивний фактор експертів.

Механізм здійснення такої оцінки передбачає формування різноманітних анкет і проведення опитування компетентними органами експертів на щомісячній, щоквартальній чи щорічній основі. Одним з варіантів таких анкет є варіант анкети, розроблений А.О. Єпіфановим та О.Л. Пластуном.

Аналізуючи моделі та показники оцінки рівня безпеки банківської діяльності, можна зробити висновок, що сьогодні існує проблема не тільки

вибору необхідної кількості таких показників для оптимального аналізу фінансової безпеки банківської системи, а й проблема визначення найвпливовіших показників на фінансову безпеку банків, а відтак необхідною є розробка певної системи відбору таких показників (рис. 3.1).

Вибір показників для побудови коефіцієнтів, моделей і методів оцінки рівня фінансової безпеки банків і банківської системи необхідно здійснювати за такими принципами: вимірності, прогнозованості та значущості.

Суть принципу вимірності полягає в тому, що пропонований показник діяльності банків або функціонування банківської системи має бути вимірним, тобто мати конкретне кількісне значення в абсолютному чи відносному значенні.

Окрім цього, цифрові дані для обчислення значення цього показника мають бути доступними для дослідника.

Принцип прогнозованості передбачає змогу прогнозування майбутньої динаміки того чи іншого показника, оскільки однією з основних вимог до управління тим чи іншим процесом є його прогнозованість.

Суть принципу значущості, полягає в тому, що показник має бути значущим для діяльності банків і мати вагомий вплив на кількісні параметри його діяльності і фінансову безпеку банку загалом.

Щодо вибору самих показників, то, на наш погляд, необхідно враховувати досвід кризових явищ економіки України та зовнішні загрози, які стоять перед вітчизняною економікою, у тому числі і загроза гібридної війни, яка включає в себе не тільки військові дії, а й підрив фінансової безпеки держави за рахунок присутності іноземного банківського капіталу [37].

Виходячи з цих позицій, серед показників, які характеризують стан фінансової безпеки комерційних банків, варто виокремити ті показники, які відображають його фінансову стійкість, зокрема: адекватність регулятивного капіталу, показник базових ліквідних активів (включає активи з кінцевим строком погашення до 31 дня) і широкий показник ліквідності (включає активи з кінцевим строком погашення до 1 року), показники простроченої

заборгованості та обсяг відрахування в резерви за активними операціями, показники доларизації кредитів і депозитів, показники ефективності банківської діяльності (ROA, ROE), показники прибутковості.

Як показує практика, вагомий вплив на фінансову безпеку вітчизняних банків має ризик контрагента, який включає в себе як інсайдерів, так і інші комерційні банки, оскільки в умовах кризи погіршення ситуації з ліквідністю будь-кого з них призведе до миттєвого погіршення фінансової безпеки комерційного банку.

Наступною групою показників, за допомогою яких можна оцінити рівень фінансової безпеки комерційних банків, є показники, що відображають вплив зовнішніх факторів на діяльність комерційних банків, тобто тих факторів, на які комерційні банки не мають прямого впливу, зокрема:

- валютний курс (девальвація якого впливає на рівень довіри до банків, а також призводить до суттєвих втрат внаслідок курсових переоцінок і до росту простроченої заборгованості);

- інфляція (зростання інфляції призводить до зниження реальних заробітних плат і породжує попит на депозити, іноземну валюту, а також знижує кредитоспроможність позичальників і купівельну спроможність населення загалом);

- динаміка ВВП відображає ділову активність та економічне зростання країни, що впливає на динаміку ресурсної бази банків і їх кредитно-інвестиційних портфель [37].

Щодо вибору показників оцінки рівня фінансової безпеки банківської системи загалом, то більшість показників є аналогічними до показників оцінки фінансової безпеки комерційних банків, однак значення самих показників обчислюється загалом по системі.

Проте, враховуючи досвід кризових явищ в Україні та гібридної війни з Росією, на наш погляд, варто виокремити чотири показники, які мають суттєвий вплив на фінансову безпеку вітчизняної банківської системи, яка потребує вдосконалення. (рис. 3.1)

Рис 3.1 Схема оцінки рівня фінансової безпеки банківської системи

Одним з головних таких показників є концентрація капіталу банківської системи в іноземних банках, зокрема в державних банках Російської Федерації, адже концентрація капіталу в банках країни-агресора дозволяє їй здійснювати підрив фінансової безпеки вітчизняної банківської системи шляхом збільшення попиту на іноземну валюту, а також шляхом шантажу в контексті впливу на рішення монетарної влади нашої держави.

Вагоме місце серед показників, що мають вплив на фінансову безпеку банківської системи України, займають показники частки готівки у грошовій масі та частки іноземної готівки в грошовому обігу, що дозволяє оцінити можливості відтоку депозитів з банків, можливості збільшення попиту на іноземну валюту, а також визначити обсяг грошової маси, яка незадіяна банками для розвитку вітчизняної економіки і підтримки своєї ліквідності.

Останнім показником, який, на наш погляд, є корисним для оцінки рівня фінансової безпеки банківської системи України та рівня безпеки проведення фінансових операцій, є динаміка кредитно-дефолтного СВОПу, що відображає

ризиковість української економіки, а отже дозволяє оцінити ризики відтоку капіталу з вітчизняної банківської системи.

3.2. Вдосконалення безпеки фінансових потоків комерційного банку

Банківський сектор є однією з найважливіших галузей в економіці України. Розвиток безпеки фінансових потоків банку – є важливою складовою в забезпечені діяльності банківських установ, який треба постійно регулювати, приймаючи важливі законодавчі рішення, та удосконалюючи його з наукової точки зору. У цій дипломній роботі ми розглянули чимало думок науковців, та зробили висновок, що фінансовий поток - це рух, зміна або трансформація обсягів, форм, видів і типів фінансових ресурсів банку з урахуванням факторів часу, ризику та ліквідності.

При цьому, особливістю управління фінансовими потоками Банку є те, що в кризових умовах ухвалення управлінських рішень часто здійснюють в умовах зниження загального рівня керованості банком. Головна відмінність системи управління безпекою фінансових потоків від процесів фінансового управління полягає в тому, що основним показником її ефективності є дотримання нормативного рівня параметрів та індикаторів фінансової безпеки..

Водночас, система фінансової безпеки банку потребує постійного контролю, вдосконалення та управління ним у зв’язку із:

− змінами в чинному законодавстві держави;

− розвитком банку обранням ним нових напрямків діяльності;

− зміною структури та кадровими змінами;

− розвитком та впровадженням інноваційних технологій, зокрема комп’ютерних;

− зміною ринкової кон’юнктури;

− станом криміногенної обстановки в регіоні і тощо.

На наш погляд, алгоритм побудови системи безпеки управління фінансовими потоками повинен мати такі етапи (рис. 3.2)

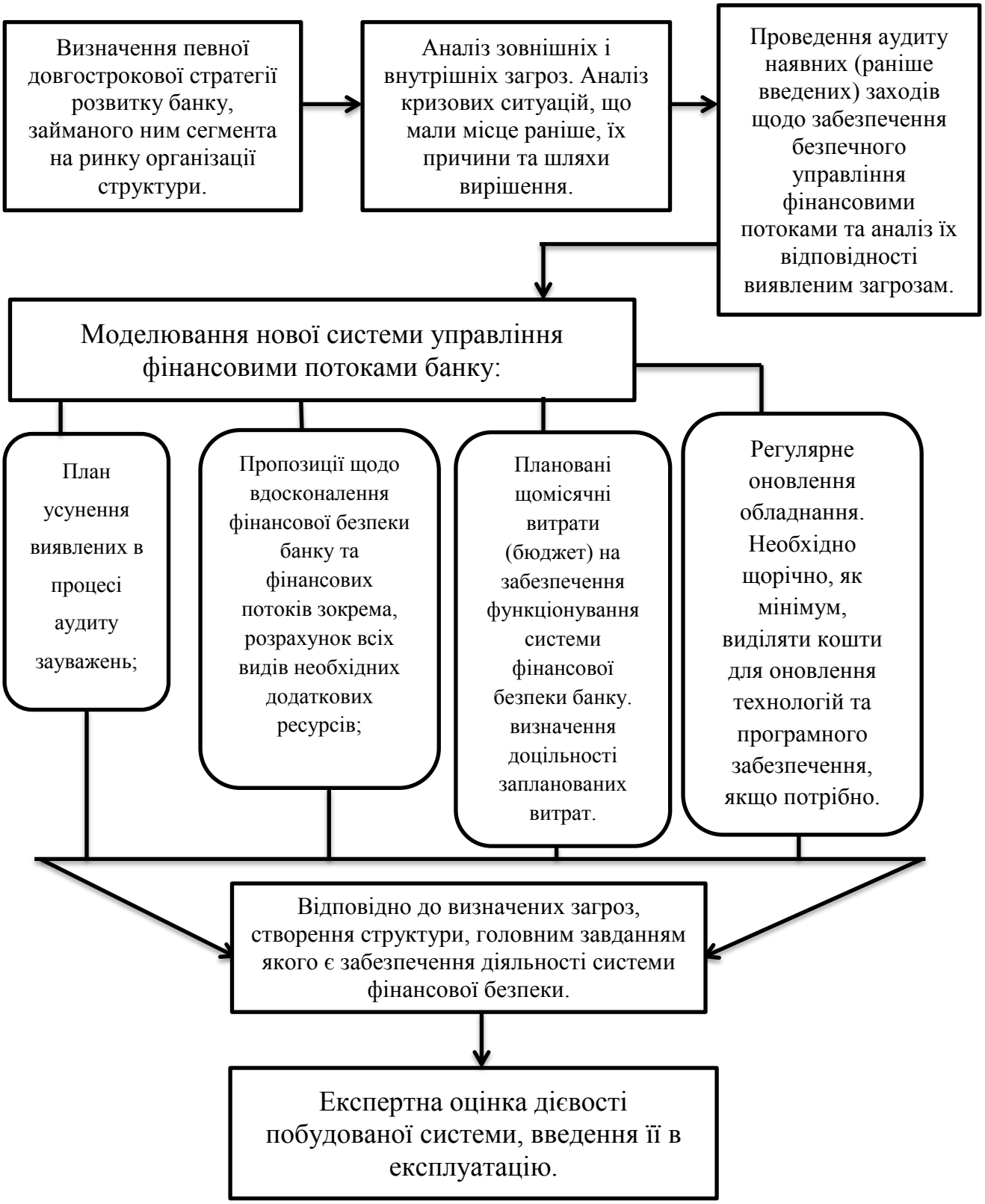

Рис 3.2 Алгоритм побудови безпеки управління фінансовими потоками в системі забезпечення банківської системи

Для виявлення загроз недостатньо аналізу змін зазначених індикаторів за роками, за звітний період або порівняно з аналогами. Такий аналіз не дає чіткої відповіді, наскільки критична ситуація, який рівень загрози для бізнесу.

Система показників-індикаторів, які отримали кількісне вираження, дозволяє завчасно сигналізувати про небезпеку і вживати заходів щодо її попередження. Найвищий ступінь безпеки досягається за умови, що весь комплекс показників перебуває в межах допустимих меж своїх порогових значень, а порогові значення одного показника досягаються не на шкоду іншим. Отже, за межами порогових значень показників банк втрачає здатність до стійкості, динамічного саморозвитку, конкурентоспроможності на зовнішніх і внутрішніх ринках, і навіть може стати об'єктом ворожого поглинання [40, с. 18].

При застосуванні цієї методики проблемним питанням є визначення порогових значень індикаторів, а також вибір самих індикаторів. Слід прагнути до того, щоб система індикаторів не була громіздкою. Обмеження числа показників не тільки підвищує наочність результатів, але і дає можливість прийти до однозначних висновків щодо фінансової безпеки банку і підвищує оперативність оцінки ситуації при її аналізі.

Система індикаторів повинна відповідати складу і важливості основних загроз фінансової безпеки банку. До таких індикаторів можна віднести, наприклад такі:

- коефіцієнт покриття (оборотні кошти/ короткострокові зобов'язання);
- коефіцієнт автономії (власний капітал/ валюта балансу);
- рівень фінансового левериджу (довгострокові зобов'язання/власний капітал);
- коефіцієнт забезпеченості відсотків до сплати (прибуток до сплати відсотків і податків/ відсотки до сплати);
- рентабельність активів (чистий прибуток/ валюта балансу);
- рентабельність власного капіталу (чистий прибуток/власний капітал);
- середньозважена вартість капіталу;

- показник розвитку (відношення валових інвестицій до амортизаційних відрахувань);

- тимчасова структура кредитів;

- показники диверсифікації;

- темпи зростання прибутку, активів тощо.

Враховуючи труднощі з отриманням інформації, а також розрахунком критичних порогових значень показників, велике поширення при оцінці фінансової безпеки на практиці отримав метод експертних оцінок. При його застосуванні можливо, з одного боку, встановити вагу кожної складової фінансової безпеки банку в формуванні її загального рівня на підставі вагових коефіцієнтів, а з іншого боку – розрахувати інтегральний показник загального рівня фінансової безпеки банку.

При цьому слід зазначити, що простого розрахунку і контролю низки коефіцієнтів і показників явно недостатньо для забезпечення фінансової безпеки банку. Як мінімум для цього необхідно ще проводити їх аналіз і синтезувати управлінські рішення. У частині аналізу добре зарекомендували себе процедури «скорингу», які передбачають порівняння поточних показників з базовими. При цьому за базові показники вважають:

− показники банку за минулі періоди – місяць, квартал, рік;

− планові показники (нормативи);

− показники конкурентів;

− середньо ринкові або середньогалузеві показники [41 с. 359–364].

Крім того, особливістю моделі бальної оцінки є використання медіанного (середньогалузевого) критерію. Оцінюють кожен коефіцієнт. Нормативні значення окремих коефіцієнтів мають певні межі. Значення коефіцієнтів, що виходять за межі діапазону нормативних значень, слід оцінювати балом «Відмінно» (5) або «Незадовільно» (2) залежно від специфіки показників (їх економічного сенсу). Значення коефіцієнтів, що знаходяться всередині нормативного діапазону, оцінюються балом «Добре» (4) або

«Задовільно» (3) залежно від того, наскільки вони близькі до «відмінної» або «незадовільної» оцінки.

Далі по кожній групі фінансових коефіцієнтів розраховується груповий бал шляхом зважування бальних оцінок показників даної групи, причому сума ваг кожної групи складає 100%. Як правило, відстань між нижньою межею і медіаною менша, ніж між медіаною і верхньою межею значень коефіцієнта. У результаті привласнення бали на основі лише двох критеріїв-мінімального і максимального значення неефективно, тому що істотно занижує бальну оцінку коефіцієнта.

У сучасних умовах найчастіше здійснюють порівняння з показниками за минулі періоди. Порівняння ж з показниками конкурентів, середньогалузевими або середньо ринковими показниками ускладнене тим, що ринок непрозорий, інформація дістається важко, а через недостатню розвиненість інститутів статистики і значного тіньового сектора, достовірність галузевих і ринкових показників найчастіше невелика.

Наступний клас моделей оцінки фінансового стану банку заснований на оцінці ймовірності його банкрутства. Відомі два основних підходи до передбачення банкрутства:

− перший базується на фінансових даних (Z-коефіцієнт Альтмана);

− другий виходить з даних по збанкрутілим банкам і порівнює їх з відповідними даними банку, який оцінюється.

Крім зазначених кількісних методів передбачення банкрутства необхідно відзначити також якісний підхід, який ґрунтується на вивченні окремих характеристик банку, і є, по суті, експертний висновок про несприятливі тенденції розвитку.

Найпростішою моделлю для передбачення банкрутства підприємства є двофакторна модель Альтмана, яка виходить із двох ключових показників, від яких залежить імовірність банкрутства банку (показники поточної ліквідності і частки позикових коштів). На думку деяких учених, більшої достовірності в оцінюванні фінансового стану банку можна досягти при використанні методу

побудови узагальнюючих показників з використанням моделей дискримінантного аналізу, а саме, поділ об’єктів на дві групи:

− з хорошим фінансовим станом (не банкрути);

− з поганим фінансовим станом (банкрути).

Крім того, при визначенні рівня фінансової безпеки банку доцільно виходити з класифікації ризиків його діяльності:

− неризикова зона;

− зона допустимого ризику (ризик втрати прибутку);

− зона критичного ризику (ризик втрати доходу); − зона катастрофічного ризику (ризик втрати всього майна, тобто банкрутство) [42].

Таким чином, на сьогодні не існує єдиної методики оцінки фінансової безпеки банку. Тому, для отримання повної інформації про рівень фінансової безпеки банку необхідно застосування сукупності методів, оскільки окремо жоден з них не надає повну інформацію для прийняття управлінських рішень та планування відповідних заходів.

Проведений аналіз щодо окремих аспектів управління фінансовою безпекою банку дозволяє сформулювати такі принципи, які повинні бути покладені в основу оцінки і управління фінансовою безпекою:

− адекватність оціночних параметрів сутності процесів, які є предметом аналізу;

− комплексність (облік всіх факторів, які впливають на ту чи іншу небезпеку або загрозу);

− виділення головних елементів наявних або потенційних небезпек і загроз;

− послідовність оціночних заходів;

− можливість вжиття необхідних попередніх попереджувальних, профілактичних або коригуючих заходів щодо виявлених чи потенційно можливих небезпек і загроз.

Отже, фінансова безпека банків є важливим інструментом для досягнення їх комерційної мети – збільшення прибутку, накопичення капіталу,

захисту їх різних інтересів, а також зміцнення позицій на ринку банківських послуг.

РОЗДІЛ 4
ОХОРОНА ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКА У НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ

Оскільки тема магістерської роботи – «Управління фінансовими потоками банку системі забезпечення банківської безпеки», передбачає виконання посадових обов'язків та проведення досліджень та розрахунків в галузі фінансів у офісному приміщенні АТ «Банк Кредит Дніпро» обладнаному персональними комп'ютерами (далі ПК) з візуальними дисплейними терміналами (далі ВДТ), тому нижче розглянемо заходи по забезпеченню безпеки, виробничої санітарії, гігієни праці, пожежної і цивільної безпеки для приміщення обладнаного ПК з ВДТ.

Аналіз потенційних небезпек. Ідентифікацію небезпек здійснюють згідно принципу, що «усе впливає на усе», тобто все може бути як джерелом небезпеки, так і зазнати небезпеки.

На основі аналізу роботи існуючого обладнання і технологічних процесів у приміщенні обладнаному ПК з ВДТ, згідно ГОСТ 12.0.003-74* «ССБТ. Опасные и вредные производственные факторы. Классификация» [43], виявлені наступні небезпечні та шкідливі виробничі фактори, здатні привести до травм або ушкодження здоров'я працівників в галузі фінансів:

- оскільки приміщення обладнане електротехнічними приладами та пристроями, тому, у разі порушення ізоляції, умов експлуатації або необережного поводження осіб, що працюють з комп'ютерами існує можливість ураження електричним струмом, тобто отримання електротравм та опіків різного ступеню важкості;

- механічне травмування внаслідок нераціонального розташування робочих місць, що є порушенням вимог ергономіки;

- стресові ситуації та підвищене нервово-психічне навантаження, внаслідок специфіки роботи, а саме постійний контакт з клієнтами, колегами по

роботі, керівництвом, контрагентами при вирішенні робочих питань (деякі з них можуть бути конфліктними, суперечливими), що може викликати емоційний дискомфорт, внутрішнє роздратування та емоційну нестабільність під час короткотривалих певних негативних ситуацій, та може призвести до захворювань нервової системи, зниження наснаги на працю та стресових станів та помилкових дій;

- недостатність робочого досвіду, що може вплинути на якість роботи та рівень авторитетності співробітника у колективі, що в свою чергу впливає на рівень психічного стану працівника та призводить до стресу, подавленого настрою, апатії та ін.;

- оскільки робота користувача ПК вимагає тривалого статичного напруження м’язів спини, шиї, рук і ніг тому не раціональна або неправильна конструкція, організація та обладнання комп’ютеризованого робочого місця не забезпечує правильного та комфортного положення при роботі за комп’ютером, що може привести до швидкої втоми, а як наслідок до помилок, зниженню працездатності та кістково-м’язовим порушенням;

- недостатнє або надмірне освітлення робочих місць, в зв'язку з несправністю, або хибним вибором освітлювальних приладів, в зв'язку з неправильним розташуванням робочих місць по відношенню до джерел природного та штучного освітлення, що призводить до помилкових дій, погіршення зору або ефекту засліплення;

- підвищена або знижена температура, вологість і рухливість повітря в приміщенні, у випадку не якісної або нераціональної системи вентиляції та кондиціювання повітря, приводить до підвищеної стомлюваності, а як наслідок до помилок, зниженню працездатності, а також може бути причиною простудних захворювань;

- значний ризик зараження персоналу інфекційними захворюваннями в умовах інтенсивного поширення короновірусної інфекції в Україні, а також наявності інших неменш небезпечних вірусів;

- відсутність або неправильний вибір типу та необхідної кількості первинних засобів гасіння пожеж (вогнегасників) у результаті помилок у розрахунках, може стати причиною поширення пожежі, а як наслідок причиною термічних опіків різного ступеню важкості;

- неправильні або нераціональні дії персоналу в умовах надзвичайних ситуацій, які призводять до паніки, отримання пошкоджень різного ступеню важкості та загибелі людей.

Заходи по забезпеченню безпеки. У приміщенні обладнаному ПК з ВДТ застосовується широке різноманіття електроприладів: периферійні пристрої (копіювальні пристрої, факсимільна техніка), прилади для забезпечення комфортних умов праці (освітлювальні прилади, кондиціонери, побутові електроприлади тощо). Небезпека ураження електричним струмом при використанні цих приладів з'являється при недотриманні заходів обережності, а також при відмові або несправності цього обладнання. Наслідки ураження електричним струмом залежать від багатьох факторів: опору організму, величини, тривалості дії, роду і частоти струму, шляхів його проходження через життєво важливі органи, умов зовнішнього середовища.

Для запобігання ураження електричним струмом, відповідно до вимог п. 6.7.4. НПАОП 40.1-1.21-98 «ПБЕЕС» [44] усі доступні для доторкання металеві деталі електрообладнання у приміщенні з ПК, яке може опинитись під напругою, у випадку пошкодження ізоляції, з’єднані з заземлюючим пристроєм.

Згідно «ПУЕ» [45] електрообладнання приміщення обладнаного ПК з ВДТ характеризується як електроустановки до 1 кВ, тому для забезпечення безпеки персоналу відповідно до вимог п. 1.7 «ПУЕ» [45] все електрообладнання заземлене. Величина опору контуру захисного заземлення, у будь-яку пору року, не перевищує – 4 *Ом*.

Відповідно до вимог розділу «Мінімальні вимоги з охорони праці», директиви ЄС 90/270/ЄЕС [46] та НПАОП 0.00-7.15-18 «Вимоги щодо безпеки та захисту здоров’я працівників під час роботи з екранними пристроями» [47]

виконано такі п’ять основних вимог до моніторів, які жорстко регламентують безпечні умови роботи і захист здоров’я осіб, що працюють з комп’ютерами:

- символи на екрані чіткі і добре розрізняються;
- зображення позбавлене блимання;
- яскравість та / або контрастність легко регулюються;
- екрани вільні від відблисків і відбиття;
- випромінювання знижені до надзвичайно малих рівнів.

Також врахований такий важливий чинник загальної ергономіки монітора, як можливість його регулювання. Також можливе інколи необхідне ручне регулювання геометричних розмірів і положення зображення на екрані, а також корекція спотворень.

Ймовірність механічного травмування може виникнути внаслідок нераціонального розташування робочих місць, захаращення робочих місць або у зв’язку з недбалістю та неуважністю обслуговуючого персоналу. Для виключення травматизму згідно ДСанПіН 3.3.2.007-98 «Державні санітарні правила і норми роботи з візуальними дисплейними терміналами електронно-обчислювальних машин» [48] зроблено більш зручне та раціональне розташування робочих місць, таким чином збільшена відстань між ними, яка відповідає нормованим значення (площа на одне робоче місце має становити не менше ніж 6,0 $м^2$, а об'єм не менше ніж 20,0 $м^3$). Поверхня підлоги є рівною, неслизькою, з антистатичними властивостями.

У зв’язку із стресовими ситуаціями та нервово-емоційними навантаженнями у працівників може виникнути ймовірність захворювань загально-невротичного характеру.

З метою зниження нервово-емоційного напруження, стомлення зорового аналізатора, поліпшення мозкового кровообігу, подолання несприятливих наслідків гіподинамії, запобігання втоми, згідно ДСанПіН 3.3.2.007-98 «Державні санітарні правила і норми роботи з візуальними дисплейними терміналами електронно-обчислювальних машин» [48] для робітників із застосування ЕОМ, передбачені регламентовані перерви для відпочинку

тривалістю 15 хвилин через кожні дві години, а також обладнані побутові приміщення для відпочинку під час роботи, кімната психологічного розвантаження. В кімнаті психологічного розвантаження передбачені пристрої для приготування й роздачі тонізуючих напоїв, а також місця для занять фізичною культурою

Для оптимізації відносин у колективі проводяться тренінги з залучанням психологів на теми: «Адаптація у новому колективі», «Поведінка в суспільстві».

Через постійний розвиток комп'ютерних технологій та використовуваного програмного забезпечення, нормативної бази в галузі, виникає проблема нестачі досвіду. У рамках запобігання некомпетентності співробітників передбачено: проведення моніторингу якості виконаної роботи працівниками підприємства, навчальні тренінги, брифінги та ін. Існує програма щорічного підвищення та перевірки кваліфікаційного досвіду персоналу із залучанням провідних спеціалістів.

Обладнання та організація робочих місць користувачів ПК, забезпечують відповідність конструкцій всіх елементів робочого місця та їх взаємного розташування ергономічним вимогам з урахуванням характеру і особливостей трудової діяльності відповідно до ДСанПіН 3.3.2.007-98 «Державні санітарні правила і норми роботи з візуальними дисплейними терміналами електронно-обчислювальних машин» [48].

При розташуванні елементів робочого місця користувача ПК були враховані: робоча поза користувача; простір для розміщення користувача; можливість огляду елементів робочого місця; можливість ведення записів, розміщення документації і матеріалів, які використовуються користувачем.

Конструкція робочого місця користувача ПК забезпечує підтримання оптимальної робочої пози. Робочі місця з ПК розташовані відносно вікон, щоб природне світло падало збоку переважно зліва. Висота робочої поверхні столу з ПК регулюється в межах 680-800 *мм*, а ширина і глибина – забезпечує можливість виконання операцій у зоні досяжності моторного поля

(рекомендовані розміри: ширина – 600-1400 *мм*, глибина – 800-1000 *мм*). Робочий стіл має простір для ніг висотою 600 *мм*, шириною – 500 *мм*, глибиною (на рівні колін) – 450 *мм*, на рівні простягнутої ноги – 650 *мм*. Поверхня сидіння і спинки стільця напівм'яка з нековзним повітронепроникним покриттям, що легко чиститься і не електризується.

Заходи з виробничої санітарії і гігієни праці. Основними причинами недостатньої або надмірної освітленості робочих місць є несправність або хибний вибір освітлювальних приладів, неправильне розташування робочих місць по відношенню до джерел освітлення.

Незадовільна освітленість на робочому місці або на робочій зоні може бути причиною зниження продуктивності та якості праці, отримання травм. Недостатнє або надмірне освітлення викликає зоровий дискомфорт, що виражається у відчутті незручності або напруженості. Тривале перебування в умовах зорового дискомфорту призводить до розсіювання уваги, зменшення зосередженості, зоровій і загальній втомі.

У приміщенні обладнаному ПК з ВДТ, згідно ДБН В.2.5-28-2018 «Природне і штучне освітлення» [49] передбачене природне та штучне освітлення.

Природне освітлення здійснено через світлові прорізи, які орієнтовані на південь і забезпечують коефіцієнт природної освітленості (КПО) не нижче 1,5 %. Для захисту від прямих сонячних променів, які створюють прямі та відбиті відблиски на поверхні екранів і клавіатури, передбачено сонцезахисні пристрої, на вікнах встановлені жалюзі.

Штучне освітлення приміщення, розмірами: довжина – 6 *м*, ширина – 4 *м*, висота – 2,6 *м* і використанням світильника типу ЛПО (растровий), здійснено системою загального рівномірного освітлення відповідно до розрахунку:

Розрахунок кількості рядів світильників у приміщенні N_p:

$$N_p = \frac{B}{(H - h_p) \cdot [L / h]}, \; шт; \qquad (4.1)$$

де B – ширина приміщення, *м*;

H – висота приміщення, *м*;

h_p – висота робочої поверхні, *м* (для кабінету $h_p = 0{,}8 м$);

$[L/h]$ – числове значення коефіцієнта світильника ($L/h = 1{,}4$).

$$N_p = \frac{4}{(2{,}6 - 0{,}8) \cdot 1{,}4} = 2 \text{, } шт.$$

Визначення максимально припустимої відстані між рядами світильників $L_{\max}$:

$$L_{\max} = \frac{B}{N_p} \text{, } м; \tag{4.2}$$

$$L_{\max} = \frac{4}{2} = 2 \text{, } м.$$

Визначення значення індексу приміщення *i*, що характеризує співвідношення розмірів освітлювального приміщення і висоти розміщення світильників:

$$i = \frac{A \cdot B}{(H - h_p) \cdot (A + B)}; \tag{4.3}$$

де A – довжина приміщення, *м*.

$$i = \frac{6 \cdot 4}{(2{,}6 - 0.8) \cdot (6 + 4)} = 1{,}33.$$

Визначення значення коефіцієнта використання світлового потоку η, створюваного світильниками типу ЛПО (растрові).

Виходячи з залежності від виду джерела світла, типу світильника, коефіцієнтів відбиття поверхонь приміщення та індексу приміщення $\eta = 48\%$.

Визначення сумарного світлового потоку освітлювальної установки у даному приміщені Φ_Σ:

$$\Phi_{\Sigma} = \frac{E_H \cdot A \cdot B \cdot k_з \cdot z}{\eta}, \text{ лм}; \quad (4.4)$$

де E_H – рівень нормованого загального освітлення, *лк* ($E_H = 300 лк$);

$k_з$ – коефіцієнт запасу ($k_з = 1{,}4$);

z – коефіцієнт нерівномірності (мінімальної) освітленості (відношення середньої освітленості до мінімальної освітленості), як правило дорівнює (для люмінесцентних ламп $z = 1{,}1$);

η – коефіцієнт використання світлового потоку.

$$\Phi_{\Sigma} = \frac{300 \cdot 6 \cdot 4 \cdot 1{,}4 \cdot 1{,}1}{0{,}48} = 23100, \text{ лм}.$$

Визначення умовної загальної кількості світильників у приміщені $N^*_{св}$:

$$N^*_{св} = \frac{A \cdot B}{L^2_{\max}}, \text{ шт}; \quad (4.5)$$

$$N^*_{св} = \frac{6 \cdot 4}{2^2} = 6, \text{ шт}.$$

Розрахунок світлового потоку умовного джерела світла $\Phi^*_л$:

$$\Phi^*_л = \frac{\Phi_{\Sigma}}{N^*_л}, \text{ лм}; \quad (4.6)$$

де $N^*_л$ – загальна кількість ламп у світильнику, яка розраховується за формулою:

$$N^*_л = N^*_{св} \cdot n, \text{ шт}; \quad (4.7)$$

де n – кількість ламп у світильнику, *шт*.

$N_л^* = 6 \cdot 4 = 24$, *шт*;

$\Phi_л^* = \frac{23100}{24} = 962{,}5$, *лм*.

Вибір типу стандартної лампи з найближчим значенням фактичного світлового потоку лампи $\Phi_л$, і визначення коефіцієнту m (співвідношення між розрахунковим світловим потоком лампи $\Phi_л^*$ та фактичним світловим потоком вибраної стандартної лампи $\Phi_л$):

$$m = \frac{\Phi_л^*}{\Phi_л}; \tag{4.8}$$

$m = \frac{962{,}5}{1050} = 0{,}92$.

Визначення оптимальної (фактичної) кількості світильників у приміщенні $N_{св}$:

$$N_{св} = N_{св}^* \cdot m, \text{ шт}; \tag{4.9}$$

$N_{св} = 6 \cdot 0{,}92 = 6$, *шт*.

Визначення фактичної кількості ламп у приміщенні $N_л$:

$$N_л = N_{св} \cdot n, \text{ шт}; \tag{4.10}$$

$N_л = 6 \cdot 4 = 24$, *шт*.

Визначення загальної розрахункової освітленості E_p у приміщенні, що створюється при застосуванні стандартних ламп:

$$E_p = \frac{\Phi_л \cdot N_л \cdot \eta}{A \cdot B \cdot k_з \cdot z}, \text{ лк}; \quad (4.11)$$

$$E_p = \frac{1050 \cdot 24 \cdot 0{,}48}{6 \cdot 4 \cdot 1{,}4 \cdot 1{,}1} = 327, \text{ лк}.$$

Виходячи з розрахунку значення освітленості на поверхні робочого столу в зоні розміщення документів становить 327 *лк*. Як джерела штучного освітлення приміщення застосовано люмінесцентні лампи типу Т8.

Метеорологічні умови для приміщення з комп'ютеризованими робочими місцями – температура повітря, відносна вологість повітря й швидкість його переміщення цілком відповідають вимогам ДСН 3.3.6.042-99 «Державні санітарні норми мікроклімату виробничих приміщень» [50] і ГОСТ 12.1.005-88 «ССБТ. Общие санитарно-гигиенические требования к воздуху рабочей зоны» [51]. Роботи у приміщенні з ПК, належать до категорії Іб – легка робота, тому передбачені наступні оптимальні значення параметрів мікроклімату:

- у холодний період року: температура 21-23°С; відносна вологість: 40-60%; швидкість переміщення повітря: 0,1 *м*/*с*;

- у теплий період року: температура 22-24°С; відносна вологість: 40-60%; швидкість переміщення повітря: 0,2 *м*/*с*.

Ці параметри забезпечуються системами опалення, кондиціювання і вентиляції відповідно до вимог ДБН В.2.5-67:2013 «Опалення, вентиляція та кондиціонування» [52].

Згідно вимог ДСанПіН 3.3.2.007-98 «Державні стандартні правила і норми роботи з візуальними дисплейними терміналами електронно-обчислювальних машин» [48], у приміщенні з ВДТ забезпечений 3-кратний обмін повітря за годину. Для забезпечення 3-кратного повітрообміну у приміщенні передбачена система припливно-витяжної механічної вентиляції

відповідно до вимог ДБН В.2.5-67:2013 «Опалення, вентиляція та кондиціонування» [52].

В умовах інтенсивного поширення короновірусної інфекції в Україні, а також наявності інших неменш небезпечних вірусів значно зростає небезпека зараження персоналу інфекційними захворюваннями.

Тому, окрім виконання заходів щодо підтримки необхідних параметрів мікроклімату на робочому місці, передбачені додаткові заходи щодо недопущення розповсюдження інфекційних захворювань, а саме: розроблено правила поводження персоналу на робочому місці під час виконання посадових обов'язків, передбачені додаткові вологі прибирання та провітрювання приміщення, дезінфекція робочих поверхонь.

Заходи безпеки у надзвичайних ситуаціях.

Заходи з пожежної безпеки. Заходи з пожежної безпеки для приміщення обладнаного ПК з ВДТ, розроблені відповідно до вимог НАПБ А.01.001-2014 «Правила пожежної безпеки в Україні» [53].

Виходячи з аналізу речовин та матеріалів, які використовуються при роботі у приміщенні обладнаному ПК з ВДТ:

- згідно ДСТУ EN 2:2014 «Класифікація пожеж (EN 2:1992, EN 2:1992/A1:2004, IDT)» [55] у приміщенні обладнаному ПК з ВДТ можлива пожежа класів – А (пожежа, що супроводжується горінням твердих матеріалів) та Е (горіння електроустановок, що перебувають під напругою до 1000 В);

- відповідно до вимог ДСТУ Б В.1.1-36:2016 «Визначення категорій приміщень, будинків та зовнішніх установок за вибухопожежною та пожежною небезпекою» [55], воно належить до категорії «Д» з пожежної небезпеки – простір у приміщенні, у якому перебувають тверді горючі речовини та матеріали.

Оскільки приміщення яке обладнане ПК з ВДТ належить до виробництва категорії «Д» з пожежної небезпеки, тому відповідно до ДБН В.1.1-7:2016 «Пожежна безпека об'єктів будівництва. Загальні вимоги» [56] воно має ІІ ступінь вогнестійкості.

Згідно вимог ДБН В.2.5-56:2014 «Системи протипожежного захисту» [57], для попередження про виникнення пожежі в приміщенні обладнаному ПК з ВДТ встановлена адресна протипожежна система Tiras PRIME A з використанням ручного пожежного сповіщувача DETECTO MNL100, який подає сигнал пожежної тривоги в ручному режимі та адресного димового пожежного сповіщувача DETECTO SMK100.

Оскільки приміщення що обладнане ПК з ВДТ має площу 24 $м^2$, тому відповідно до вимог п. 5 розділу VI «Вибір типу та необхідної кількості вогнегасників», «Правил експлуатації та типових норм належності вогнегасників» [58], для гасіння електроустановок, що знаходяться під напругою, передбачено вуглекислотні вогнегасники типу ВВК-3,5 у кількості 2 штуки (з розрахунку один вогнегасник с величиною заряду вогнегасної речовини 3 *кг*. і більше, на 20 $м^2$ площі приміщення). Додатково, на кожному поверсі будівлі, в якій розміщене приміщення обладнане ПК з ВДТ, передбачене два переносних порошкових вогнегасника – ВП-5.

Заходи щодо захисту робітників і службовців промислового об’єкта на непрацюючого населення у випадку аварії на радіаційно-небезпечному об’єкті [59]. Радіоактивне забруднення є наслідком аварії на радіаційно-небезпечному об’єкті (РНО), а також аварій транспортних засобів з ядерними енергетичними установками або установками, що перевозять радіоактивні речовини (РР). Аварії на радіаційно-небезпечних об’єктах можуть супроводжуватися також пожежами, руйнуваннями й іншими наслідками.

Основними заходами захисту населення при виникненні радіоактивного забруднення є:

- використання засобів колективного та індивідуального захисту (ЗІЗ);
- застосування засобів медичної профілактики;
- дотримання необхідних режимів поведінки;
- евакуація;
- обмеження доступу на забруднену територію;
- заборона споживання забруднених продуктів харчування і води;

- санітарна обробка людей, дезактивація одягу, техніки, споруджень, території, доріг та інших об’єктів.

Відповідно до прогнозів здійснюється оповіщення населення про небезпеку і даються вказівки про укриття в захисних спорудах, використання засобів медичної профілактики і дотримання режимів поведінки. Оповіщення здійснюється на всю глибину зони небезпечного радіоактивного забруднення, у якій можна очікувати радіаційне ураження населення. В першу чергу оповіщається населення районів, які безпосередньо прилягають до об’єкта, потім більш віддалених. Населення за сигналом оповіщення ховається в захисних спорудах, а за їх відсутністю - у житлових та виробничих будинках і перебуває в них до одержання подальших вказівок.

При виникненні аварії силами обслуговуючого персоналу й аварійних служб проводяться заходи щодо ліквідації запобігання викиду РР в атмосферу. Силами пожежних підрозділів здійснюється локалізація і гасіння пожеж. Одночасно на об’єкті проводяться рятувальні роботи, які полягають у рятуванні потерпілих із завалів, палаючих будинків і забруднених ділянок, наданні їм медичної допомоги і переміщенні в захисні споруди чи на незабруднену територію.

Подальші заходи здійснюються після з’ясування ситуації. На забрудненій території організовується радіаційна розвідка, спостереження і лабораторний контроль. За даними спостереження і розвідки уточнюються визначені при прогнозуванні межі зон забруднення, у кожній з них планується і здійснюється комплекс заходів щодо захисту населення і ліквідації наслідків забруднення.

У зоні екстрених заходів основним способом захисту є укриття населення в захисних спорудах або будинках з наступною евакуацією на незабруднену територію. Протягом усього часу формування радіоактивного сліду (осідання РР) населення повинне перебувати в захисних спорудах і будинках безвихідно. Пізніше допускається короткочасний вихід (у разі потреби) з використанням ЗІЗ. У цей період населенням використовуються

засоби медичної профілактики. Не допускається вживання незахищених продуктів харчування і води. Приймаються й інші запобіжні заходи.

Відповідним начальником цивільного захисту (ЦЗ) встановлюється і доводиться до населення за допомогою засобів теле і радіомовлення оптимальний режим поведінки.

Евакуація населення проводиться з тих районів, де перебування може призвести до опромінення людей вище припустимих меж і де не можна забезпечити його захист іншими способами. Рішення на евакуацію приймається начальником ЦЗ області. Корегується наявний план, проводиться підготовка транспорту, уточнюються маршрути евакуації з урахуванням радіаційної обстановки. Населення попереджається про час і порядок евакуації, транспорт подається до місць укриття, посадка і перевезення людей здійснюються в короткий термін, щоб уникнути переопромінення. У період руху ведеться дозиметричний контроль.

Евакуація здійснюється в 2 етапи: на першому етапі населення доставляється до межі зони забруднення, на другому - пересаджується на незабруднений РР транспорт і доставляється в місця розташування.

При виїзді на незабруднену територію здійснюється контроль зараженості людей, що вивозяться, майна і транспорту. При необхідності проводиться їхня санітарна обробка і дезактивація. У районах, з яких евакуйоване населення, організовується охорона будинків і майна. Будинки й устаткування консервуються. Для контролю за станом споруд і устаткування, попередження можливих пожеж і аварій на комунально-енергетичних мережах організовується аварійно-технічна служба. У цих районах ведеться постійний санітарний і ветеринарний контроль, проводяться протиепідемічні заходи.

З районів, де очікується тривале радіоактивне забруднення, може проводитися евакуація підприємств, установ і організацій. Устаткування, що вивозиться, матеріали і майно перевіряються на радіоактивне забруднення і при необхідності дезактивуються.

У зоні профілактичних заходів населення повинне знаходитися в

захисних спорудженнях тільки в період формування радіоактивного сліду. Надалі перебування на зараженій території по можливості обмежується. При сильному пилоутворенні використовуються ЗІЗ. Приймаються заходи для попередження занесення РР у приміщення, організовується санітарна обробка людей, дотримуються заходи особистої гігієни, а також приймаються заходи щодо попередження вживання забруднених продуктів харчування і води. З цієї зони може тимчасово евакуюватися певна категорія населення, опромінення якої вкрай небажане: діти, вагітні, матері, що годують.

В усіх зонах радіоактивного забруднення проводяться заходи щодо спостереження за обстановкою, забезпечення життєдіяльності населення і ліквідації наслідків забруднення. Зони забруднення оточуються, входи і виходи з них контролюються. У зонах постійно ведуться радіаційна розвідка і спостереження, організовуються дозиметричний контроль опромінення людей і контроль забруднення харчової сировини, продуктів харчування, фуражу і води. На основі цих даних уточнюється обстановка і корегуються заходи щодо захисту населення і режими його поведінки.

При оцінці обстановки керуються дозами опромінення І рівня забруднення, зазначеними в НРБУ-97/Д-2000. Однак у деяких випадках можуть встановлюватися інші тимчасові показники опромінення і забруднення. Так, для планування надзвичайних заходів відповідно до радіаційної обстановки урядова комісія з ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС встановила для населення тимчасові еквівалентні дози опромінення: у перший рік після аварії 100 мЗв, у другий – 30 і в третій – 25 мЗв.

Для зниження можливих доз опромінення при ліквідації наслідків у зонах забруднення проводиться дезактивація території, будинків і споруджень, устаткування, техніки й інших об’єктів, виконуються заходи щодо усунення пилу. Роботи ведуться позмінно з урахуванням припустимих доз опромінення, встановлених для формувань. Радіоактивні відходи, що утворюються при дезактивації, вивозяться на спеціально створювані пункти захоронення.

На межах зон забруднення створюються пункти спеціальної обробки

(ПуСО), люди і транспорт, що відбувають з зон забруднення, на них проходять дозиметричний контроль. При виявленні забруднення вище припустимих рівнів люди проходять санітарну обробку, транспорт – дезактивацію. Забруднений одяг відправляється на дезактивацію, замість нього з підмінного фонду видається чистий. Санобробка людей може також проводитися на стаціонарних санітарно-обмивальних пунктах (СОП), дезактивація – на станціях знезаражування транспорту (СЗТ).

Таким чином передбачений в розділі «Охорона праці та безпека у надзвичайних ситуаціях» комплекс заходів, для приміщення обладнаного персональними комп’ютерами з візуальними дисплейними терміналами, по забезпеченню безпеки, виробничої санітарії, гігієни праці, пожежної безпеки і цивільного захисту, забезпечує безпечні та комфортні умови праці персоналу та безпеку персоналу в умовах пожеж та інших надзвичайних ситуацій.

ВИСНОВКИ

Дослідивши тему дипломної магістерської роботи «Управління фінансовими потоками банку в системі забезпечення банківської безпеки» можемо дійти висновків.

1. Проаналізувавши самостійно складений науковцями матеріал, ми зробили загальне поняття фінансового потоку — це рух, зміна обсягів, форм, видів і типів фінансових ресурсів суб'єкта господарювання з урахуванням різних факторів, таких як: час, ризик та ліквідність. З точки зору банківської діяльності, фінансовий поток — це рух, зміна або трансформація обсягів, форм, видів і типів фінансових ресурсів банку з урахуванням факторів часу, ризику та ліквідності. При цьому фінансові потоки банку мають різноманітну природу та можуть бути диференційовані за економічним змістом, вартістю, структурою, а також обмежені за обсягом та строками.

2. В процесі аналізу управління фінансовими потоками банку в системі забезпечення банківської системи на прикладі АТ «Банк Дніпро Кредит» було проаналізовано загальна характеристику та фінансову діяльність банківської установи, а також здійснено аналіз економічної безпеки як комерційного банку, так і всієї банківської системи. Зробивши горизонтальний та вертикальний аналіз показників банківської установи, а саме: активи, зобов'язання та власний капітал за 2017-2019 роки, а також проаналізувавши виконання фінансовою установою економічних нормативів, можна зробити висновок, що інфляційні, політичні та інші процеси мали негативний вплив на стійкість банківської установи. Через це, АТ «Банк Дніпро Кредит» має неоднозначні динаміку зростання (зниження) показників.

Активи банку мають нестабільну динаміку – у 2017 році цей показник складав 9286,2 млн. грн., у 2018 році зріс на 4,7% й складав вже 9722,0 млн. грн., а у 2019 спостерігаємо його зниження на 11,8% до рівня 8577,9 млн. грн.

Зобов'язання банку протягом 2018 року зросли на 6,2% (або на 528,6 млн. грн.), але протягом 2019 року зменшилися на 1599,1 млн. грн., або на 17,8% до 7397,4 млн. грн. станом на 31 грудня 2019 року за рахунок спланованого заміщення дорогих ресурсів новим капіталом Банку.

Обсяг коштів клієнтів у 2018 році зріс на 538,5 млн. грн (або на 6,5%), проте у 2019 році в порівнянні з 2018 роком зменшився на 1713,7 млн. грн. (на 19,3% менше).

За іншими зобов'язаннями аналогічна тенденція: зростання у 2018 році на 16,9%, але падіння на 5,3% (або на 2,2 млн. грн.) до рівня 38,8 млн. грн. у 2019 році в порівнянні з попереднім роком.

В цілому, спостерігається нестабільна динаміка показника власного капіталу – у 2017 році цей показник складав 818,3 млн. грн, у 2018 він зменшився на 11,3% та склав 725,5 млн.грн. та вже у 2019 році збільшився на понад 60% до рівня 1180,5млн. грн.

Якщо брати загальний показник заборгованостей та власного капіталу то маємо нестабільну динаміку. У 2017 році цей показник складав 9286,2 млн. грн, у 2018 - зріс на 4,7 % (9722 млн. грн), а в 2019 році відбулося його падіння на 11,8%.

Найбільшу питому вагу у статті «Власний капітал» має статутний капітал. У 2017 році на нього припадало 16,6%, проте у 2019 році відбулося його різке падіння до рівня 10,7%. З суми зобов'язань та власного капіталу власний капітал склав у 2019 році 4,6% проти 8, 8 % у 2017 році.

Що стосується виконанням Банку економічних нормативів НБУ, то можна зробити висновок, що на кінець 2018 року банк не відповідав вимогам НБУ, бо мав значно низькі показники економічних нормативів. На кінець 2019 року ситуація змінилась й банк став повністю відповідати вимогам банку.

3. Фінансова діяльність банку складається з активних та пасивних операцій. Кажучи про активи банку, то у 2017 році загальна кількість готівкових коштів склала 176 452 тис.грн., але у 2018 році цей показник знизився на 24 867 й склав 151 585 тис.грн.. У 2019 році він склав 155 550

тис.грн., що на 3 965 більше, порівнюючи з попереднім роком.

Загалом, спостерігається неоднозначна динаміка зміни загального показника грошових коштів та їх еквівалентів. Якщо у 2017 році цей показник склав 1 433 969 тис.грн., то у 2018 він склав вже 1 515 074 тис.грн., що на 81 105 більше, ніж у попередньому звітному періоді. Але у 2019 році показник різко знизився на цілих 390 950 и склав вже 1 124 124 тис.грн

Можна зробити висновок, що з кожним роком збільшується показник резерву під зменшення корисності за іншими фінансовими активами. Якщо у 2017 році цей показник складав -86 066 тис.грн., то у 2018 він виріс на 23 066 тис. грн й склав 109 250 тис.грн., а у 2019 році склав -125 252 тис.грн, що на 16 002 більше, ніж у попередньому році. Усього фінансових активів стало мене у 2019 році, в порівнянні з 2018 роком, на 36 212 тис.грн.

Динаміка росту показника загальної кількості інших активів має неоднозначний характер. Якщо у 2017 році цей показник склав 87 735 тис.грн, то у 2018 році він склав вже 168 595 тис.грн, що на 80 753 більше, ніж у попередньому році. У 2019 році показник зменшився на 33 767 й склав 134 595 тис.грн.

4. Проводячи аналіз пасивних операцій банку, не можна було звернути увагу на такі показники. У 2017 році залишки на транзитних рахунках за операціями з платіжних карток, склали 62 123 тис.грн., у 2018 цей показник зменшився на 15 474, а у 2019 році знову зріс на 17 155, відносно показника попереднього року, й склав 63 804 тис.грн.

Взагалі, показник фінансових зобов’язань має тенденцію зросту. Якщо у 2017 році він складав лише 34 997 тис.грн., то у 2018 році він зріс більш ніж у два рази й склав вже 80 251 тис.грн. У 2019 році такж спостерігається зростання цього показника – він знову зріс, але вже на 10 345 й склав 90 596 тис.грн.

Порівнюючи з фінансовим зобов’язаннями, динаміка не фінансових зобов’язань має неоднозначний характер. У 2017 році цей показник склав 34 997 тис.грн.. Протягом року він зріс на 5 927 и склав вже 40 924 тис.грн., а у 2019 знизився на 2 168 тис.грн й склав 38 576 тис.грн.

Взагалі, з кожним роком показник адміністративних та інших операційні витрат зростає, хоча й у 2019 році цей показник збільшився лише на 96 тис.грн й склав 600 598 тис.грн., в порівнянні з попереднім звітнім періодом. У 2017 році цей показник складав 498 272, у 2018 році він склав 594 175 тис.грн., що на 95 903 тис.грн. більше, в порівнянні з попереднім роком.

5. Щодо вибору показників оцінки рівня фінансової безпеки банківської системи загалом, то більшість показників є аналогічними до показників оцінки фінансової безпеки комерційних банків, однак значення самих показників обчислюється загалом по системі. Нами була побудована схема оцінки рівня фінансової безпеки банківської системи, в якій ми вказали на показники, які мають суттєвий вплив на фінансову безпеку вітчизняної банківської системи.

Одним з головних таких показників є концентрація капіталу банківської системи в іноземних банках, зокрема в державних банках Російської Федерації, адже концентрація капіталу в банках країни-агресора дозволяє їй здійснювати підрив фінансової безпеки вітчизняної банківської системи шляхом збільшення попиту на іноземну валюту, а також шляхом шантажу в контексті впливу на рішення монетарної влади нашої держави.

Вагоме місце серед показників, що мають вплив на фінансову безпеку банківської системи України, займають показники частки готівки у грошовій масі та частки іноземної готівки в грошовому обігу, що дозволяє оцінити можливості відтоку депозитів з банків, можливості збільшення попиту на іноземну валюту, а також визначити обсяг грошової маси, яка незадіяна банками для розвитку вітчизняної економіки і підтримки своєї ліквідності.

Останнім показником, який, на наш погляд, є корисним для оцінки рівня фінансової безпеки банківської системи України є динаміка кредитно-дефолтного СВОПу, що відображає ризиковість української економіки, а отже дозволяє оцінити ризики відтоку капіталу з вітчизняної банківської системи.

6. Зробивши аналіз показників, розглянувши різноманітні стратегії фінансової безпеки банківської системі, нами був розроблений алгоритм

побудови системи безпеки управління фінансовими потоками. Ми вважаємо, що він має мати такі етапи:

- визначення довгострокової стратегії розвитку банку;

- аналіз зовнішніх та внутрішніх загроз. Кризових ситуацій, зокрема, щоб мати шляхи вирішення та усунення потенційної загрози;

- проведення заходів щодо забезпечення безпечного управління фінансовими потоками;

- зробити моделювання нової системи управління фінансовими потоками банку, яка буде складатися з плану усунення виявлених загроз, пропозицій щодо вдосконалення безпеки банку та фінансових потоків, планування щомісячних витрат на забезпечення фінансової безпеки, регулярного оновлення обладнання;

- експертна оцінка дієвості побудованої системи та введення її в експлуатацію.

7. Фінансова безпека банків є важливим інструментом для досягнення їх комерційної мети – збільшення прибутку, накопичення капіталу, захисту їх різних інтересів, а також зміцнення позицій на ринку банківських послуг.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Лукасевич И.Я. Финансовый менеджмент : учебник . Москва: Эксмо, 2010. 768 с.

2. Бланк И.А. Финансовый менеджмент: учений курс: Киев: «Эльга, Ника-Центр» , 2004. 656 с.

3. Безопасность бизнеса: справочное пособие: під редакцією Ю.И. Когута, 1994. 464 с.

4. Горбунов А.Р. Управление финансовыми потоками. Проект «Сборка холдинга»: Харьков : Издательство «Глобус», 2004. – 240 с.

5. Азаренкова Г.М. Фінансові потоки в системі економічних відносин : монографія : Харьков: ВД «ІНЖЕК», 2006. – 328 с.

6. Козлюк А. М. Про розмежування понять «фінансовий» та «грошовий» потоки. Фінанси та кредит. 2003. № 6(24). С.17-20.

7. Вітлінський В.В. Моделювання економіки : навчальний посібник / В.В. Вітлінський. – К. : КНЕУ, 2005. – 408 с.

8. Конюховский П.В. Микроэкономическое моделирование банковской деятельности. Санкт-Петербург, 2001. 224 с.

9. Система забезпечення безпеки комерційного банку за вартісно-орієнтованим підходом [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://bses.in.ua/journals/2019/42_2019/20.pdf (дата звернення: 10.11.2020).

10. Коваль В.М. Грошові потоки в механізмі функціонування комерційного банку. Київ: Вісник Української академії банківської справи. 2000. № 1(8). С. 48-50.

11. Адаменко С.І. Характеристика та класифікація загроз у банківській системі України. Стратегічна панорама. 2004. № 4. С. 48–52.

12. Побережний С.М., Пластун О.Л., Болгар Т.М. Фінансова безпека банківської діяльності : навчальний посібник. Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2010. 112 с.

13. Шпильовий Б.В. Структура та складові елементи системи фінансово-економічної безпеки банківських установ. Економіка і суспільство. 2016. С. 632–637.

14. Яременко С.М. Забезпечення економічної безпеки діяльності банків : автореферат дисертації кандидата економічних наук : спец. 08.00.08 «Гроші, фінанси і кредит». Київ, 2010. 20 с.

15. Штаєр О.М. Напрямки забезпечення та основні складові економічної безпеки банку. Європейський вектор економічного розвитку. 2011. № 2 (11). С. 263–270.

16. Сніщенко Р.Г. Механізм формування системи фінансової безпеки банку. Економіка і регіон. 2012. № 6 (37). С. 136–140.

17. Барановський О.І. Банківська безпека: проблема виміру. Економічне прогнозування. 2006. № 1. С. 7–32.

18. Болгар Т.М. Фінансова безпека банків в умовах ринкової трансформації економіки України : автореф. дис. канд. екон. наук : спец. 08.00.08 ; ДВнЗ «УАБС НБУ». Суми, 2009. 22 с.

19. Сороківська З.В. До питання фінансової безпеки банку в умовах світової економічної кризи. Економічний аналіз. 2011. Випуск 8. Ч. 1. С. 404–408.

20. Васильчак С.В., Моцьо Р.Ю. Економічна безпека банків та методи її забезпечення. Науковий вісник НЛТУ України. 2009. Вип. 19.12. С. 287–293.

21.Домашова Д.В., Самошина Е.О. Формирование оптимальной стратегии системы обеспечения экономической безопасности коммерческого банка. Безопасность информационных технологий. 2011. № 4. С. 93–96.

22. Зачосова Н.В. Кадровий менеджмент у системі економічної та фінансової безпеки комерційного банку. Сучасна економіка. 2011. С. 14–25.

23. Колодізєв О.М., Штаєр О.М. Формування універсальної системи оцінки економічної безпеки банку. Проблеми економіки. 2011. № 2. С. 67–75.

24. Мігус (Шульга) І.П. Економічна безпека емісійної діяльності акціонерних товариств : монографія. Черкаси : ТОВ «МАКЛАУТ», 2010. 425 с.

25. Епіфанов А.О., Леонов С.В., Хабер Й.В. Вартість банківського бізнесу : монографія. Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ». 295 с.

26. Артемов В.Ю., Лєнков О., Пашков А.С., Стаднік О.М., Хорошко В.О Нормативно-правовий довідник з охорони інформації в Україні. Київ: Видавництво ДУІКТ, 2010.

27. Барановський О.І. Фінансова безпека. Київ: Фенікс,1999. 338 с.

28. Захарченко В.Ю. Компьютерные преступления их предупреждение и выявление: Центр учебной литературы, 2007. 170 с.

29. Сирота В. Вирішення проблем якості активів банку як основне завдання антикризового менеджменту банківської установи. «Економіка і управління». 2012. Випуск 19. С. 341–346.

30. Фінансова звітність і показники банку [Електронний ресурс].- Режим доступу: https://creditdnepr.com.ua/pro-bank/rozkryttya-informaciyi/finansova-zvitnist-i-pokaznyky-banku. (дата звернення: 10.11.2020).

31. Кравчук Н.Я., Колісник О.Я., Мелих О.Ю. Фінансова безпека: Навчально-методичний посібник. Тернопіль: Вектор, 2010. – 277 с.

32. Барановський О. І. Філософія безпеки [Текст] : монографія. Безпека фінансових інститутів : УБС НБУ, 2014. 715 с.

33. Жарій Я.В., Дубина М.В. Експрес-діагностика рівня фінансової безпеки комерційного банку. Вісник Чернігівського державного технологічного університету № 4 (62), 2012. С. 259-268. [Електронний ресурс].- Режим доступу: https://economic-vistnic.stu.cn.ua/tmppdf/393.pdf (дата звернення: 10.11.2020).

34. Добровольська О.В., Острініна О.П., Лопаткіна А.О. Аналіз сучасного стану активів та пасивів комерційного банку. Серія Економічні науки. http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_27/3/8.pdf (дата звернення: 10.11.2020).

35. Фатюха Н. Г., Логвиненко В.В. Аналіз активних операцій АО «Банк Кредит Дніпро» в контексті фінансової безпеки банку // "*Science and education: problems, prospects and innovations*": the 2nd International scientific and practical conference 4-6 November 2020, Kyoto : CPN Publishing Group, Japan, 2020. С.

640 – 651 https://sci-conf.com.ua/wp-content/uploads/2020/11/SCIENCE-AND-EDUCATION-PROBLEMS-PROSPECTS-AND-INNOVATIONS-4-6.11.20.pdf (дата звернення: 10.11.2020).

36. Фатюха Н. Г., Логвиненко В.В. Аналіз активних та пасивних операцій АТ «Банк Кредит Дніпро» в контексті фінансової безпеки банку. *Ефективна економіка.* 2020. № 12. URL: http:// http://www.economy.nayka.com.ua (дата звернення: 23.12.2020).

37. Аналіз наявних моделей оцінки фінансової безпеки банків і банківської системи і напрями їх удосконалення [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ird.gov.ua/pe/re201602/re201602_156_VasylchyshynOB.pdf (дата звернення: 19.11.2020).

38. Наточеева Н. Н. Методология обеспечения стратегической финансовой безопасности коммерческих банков . Экономика. Налоги. Право. 2011. №4. С. 79-88.

39. Штаєр О. М. Формування універсальної системи оцінки економічної безпеки банку. Проблеми економіки. 2011. № 2. С. 67-75.

40. Корнилова Е. В., Кучеренко М. В. Финансовая безопасность банковской деятельности в Украине [Електронний ресурс] / Е. В. Корнилова. — Режим доступу : http://www. rusnauka.com/31_ONBG_2009/Economics/54684. doc.htm (дата звернення: 23.11.2020).

41. Храпкина В. Анализ подходов и методов определения финансовой безопасности предприятия. Экономичекский анализ. 2011. С. 300

42. Лаврова Ю. В. Механізм забезпечення фінансової безпеки підприємства. Вісник економіки і промисловості. 2010. №29. С. 127–130.

43. ГОСТ 12.0.003-74* Система стандартов безопасности труда. Опасные и вредные производственные факторы. Классификация. [Введ. 1976-01-01]. М. : Госстандарт СССР, 1974. 4 с.

44.НПАОП 40.1-1.21-98. Правила безпечної експлуатації електроустановок споживачів. На заміну ДНАОП 0.00.1.21-84 ; чинний з 1998-01-09. Київ : Мінпраці України, 1998. 89 с.

45. ПУЕ-2017. Правила улаштування електроустановок. На заміну ПУЕ-86 ; чинний з 2017-08-21. Київ : Міненерговугілля України, 2017. 617 с.

46. 90/270/ЄЕС. Про мінімальні вимоги безпеки та здоров'я при роботі з екранними пристроями. [Чинний від 1990-05-29]. Брюссель : Рада Європейських співтовариств, 1990. 14 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://docs.pravo.ru/document/view/32704903/. (дата звернення 20.11.2020)

47. НПАОП 0.00-7.15-18. Вимоги щодо безпеки та захисту здоров'я працівників під час роботи з екранними пристроям. На заміну НПАОП 0.00-1.28-10 ; чинний від 2018-05-18. Київ : Мінсоцполітики України, 2018. 6 с. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0508-18. (Нормативно-правовий акт охорони праці) (дата звернення 21.11.2020).

48. ДСанПіН 3.3.2.007-98. Державні санітарні правила і норми роботи з візуальними дисплейними терміналами електронно-обчислювальних машин. Чинний від 1998-12-10. Київ : МОЗ України, 1998. URL: http://mozdocs.kiev.ua/view.php?id=2445. (дата звернення 25.11.2020).

49. ДБН В.2.5-28-2018. Природне і штучне освітлення. На заміну ДБН В.2.5-28-2006 ; чинний з 2019-03-01. Київ : Мінрегіон України, 2018. 133 с.

50. ДСН 3.3.6.042-99. Санітарні норми мікроклімату виробничих приміщень. Чинний від 1999-12-01. Київ : МОЗ України, 1999. 106 с. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/rada/show/va042282-99. (дата звернення 25.11.2020).

51. ГОСТ 12.1.005-88. Система стандартов безопасности труда. Общие санитарно-гигиенические требования к воздуху рабочей зоны. На заміну ГОСТ 12.1.005-76 ; чинний з 1989-01-01. Москва : МОЗ СРСР, 1988. 50 с.

52. ДБН В.2.5-67:2013. Опалення, вентиляція та кондиціонування. На заміну СНиП 2.04.05-91 ; крім розділу 5 та додатка 22. ; чинний від 2014-01-01. Київ : Мінрегіонбуд України, 2013. 149 с.

53. НАПБ А.01.001-14. Правила пожежної безпеки в Україні. На заміну НАПБ А.01.001-04 ; чинний від 2014-12-30] Київ : МВС України, 2014. 91 с.

54. ДСТУ EN 2:2014. Класифікація пожеж (EN 2:1992; EN 2:1992/A1:2004, IDT). На заміну ГОСТ 27331-87 ; чинний з 01.01.2016. Київ

: Мінекономрозвитку України, 2014. 7 с.

55. ДСТУ Б В.1.1-36:2016. Визначення категорій приміщень, будинків та зовнішніх установок за вибухопожежною та пожежною небезпекою. На заміну НАПБ Б.03.002-2007 ; чинний від 2017-01-01. Київ : Мінрегіонбуд України, 2016. 66 с.

56. ДБН В.1.1-7:2016. Пожежна безпека об’єктів будівництва. Загальні вимоги.[На заміну ДБН В.1.1.7-2002 ; чинний від 2017-06-01. Київ : Мінрегіон України, 2017. 47 с.

57. ДБН В.2.5-56:2014. Системи протипожежного захисту. На заміну ДБН В.2.5-56:2010 ; СНиП 2.04.05-91 (розділи 5 та 22) ; чинний від 2015-07-01. Київ : Мінрегіон України, 2014. 191 с.

58. Правила експлуатації та типових норм належності вогнегасників. На заміну НАПБ Б.03.001-2004 ; чинний від 2018-02-23. Київ : МВС України, 2018. 23 с.

59. Кодекс цивільного захисту України : Закон України від 02.10.2012 р. № 5403-VI. Редакція від: 03.07.2020. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5403-17. (дата звернення 27.11.2020).

Додаток А

Баланс (Звіт про фінансовий стан) АТ «Банк Кредит Дніпро» за 2017 р.

ПАТ «БАНК КРЕДИТ ДНІПРО» Фінансова звітність за 2017 р.

ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН

Станом на 31 грудня 2017 р.

(у тисячах гривень)

	Прим.	*2017 р.*	*2016 р.*
Активи			
Грошові кошти та їх еквіваленти	7	1 433 969	786 849
Кошти в інших банках	8	486 854	141 951
Кредити та заборгованість клієнтів	9	4 118 982	4 001 636
Цінні папери в портфелі банку на продаж	10	279 874	441
Депозитні сертифікати Національного банку України в портфелі банку до погашення		1 001 196	1 000 656
Інвестиційна нерухомість	11	1 335 439	1 276 502
Поточний актив з податку на прибуток			5 554
Інші фінансові активи	12	5 930	36 630
Інші активи	12	87 735	27 958
Основні засоби та нематеріальні активи	13	232 260	215 157
Відстрочений податковий актив	14	263 099	262 885
Необоротні активи, утримувані для продажу	15	40 827	114 979
Усього активів		**9 286 165**	**7 871 198**
Зобов'язання			
Кошти банків		46	43
Кошти клієнтів	16	8 336 560	7 442 286
Боргові цінні папери, емітовані банком	17	9 993	136 354
Резерви за зобов'язаннями	20	1 330	327
Інші фінансові зобов'язання	18	84 958	62 459
Інші зобов'язання	18	34 997	40 838
Усього зобов'язань		**8 467 884**	**7 682 309**
Власний капітал	19		
Статутний капітал		1 544 666	1 544 666
Незареєстровані внески до статутного капіталу		1 199 000	-
Емісійні різниці		17 678	17 678
Непокритий збиток		(2 041 113)	(1 471 148)
Резерви переоцінки		98 050	97 693
Усього власного капіталу		**818 281**	**188 889**
Усього зобов'язань та власного капіталу		**9 286 165**	**7 871 198**

Підписано від імені Правління 27 квітня 2018 р.

Заступник Голови Правління – Директор з фінансів Сергій Волков

Головний бухгалтер Руслан Чудаківський

Примітки на стор. 6-59 є невід'ємною частиною цієї фінансової звітності

1

Додаток Б

Баланс (Звіт про фінансовий стан) АТ «Банк Кредит Дніпро» за 2018 р.

АТ «БАНК КРЕДИТ ДНІПРО» Фінансова звітність за 2018 р.

ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН

Станом на 31 грудня 2018 р.

(у тисячах гривень)

	Прим.	*2018 р.*	*2017 р.*
Активи			
Грошові кошти та їх еквіваленти	7	1 518 074	1 433 963
Кошти в інших банках	8	320 910	486 854
Кредити та заборгованість клієнтів	9	3 963 056	4 118 982
Інвестиції в цінні папери	10	408 182	279 874
Депозитні сертифікати Національного банку України		1 201 973	1 001 196
Інвестиційна нерухомість	11	1 518 665	1 335 439
Інші фінансові активи	12	52 647	5 930
Інші активи	12	108 362	87 735
Основні засоби та нематеріальні активи	13	287 211	232 260
Відстрочений податковий актив	14	263 099	263 099
Необоротні активи, утримувані для продажу	15	22 847	40 827
Усього активів		**9 722 026**	**9 286 165**
Зобов'язання			
Кошти банків		45	46
Кошти клієнтів	16	8 875 107	8 336 560
Боргові цінні папери, емітовані банком		-	9 993
Резерви під фінансові та нефінансові зобов'язання	19	170	1 330
Інші фінансові зобов'язання	17	80 251	84 958
Інші зобов'язання	17	40 924	34 997
Усього зобов'язань		**8 996 497**	**8 467 884**
Власний капітал	18		
Статутний капітал		2 743 666	1 544 666
Незареєстровані внески до статутного капіталу		488 454	1 199 000
Емісійні різниці		17 577	17 678
Непокритий збиток		(2 614 467)	(2 041 113)
Резерви переоцінки		90 299	98 050
Усього власного капіталу		**725 529**	**818 281**
Усього зобов'язань та власного капіталу		**9 722 026**	**9 286 165**

Підписано від імені Правління 26 квітня 2019 р.

Голова Правління Олена Малюнська

Заступник Голови Правління – Директор з фінансів Сергій Волков

Головний бухгалтер Руслан Чулавіковський

Примітки на сторінках 6-63 з тієї ж імені частини цієї фінансової звітності

Додаток В

Баланс (Звіт про фінансовий стан) АТ «Банк Кредит Дніпро» за 2019 р.

АТ «БАНК КРЕДИТ ДНІПРО» Фінансова звітність за 2019 р.

ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН

Станом на 31 грудня 2019 р.

(у тисячах гривень)

	Прим.	*2019 р.*	*2019 р.*
Активи			
Грошові кошти та їх еквіваленти	7	1 124 122	1 515 074
Кошти в інших банках	8	365 907	320 910
Кредити та заборгованість клієнтів	9	3 300 795	3 963 056
Інвестиції в цінні папери	10	330	408 182
Депозитні сертифікати Національного банку України		1 502 244	1 201 973
Інвестиційна нерухомість	11	1 497 696	1 518 665
Інші фінансові активи	12	16 435	52 647
Інші активи	12	134 595	168 362
Основні засоби та нематеріальні активи	13	261 944	287 211
Активи з права користування	18	110 736	-
Відстрочений податковий актив	14	263 099	263 099
Необоротні активи, утримувані для продажу	15	-	22 847
Усього активів		**8 577 903**	**9 722 026**
Зобов'язання			
Кошти банків		39	45
Кошти клієнтів	16	7 161 453	8 875 107
Резерви під фінансові та нефінансові зобов'язання	20	379	170
Зобов'язання з оренди	18	106 149	464
Інші фінансові зобов'язання	17	90 596	79 787
Інші зобов'язання	17	38 756	40 924
Усього зобов'язань		**7 397 372**	**8 996 497**
Власний капітал	19		
Статутний капітал		2 720 000	2 720 000
Незареєстровані внески до статутного капіталу		866 561	488 454
Емісійні різниці		17 469	17 577
Непокритий збиток		(2 506 305)	(2 590 801)
Резерви переоцінки		82 806	90 299
Усього власного капіталу		**1 180 531**	**725 529**
Усього зобов'язань та власного капіталу		**8 577 903**	**9 722 026**

Підписано від імені Правління 10 червня 2020 р.

Голова Правління Олена Малинська

Заступник Голови Правління Сергій Волков

Головний бухгалтер Руслан Чудаківський

Примітки на сторінках 6-63 є невід'ємною частиною цієї фінансової звітності

Додаток Д

Економічні нормативи та ліміти відкритої валютної позиції АТ«Банк Кредит Дніпро» станом на 01 грудня 2018 року

Економічні нормативи та ліміти відкритої валютної позиції станом на 01 грудня 2018 року *

№ з/п	Найменування банку	Н1, тис.грн.	Н2, не менше 10%	Н4, не менше 20%	Н5, не менше 40%	Н6, не менше 60%	Н7, не більше 25%	Н8, не більше 800%	Н9, не більше 25%	Н11, не більше 15%	Н12, не більше 60%	Л13-1 (не більше 5%)	Л13-2 (не більше 5%)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1	АТ "БАНК КРЕДИТ ДНІПРО"	263 200	3.59	35.95	48.94	43.74	130.07	1 263.19	45.29	0.01	0.02	152.3549	0.0727

*Акціонером Банку 05.11.2018 прийнято рішення про збільшення статутного капіталу на 1 173 млн. грн. у відповідності до Плану реструктуризації АТ «БАНК КРЕДИТ ДНІПРО», складовою частиною якого є План капіталізації та План заходів щодо усунення порушень економічних нормативів, в тому числі, забезпечення достатності регулятивного капіталу.

Додаток Е

Економічні нормативи та ліміти відкритої валютної позиції АТ«Банк Кредит Дніпро» станом на 01 грудня 2019 року

Економічні нормативи та ліміти відкритої валютної позиції станом на 01 листопада 2019 року

№ з/п	Найменування банку	Н1, тис.грн.	Н2, не менше 10%	Н3, не менше 7%	Н6, не менше 60%	Н7 , не більше 25%*	Н8, не більше 800%	Н9, не більше 25%	Н11, не більше 15%	Н12, не більше 60%	Л13-1 не більше 5%*	Л13-2 не більше 5%	$LCR_{вв}$, не менше 90%	$LCR_{ів}$, не менше 90%
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1	АТ "БАНК КРЕДИТ ДНІПРО"	1 009 963	15.97	14.70	63.97	24.02	146.39	0.13	0.01	0.01	4.0029	1.4550	146.8836	439.1995

* Банк працює в рамках погодженого рішенням Правління Національного банку України від 28.12.2018 № 907-рш/БТ "Плану реструктуризації АТ "Банк Кредит Дніпро" з програмою капіталізації "